Proletarya Diktatörlüğü

Karl Kautsky

Yazılama Yayınevi: 7
Teorik Bakış Dizisi: 1

Proletarya Diktatörlüğü

Karl Kautsky

İngilizce'den Çeviren
Mehmet Karaoğlu

Kapak Tasarımı
Gökçe Erbil

Birinci Baskı
Şubat 2008

Baskı
Kayhan Matbaacılık
Güven San. Sitesi C Blok No: 244
Topkapı - İSTANBUL (0212 576 01 46 / 0212 612 31 85)

İrtibat
0 216 338 52 59
www.yazılama.com
yazılama@yazılama.com

Yazılama Yayınevi Hizmetleri Ltd. Şti.
Osman Ağa Mah. Kırtasıyeci Sok. Banu Han.
No:22/2
Kadıköy – İSTANBUL

Proletarya Diktatörlüğü

Karl Kautsky

İçindekiler

Çevirmenin notu

Marksizmin gelişiminde polemiklerin önemli bir yere sahip olduğu bilinir. Tarihsel materyalizm proletarya devriminin teorisi ise, mücadele içinde, "karşı taraf"la mücadele ederek gelişmesinden doğal bir şey olamaz. Marksist teori ayrı bir alanda değil, siyasi mücadelenin içinde gelişir.

Elinizdeki kitap bu nedenle tarihsel bir önem taşımaktadır. Sosyalist harekette geçen yüzyılın başlarında yaşanan "İkinci Enternasyonal ihaneti" ve arkasından karşıt kutubunu Lenin'in önderliğindeki Rus bolşeviklerinin oluşturduğu tarihi ayrışmada, sosyal-demokrasinin teorik tezleri en açık ve gelişkin biçimde Kautsky'nin yazdığı bu kitapta yer almaktadır. Lenin'in katkısıyla yeniden hayat bulan Marksizmin bu yıllardaki gelişimi esas olarak bu çizgiye karşı mücadele ederek gerçekleşmiştir. Elinizdeki kitaba yanıt olarak Lenin'in kaleme aldığı "Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky" adlı eser en önemli Marksist klasikler arasında yer alır. Bu nedenle okuyucunun her iki kitabı birlikte okuması önerilir.

Gelişkin düşüncenin temsilcilerinin muhatap olarak karşı tarafın en gelişkin unsurlarını seçtiği dikkatlerden kaçmamalıdır. Marx'ın, Alman felsefecileri, Fransız sosyalistleri ve İngiliz iktisatçılarının en gelişkin unsurlarını hedef tahtasına yerleştirmesi tesadüf değildir, tarihsel materyalizmin insanlık için büyük bir entelektüel derinliği ifade etmesinde bunun önemli rolü olmuştur. Marksizm geri veya tali olana basarak yol alamaz. Nitekim, İkinci Enternasyonal'in teorisyeni olarak bilinen Kautsky, Ekim

Devrimi'nin gerçekleştiği dönemde sosyal-demokrasinin tezlerinin en gelişkin formulasyonunu sunan ve Marksizm söz konusu olduğunda tartışmasız bir otorite olarak kabul edilen kişidir.

Bilinmeli ki, Kautsky önceki yıllarda Alman sosyalist hareketinde ortaya çıkan sağcı eğilimlere karşı sağlam bir tavır almıştı. Eduard Bernstein revizyonizmine karşı verdiği mücadelede, Lenin Kautsky'yi sonuna kadar desteklemişti. Bunun yanı sıra, yine o yıllarda gelişen ve kendiliğinden hareketi öne çıkarak işçi sınıfı partisinin rolünü geri plana iten eğilimlere karşı mücadele elen Lenin, Kautsky'nin tezlerinden ilham almıştı.

Lenin'in Marksizme yaptığı katkının gelişiminde bu kadar kritik bir rol oynayan Kautsky'nin, Birinci Dünya Savaşı sürecinde burjuvazıyle uzlaşmacı bir çizgiye yönelmesi kuşkusuz sosyalist hareket içindeki otoritesini ve üretiminin gelişkin niteliğini bir anda ortadan kaldırmamıştır. Devrimci saflardan uzaklaşan Kautsky'nin Lenin'in hedef tahtasına oturmuş olması bu nedenle son derece doğaldır. Ve aslında, Lenin'i Devlet ve İhtilal'in ötesine geçen bir kitap yazmaya ittiği ve devlet üzerine tezlerini daha belirginleştirmeye sevk ettiği için, Kautsky'ye bir "teşekkür" borcumuz vardır.

Komünist hareketin burjuvaziden tümüyle bağımsız bir siyasi hareket olarak sahneye çıkmasıyla sonuçlanan ve en doğru ifadeyle bolşevizasyon olarak adlandırılan bu ayrışma sürecinin can alıcı bütün sorunları Lenin ile Kautsky arasında yürüyen tartışmaya sinmiştir. Tartışmanın bir başka tarihsel değeri de, komünist harekette geçtiğimiz yüz yıl boyunca oluşan farklı eğilimleri değerlendirmek için bize bir referans sunmasıdır. Açıktır ki Kautksy'nin tezleri, sonrasında çoğunlukla örtülü olarak birçok Marksist parti tarafından benimsendi ve Avrupa'da sınıf hareketinin sermaye düzenine yamanmasına yardımcı oldu.

Başta Avrupalı komünist partiler olmak üzere, dünya komü-

nist hareketinde bu ayrışmanın çeşitli nedenlerle eksıklı gerçekleşmiş olması, işçi sınıfının büyük bedeller ödemesiyle sonuçlandı. Yer yer Kautsky'nin tezleriyle ortaklaşan komünist partiler, emperyalizmin 1970'lerde başlayan büyük saldırı dalgasına karşı koyamadı, bunun sonucunda ya devre dışı kaldı veya bütünüyle tasfiye oldu.

Bu süreçte, başta SBKP olmak üzere bütün partilerde büyük bir ihanet çizgisi adım adım güçlenmiştir. Emperyalizmin zaferiyle sonuçlanan süreç, bazı "Marksistler" tarafından diktatörlüklerin yıkıldığı, demokrasinin zafer kazandığı bir süreç olarak gösterilmiş ve alkışlanmıştır. İşçi sınıfının büyük mücadeleler sonucunda elde ettiği kazanımların tek tek geri alındığı, siyasal alanda bir aktör olmaktan çıkarıldığı, sınıf kimliğinin ortadan kaldırıldığı bu süreç, yine aynı çevrelerce sivil toplumun ve demokrasinin şahlanışı olarak kutsanmıştır. Süreç bazı örneklerde mantıksal sonucuna varmış ve komünist partilerin sosyal-demokrat bir çizgiye tam olarak yerleşmesiyle sonuçlanmıştır. Lenin ile Kautsky arasında herhangi bir orta nokta bulunmadığı yaşanarak görülmüştür.

Lenin ile Kautsky'nin kitaplarındaki tartışmanın merkezinde "proletarya diktatörlüğü" durmaktadır. Kautsky, kitabında, Marx'ın kullandığı bu kavramın Bolşevikler tarafından yanlış yorumlandığını savunmaktadır. Bolşeviklerin, burjuvazinin karşı-devrimci direncini bastırmak için attığı adımlar karşısında, demokrasi olmadan sosyalizmin düşünülemeyeceği, işçi sınıfının demokrasiyi asla gözden çıkaramayacağı gibi argümanlar savunan Kautsky, ilk dönemlerini yaşamakta olan sosyalist iktidara etkili teorik darbeler vurmaya çalışmıştır. Açıktır ki bu bir demokrasi tartışması değil, bir iktidar perspektifi tartışmasıdır. İşçi sınıfı iktidarı nasıl alacak ve koruyacak, egemenliğini nasıl kuracaktır, burjuvaziyle uzlaşacak mıdır, onunla mücadele mi edecektir; tartışmanın özü budur, bir takım demokrasi ideallerine bağlılık değil.

Proletarya diktatörlüğü tartışmasının Marksist teoride devrim stratejisi açısından büyük çıktıları oldu. Bu tartışmanın ışığında, her türden aşamacı devrim stratejisini savunanların, lafzi düzeyde Leninist olduklarını iddia etseler bile, Kautsky ile büyük paralellikler taşıdığını görürüz. Farklı nedenlerle sosyalist devrim için henüz erken diyenler, Rusya'nın sosyalizme hazır olmadığını savunan Kautsky ile aşağı yukarı aynı argümanları kullanmaktadır.

Kautsky, Rusya'da kapitalizm henüz yeterince gelişkin değildir, sanayileşme ve işçi sınıfı nicel olarak zayıftır ve bu nedenle sosyalizm için gerekli maddi koşullar henüz oluşmamıştır demektedir. Aynısını Türkiye'de 1960'larda MDD tezini savunanlar söylemiştir. Kautsky, Rusya'da demokrasinin henüz yerleşmediğini, köklü bir demokrasi geleneği olmadan işçi sınıfının iktidara uzanamayacağını söylemektedir. Aynısını Türkiye'de, yalnızca 1960'larda değil, bugün de hala söyleyenler vardır.

Benzer bir biçimde, birçok Avrupalı komünist parti, işçi sınıfı iktidarı için öncelikle sivil toplum alanında ideolojik hegemonya kurulmasını bir önkoşul olarak öne sürmüştür. Bu çizgi, yalnızca son yıllarda tam bir reformizme oturan yorumlarıyla değil, ilk Gramsci'nin formüle ettiği devrimci haliyle de, Ekim Devrimi'nin evrensel niteliklerinden çok Rusya'ya özgü yönlerine vurgu yapmaktadır.

Kautsky, aşamacı tezlerini Marx'ın toplumsal ilerlemeyle ilgili tarih şemasına atıfta bulunarak savunmakta ve tarihsel gelişimin aşamalarının iradi zorlamalarla aşılamayacağını belirtmektedir. Kautsky, kapitalizmin ilerlediği, eşitsizlikleri düzlediği, burjuva demokrasisini yerleştirdiği ve hızla sanayileştiği geçmiş dönemin siyasi tezlerini tekrarlamaktadır. Bu nedenle, Marx'a atıfta bulunmasına karşın, kapitalizmin çürüme döneminin, emperyalizm döneminin sonuçları üzerinden Marksizme eşitsiz gelişimi temel alan bir katkı Lenin sayesinde yapılmıştır. Lenin, dünya komü-

nist hareketinin izleyen yıllar boyunca netleşemediği bütün bu tartışmalara, Kautsky'ye ağır bir yanıt verdiği söz konusu kitapta devrimci girdilerde bulunmuştur.

Lenin-Kautsky polemiği, devrim stratejisiyle yakından ilişkili devlet teorisi başlığındaki sonuçları açısından da tarihsel bir öneme sahiptir. Kautsky kitabında sınıf egemenliğinin üzerini neredeyse örten bir "demokrasi" tarifi üzerinden sonuçlara vararak, Marksizmi adeta liberal bir zemine taşımaktadır. Kautsky, bildiğimiz burjuva demokrasisinden başka bir şey olmayan bir "arı" demokrasinin gelişmesinin işçi sınıfını güçlendireceğini ve iktidara yaklaştıracağını ve bu nedenle desteklenmesi gerektiğini savunmuştur.

Burjuva demokrasisi ile sosyalist demokrasi arasında bir süreklilik tarif eden, ilkine ulaştıktan sonra, daha da ilerleyerek ikincisine varılacağını savunan avro komünizmin, sınıf egemenliğinden bağımsız ve sosyalizmi öncelemesi gereken bir "arı" demokrasi tarifi yapan Kautsky ile hesaplaşamamasının, gizliden flört etmesinin şaşırtıcı bir yanı yoktur. Lenin, burjuva demokrasisi ile sosyalist demokrasi arasında radikal bir kopuş tarif eder. İkincisi ilkinin inkarıdır.

Kautsky "arı" demokrasiyi yalnızca işçi sınıfının iktidarı aldığı devrim süreci için değil, sosyalist kuruluş süreci için de başat ilke olarak ortaya koymaktadır. Böylece Ekim Devrimi sonucunda proletarya diktatörlüğünün değil, bir parti diktatörlüğünün oluştuğunu savunarak, izleyen yıllarda Sovyetler Birliği'ne karşı yapılan her türlü anti-komünist propagandanın merkezinde duran bir teze, daha devrimin birinci yılında sarılabilmiştir.

Sovyetler Birliği'nde karşı-devrim sürecinde SBKP liderliğini ele geçirenlerin Kautsky ile taşıdığı benzerlikler de son derece çarpıcıdır. Sosyalist hareketin tarihindeki ikinci büyük ihanet sürecinin başını çekenler, başlarda sürekli Lenin'e atıf yapmala-

rına rağmen, proletarya diktatörlüğü ve demokrasi tartışmalarında yine Kautsky ile hemen hemen aynı tezleri savunmaktadır. Garbaçov defalarca, demokrasi olmadan sosyalizmin düşünülemeyeceğini söylemiştir. Sovyetler Birliği'nde işçi sınıfı iktidarının değil, anti-demokratik bir parti diktatörlüğün bulunduğunu, sosyalizm için önce demokrasiyi yerleştirmek gerektiğini savunmuştur.

Kautsky, Ekim Devrimi'nden sonra burjuvazinin temsilcilerinin her türlü siyasal karar sürecinin dışına itilmesine ve burjuva basına yönelik yasaklara karşı çıkmıştır. Bunun, işçi sınıfının yıllarca savunduğu demokrasi ilkelerini "iktidara geldikten sonra derhal çöpe atması" anlamına geleceğini iddia eder. Kautsky bunu yazdığı sırada Rus sermayesi ve emperyalist ülkeler, işçi sınıfı iktidarına karşı her yöntemi kullanarak mücadele ediyorlardı!

Ekim Devrimi'nin ardından proletarya diktatörlüğünün somut karşılığı olarak iktidar olan Sovyet (Şura) örgütlenmesi hakkında söyledikleri, Kautsky'nin bakış açısını en çarpıcı şekilde özetlemektedir. Sovyetlerin işçi sınıfının mücadele örgütü olarak ne kadar şanlı bir geçmişe sahip olduklarını uzun uzun anlatan Kautsky, bu örgütlenmenin sürdürülmesi ancak bir iktidar organına dönüştürülmemesi gerektiği konusunda ısrarcıdır. Lenin'in verdiği yanıtta belirttiği gibi, bu tavır "işçi sınıfı mücadele etsin ama iktidar olmasın" düşüncesinden başka bir anlam taşımıyor. Ekim Devrimi'nin en önemli sloganı "Bütün iktidar Sovyetlere"dir, Kautsky'nin tavrının özü ise işçi sınıfını iktidardan kaçırmaktır.

Bu kitabın yayınlanmasından üç ay sonra Almanya'da başlayan devrim sürecinde Kautsky ve onunla birlikte hareket edenlerin gösterdiği pratik, kitapta yazılanlarla tutarlılık göstermiştir. Bu süreçte, Kasım 1918'de Almanya'da devrim süreci başlar ve monarşi yıkılarak burjuva cumhuriyet kurulurken, Ocak ayı ise

komünistlerin iktidarı alma girişimine, Spartakist Ayaklanması'na sahne olur. Sosyal Demokrat Parti (SPD) hükümeti tarafından kanlı bir şekilde bastırılan bu ayaklanma sırasında, Kautsky'nin liderleri arasında yer aldığı Bağımsız Sosyal Demokrat Parti'nin (USPD) sağ kanadı, bir Sovyet hükümeti kurma yönünde değil, mevcut SPD hükümetinden yana tavır aldı ve işçi sınıfı liderlerinin katledilmesine seyirci kaldı. Proletarya diktatörlüğüne karşı canla başla tavır alan Kautsky ve USPD sağ kanadı, burjuva diktatörlüğünün uygulamaları karşısında kılını kıpırdatmadı.

Hangi gerekçeye dayanırsa dayansın, günümüzde işçi sınıfını mücadelesini güçlendireceği iddiasıyla burjuva demokrasisinin gelişimine kayıtsız destek verilmesini savunan görüşlerin Marksizmin bağrından sökülüp atılması gerekmektedir.

Türkçeye çevirdiğimiz bu kitap, liberal etkilerin Marksizmi nasıl kısırlaştırabileceğini, sosyal demokrasinin işçi sınıfından kopuşu serüvenini, Lenin'in "dönek" diye adlandırdığı çok önemli bir Marksistin en bilinen çalışmalarından birisini merak edenler için mutlaka okunması gerekenler listesinde baş sıralara rahatlıkla konabilir.

Mehmet Karaoğlu
Aralık 2007

I
Sorun

Günümüzdeki Rus Devrimi, tarihte ilk kez bir sosyalist partiyi büyük bir imparatorluğun egemenliğine getirdi. Bu, Paris kentinin kontrolünün 1871 yılında proletarya tarafından ele geçirilmesinden çok daha büyük bir olaydır. Ancak önemli bir açıdan da, Paris Komünü Sovyet Cumhuriyeti'nden üstündü. İlki proletaryanın tamamının emeği sonucunda oluşmuştu. Sosyalist hareketin bütün renkleri onda yer almış, hiçbiri geri çekilmemiş, hiçbiri dışlanmamıştı.

Ancak günümüzde Rusya'yı yöneten sosyalist parti, diğer sosyalist partilere karşı savaşarak iktidara geldi ve otoritesini de, diğer sosyalist partileri yürütmeden dışlayarak, hayata geçirmektedir.

Bu iki sosyalist hareket arasındaki karşıtlık ufak tefek kişisel kıskançlıklara dayanmıyor: Bu, temelde farklı iki yöntemin, demokrasi ve diktatörlüğün çatışmasıdır. Her iki hareketin görüşünde de aynı hedef vardır: Sosyalizm ile birlikte, proletaryanın ve onunla birlikte insanlığın kurtuluşunu sağlamak. Ancak her birinin bakış açısı, diğeri tarafından hatalı ve büyük olasılıkla yenilgiye götürecek şeklinde değerlendiriliyor.

Rusya'daki proleter mücadele kadar devasa bir olayı taraf tutmadan ele almak olanaksızdır. Her birimiz, sert bir partizanlığa yönelmek zorunda hissediyoruz. Ve bu özellikle böyledir; çünkü bugün Rus yoldaşlarımızı meşgul eden bu sorun, yarın Batı Avrupa için pratik bir önem kazanacaktır ve şimdiden propaganda ve taktiklerimiz üzerinde kesin bir etkisi bulunmaktadır.

Ancak parti görevimiz, her iki tarafın argümanlarını etraflıca

sınamadan Rusya'nın içindeki bu çatışmada taraflardan biri veya diğerinden yana tavır koymamayı gerektirir. Çok sayıda yoldaşımız bizi bu konuda engellemek istiyor. Yönetime gelen kesime yönelik körü körüne bir destek bildirmenin bizim görevimiz olduğunu söylüyorlar. Başka bir tavrın, devrimi ve sosyalizmin kendisini tehlikeye atacağını ifade ediyorlar. Bu, daha önce de belirtildiği gibi, henüz incelenmesi gereken şeyi, yani kesimlerden birinin doğru yolda olduğunu ve onu takip ederek onu cesaretlendirmemiz gerektiğini söylemekten farksız değildir.

Biz kendimizi, demokrasi zemininde zaten yürümekte olan tam bir tartışmayı talep ederek, konumlandırıyoruz. Diktatörlük, karşı görüşlerin çürütülmesini değil, onların ifade edilmesinin zor yoluyla bastırılmasını içerir. Dolayısıyla, demokrasi ve diktatörlük yöntemleri, tartışma daha başlamadan uzlaşmaz bir karşıtlık içindedir. Biri talep eder, diğeri onu yasaklar.

Bu arada, diktatörlük bizim partimizde henüz egemen değildir ve tartışma yapmak bizim aramızda hâlâ serbesttir. Ve görüşlerimizi özgürce ifade etmek yalnızca hakkımız değil, fakat görevimizdir, çünkü uygun ve verimli bir karar ancak bütün argümanlar ele alındıktan sonra verilebilir. Açıktır ki, yalnızca bir kişinin konuşması, aslında kimsenin konuşmamasıdır. Her iki taraf da dinlenmelidir.

Dolayısıyla, demokrasinin proletarya açısından taşıdığı önemi - proletarya diktatörlüğünden ne anladığımızı- ve bir yönetim biçimi olarak diktatörlüğün proletaryanın kurtuluş mücadelesi için nasıl koşullar yarattığını inceleyeceğiz.

II
Demokrasi ve siyasi iktidarın ele geçirilmesi

Demokrasi ile sosyalizm arasında, yani üretim biçimi ile üretimin toplumsallaştırılması arasında bazen ayrım yapılır; ikincisinin amacımız, hareketimizin hedefi olduğunu, demokrasinin ise yalnızca bu hedefe yönelik, hatta zaman zaman uygunsuz engeller oluşturabilen bir araç olduğunu söyleriz.

Ancak, kesin konuşmak gerekirse, hedefimiz sosyalizm de değildir; hedefimiz bir sınıf, bir parti, bir cinsiyet veya ırka yönelik her tür sömürü ve baskının kaldırılmasıdır.

Proletaryanın sınıf mücadelesini destekleyerek bu hedefe ulaşmayı hedefleriz, çünkü en alttaki sınıf olan proletarya, sömürü ve baskının bütün nedenlerini ortadan kaldırmadan kendi kurtuluşunu sağlayamaz ve çünkü bütün baskı gören ve sömürülen sınıflar arasında sanayi proletaryasının gücü, savaşma kapasitesi ve mücadeleyi sürdürme eğilimi sürekli artar ve nihai zaferi kaçınılmazdır. Dolayısıyla bugün sömürü ve baskıya gerçekten karşı çıkanlar, hangi sınıftan olurlarsa olsunlar, sınıf mücadelesinde yerini almalıdır.

Bu mücadelede sosyalist üretim biçimini eğer hedef olarak koyuyorsak, sosyalist üretim biçimi, bugün geçerli olan teknik ve ekonomik koşullarda, hedefimize ulaşmanın tek yolu olarak göründüğü içindir. Bunu yapmakla hata ettiğimiz ispatlanırsa ve proletaryanın ve insanlığın kurtuluşunun yalnızca özel mülkiyete dayanarak elde edilebileceği veya en kolay Proudhon tarafından işaret edilen şekilde gerçekleşebileceği ortaya çıkarsa, hedefi-

mizde en küçük bir geri adım atmaksızın ve hatta bu hedefin çıkarları yararına, sosyalizmi fırlatıp atardık. Dolayısıyla sosyalizm ve demokrasi, birinin amaç diğerinin araç olmasıyla ayrışmaz. Her ikisi de aynı amacın araçlarıdır. İkisi arasındaki ayrım, başka bir yerde aranmalıdır. Proletaryanın kurtuluşunun bir aracı olarak sosyalizm, demokrasi olmadan düşünülemez.

Toplumsal üretim, doğrudur, demokratik olmayan bir sistemde de mümkündür. 1875 yılında, Hindistan ve Rusya'da bugüne kadar varlığını sürdürmüş olan köy komünizmini ele alırken Engels'in işaret ettiği gibi, ilkel koşullarda komünist yöntemler despotizmin temelini oluşturur.

Java'daki Hollanda sömürge politikası tarımsal üretimin örgütlenmesini, halkı sömüren hükümetin yararına toprak komünizmine dayanan bir sözde "kültür" sistemine dayandırmıştı.

Toplumsal emeğin demokratik olmayan örgütlenmesine ilişkin en çarpıcı örnek, Paraguay Cizvit Devleti'nde görülmüştür. Burada, yönetici sınıf olan ve diktatör iktidarına sahip cizvitler, yerli kızılderili nüfusun emeğini, zor kullanmadan ve hatta onların desteğini alarak, gerçekten hayran kalınacak şekilde örgütledi.

Ancak modern insanlar için böyle ataerkil rejimler katlanılamazdır. Bu yalnızca, yöneticilerin bilgi açısından yönetilenlere karşı büyük üstünlüğe sahip olduğu koşullarda ve sonrakinin eşit bir standarda yükselemediği yerlerde mümkündür. Özgürlük mücadelesi vermekte olan bir katman veya sınıf, böyle bir vesayet sistemini hedef olarak göremez, bunu kesin olarak reddetmelidir.

Bizim açımızdan demokrasi olmadan sosyalizm düşünülemez. Modern sosyalizmden, üretimin toplumsal örgütlenmesini değil, aynı zamanda toplumun demokratik örgütlenmesini anlıyoruz. Dolayısıyla sosyalizm demokrasiye kopmaz bağlarla bağlıdır. Demokrasi olmayan sosyalizm yoktur. Ancak bu önerme tersine çevrildiğinde, aynı ölçüde doğru olmuyor. Sosyalizm olmadan demokrasi pekala mümkündür. Örneğin, özel mülkiyete dayalı üretim biçimine katılımın esas olduğu, herkes arasında eşit eko-

nomik koşulların mevcut olduğu küçük köylü topluluklarında, sosyalizmden ayrı bir arı demokrasi olduğu bile düşünülebilir.

Her durumda, demokrasinin sosyalizm olmadan mümkün olduğu ve onu öncelediği söylenebilir. Demokrasi ile sosyalizmin bir araç-amaç ilişkisiyle bağlı olduğunu düşünenlerin aklında belli ki bu pre-sosyalist demokrasi bulunmaktadır, ancak genelde onun, kelimenin tam anlamıyla bir amacın aracı olmadığını da aceleyle eklerler. Bu yorum en sert şekilde reddedilmelidir, çünkü kabul gördüğü takdirde, hareketimizi çok tehlikeli yollara götürecektir.

Demokrasi neden sosyalizme ulaşılması için uygunsuz bir araç olsun?

Bu, siyasal iktidarın ele geçirilmesiyle ilgili bir sorundur.

Deniyor ki, mevcut bir burjuva demokratik devlette sosyal demokratların bir seçimde çoğunluğu elde etme olasılıkları ortaya çıkarsa, yönetici sınıflar, demokrasinin gerçekleşmesini engellemek için ellerindeki bütün gücü kullanırlar. Dolayısıyla proletarya, demokrasi yoluyla değil yalnızca siyasi devrimle siyasal iktidarı fethedebilir.

Kuşkusuz, demokratik bir devlette proletaryanın iktidara geldiği durumda, iktidara gelen sınıf tarafından demokrasinin gerçekleştirilmesini yönetici sınıfların şiddet yoluyla engelleme girişimleri hesaba katılmalıdır. Ancak bu, proletarya için demokrasinin değersiz olduğunu göstermez. Bir yönetici sınıf, burada tartışılan varsayımlar altında, şiddete başvurursa, bunu tam da demokrasinin sonuçlarından korktuğu için yapar. Ve uyguladığı şiddet, demokrasinin yıkılmasından başka bir şey anlamına gelmezdi. Dolayısıyla yönetici sınıfların, beklenen demokrasiyi yok etme girişimleri, demokrasinin proletarya için gereksiz olduğunu değil, proletaryanın dişiyle tırnağıyla demokrasiyi savunması gerektiğini gösterir. Hiç kuşkusuz proletaryaya demokrasinin gereksiz bir süs olduğu söylenirse, onun savunulması için gerekli güç yaratılmayacaktır. Halk kitleleri siyasi haklarına her yerde, onları isteyerek feda etmeyecek kadar bağlıdırlar. Aksine, haklarını öyle güçlü savunmaları beklenmelidir ki, karşı taraf halkın

ayrıcalıklarını yok etmeye kalktığı takdirde, siyasi bir devrim ortaya çıkacaktır. Proletarya demokrasiye ne kadar çok değer verir ve haklarına ne kadar yakından bağlı olursa, olayların bu şekilde gelişmesi o kadar beklenebilir.

Diğer yandan, yukarıda bahsedilen olumsuz olayların her yerde gerçekleşeceği düşünülmemelidir. Bu kadar korkak olmamıza gerek yok. Devlet ne kadar demokratikse, yürütme tarafından kullanan güçler, hatta askeri olanlar dahi, kamuoyuna o kadar bağımlıdır. Proletarya, bir tarım toplumunda olduğu gibi nicel olarak zayıfsa veya örgütsüzlükten veya bilinçsizlikten kaynaklı olarak siyasi olarak zayıfsa, bu güçler bir demokraside bile proleter hareketi bastırmak için kullanılabilir. Ancak demokratik bir devlette proletarya, mevcut demokratik özgürlükleri kullanarak siyasal iktidarı fethedecek kadar sayıca çok ve etkili olacak kadar güçlenirse, o zaman kapitalist diktatörlüğün demokrasiyi bastırmak için gerekli gücü manipüle etmesi çok zor bir iş olacaktır.

Nitekim, Marx, İngiltere ve Amerika'da proletaryanın siyasal iktidarı barışçıl yollarla fethetmesinin mümkün, hatta olası olduğunu düşünüyordu. Enternasyonal'in Lahey'de 1872'de gerçekleşen Kongresi'nin sonuç bölümünde Marx, toplantılardan birinde konuştu ve başka şeylerin yanında şunları söyledi:

> İşçi, emeğin yeni örgütlenmesini kurmak için, bir gün siyasi iktidarı ele geçirmek zorundadır. Eski kurumların sürdürdüğü eski politikayı tersine çevirmelidir, bunu yapmazsa, bu dünyaya ait şeylerden nefret eden ve onları ihmal eden eski zamanların hıristiyanları gibi, bu dünyaya ait şeylerden vazgeçecektir.
>
> Ancak bu hedefe ulaşmanın yolunun her yerde aynı olduğunu iddia etmiyoruz. Farklı ülkelerin kurumlarının, davranış biçimlerinin ve geleneklerinin hesaba katılması gerektiğini biliyoruz ve İngiltere ve Amerika gibi ve eğer düzeninizi iyi anladıysam Hollanda'yı bile ekleyebilirim, işçinin bu hedefe barışçıl yollarla ulaşabileceği ülkelerin bulunduğunu reddetmiyoruz.

Marx'ın beklentisinin gerçekleşip gerçekleşmeyeceğin bekleyip

göreceğiz.

Kuşkusuz, yukarıda adı geçen ülkelerin egemen sınıfları içinde, proletaryaya karşı güç kullanma eğilimi artan kesimler bulunmaktadır. Ancak bunların yanında, proletaryanın artan gücü sayesinde, saygı duyarak ve ödünler vererek proletaryayı iyi durumda tutma isteği uyanan başka kesimler de bulunmaktadır. Dünya savaşı, devam ettiği süre boyunca kitlelerin özgürlük mücadelesini her yerde tam anlamıyla sınırlandırmış olsa da, Ingiliz proletaryasının siyasi gücünde önemli bir genişlemeye yol açmıştır. Demokrasinin, farklı devletlerde proletaryanın siyasi iktidarı ele geçirmesinin alacağı biçimleri nasıl etkileyeceği ve her iki tarafın şiddet yöntemlerini kullanmasını ne ölçüde engelleyeceği ve barışçıl yolları öne çıkaracağı, şimdiden öngörülemez. Her durumda, demokrasi kurumu önemini kaybetmeyecektir. Halkın haklarının onlarca yıl, belki de yüzlerce yıl boyunca sağlam bir şekilde yerleştirildiği, hakların halk tarafından devrim yoluyla fethedildiği, devam ettirildiği veya genişletildiği ve böylece egemen sınıfların *kitlelere* saygı duymaya zorlandığı demokratik bir cumhuriyette, böyle bir toplumda, geçişin alacağı biçimler hiç kuşkusuz, zor yoluyla yönetmeye ve kitleleri kontrol altında tutmaya alışmış bir askeri despotizmin olduğu bir devletten farklı olacaktır.

Bizim için, pre-sosyalist dönemde demokrasinin önemi, proletarya rejimine geçiş biçimleri üzerinde yapabileceği etkilerle tükenmez. Proletaryanın olgunlaşmasına yaradığı ölçüde, bu dönemde de bizim için son derece önemlidir.

III
Demokrasi ve proletaryanın olgunlaşması

Sosyalizm, onu mümkün ve gerekli kılan özel tarihsel koşullar gerektirir. Bu oldukça genel kabul görür. Ancak, modern sosyalizmi gerçekleştirmek için yerine getirilmesi gereken koşullar hakkında, bir ülkenin bunun için yeterince olgun olup olmadığı konusunda, bizim aramızda kesinlikle bir görüş birliği bulunmamaktadır. Bu kadar önemli bir sorunla ilgili böyle bir görüş ayrılığının bulunması bir felaket değildir ve şu ana kadar, karşı karşıya olduğumuz sorunla ilgilenmemize neden olduğu için, sevinilmesi gereken bir durumdur. Bu meseleyi ele almak zorundayız çünkü çoğumuz için sosyalizm, savaşın çıktığı sırada çoğumuzun emin olduğu gibi, yüzlerce yıl sonra gerçekleşmesi beklenecek bir şey olmaktan çıkmıştır. Sosyalizm, günlük düzeyde pratik bir sorun haline gelmiştir.

Her insan eylemi bir iradeyi gerektirir. Sosyalizm iradesi, onun gerçekleşmesi için gerekli ilk koşuldur.

Bu irade, büyük sanayi tarafından yaratılır. Küçük üretimin toplumda egemen olduğu yerlerde, kitleler üretim araçlarının sahibidir. Mülkiyetsiz biri, küçük bir mülkiyet edinmeyi kendi ideali olarak tasavvur eder. Bu istek, bazı durumlarda devrimci bir biçim alabilir, ancak böylesi bir toplumsal devrim sosyalist bir nitelik taşımazdı -yalnızca, mevcut varlığı herkesin pay alabileceği şekilde yeniden bölüştürürdü. Küçük üretim her zaman, yaygın olan üretim araçlarının özel mülkiyetini koruma veya edinme iradesi yaratır, ancak toplumsal mülkiyete, sosyalizme

yönelik bir irade yaratmaz. Bu irade kitleler arasında ilk olarak büyük ölçekli sanayinin çok geliştiği ve küçük üretime olan üstünlüğü sorgulanmadığı zaman; büyük sanayiyi dağıtmanın, mümkünse, bir geri adım olacağı, büyük sanayide çalışan işçilerin, toplumsal bir biçim almadığı takdirde üretim araçlarında paya sahip olamadığı; küçük üretimin, var olduğu kadarıyla, hızla gerilediği ve küçük üreticilerin kendilerini ayakta tutamadığı zaman ortaya çıkar. Sosyalizm iradesi bu şekilde büyür.

Aynı zamanda, kazanımlarının maddi olanakları da büyük sanayiyle birlikte artar. Üreticilerin sayısı ne kadar fazlaysa ve üreticilere birbirlerinden ne kadar bağımsızlarsa, onları toplumsal olarak örgütlemek o kadar zordur. Bu zorluk, üreticilerin sayısı azaldığı ölçüde ve aralarındaki ilişki yakın ve türdeş hale geldikçe ortadan kaybolur. Son olarak, sosyalizmin var olabilmesi için, sosyalizm iradesinin yanı sıra, onun maddi koşulları, -sosyalizmin hammaddesi- onu gerçekleştirme gücü de var olmalıdır. Sosyalizmi isteyenler, onu istemeyenlerden daha güçlü hale gelmelidir.

Bu faktör de, çıkarları sosyalizmde olan proleterlerin sayısında artışa ve kapitalistlerin sayısında azalmaya, yani proleterlerin sayısına oranla azalmaya neden olan büyük sanayinin gelişmesiyle yaratılır. Proleter olmayan sınıflara, küçük köylülük ve küçük burjuvaziye kıyasla, kapitalistlerin sayısı bir süre için artabilir. Ancak proletarya ülkedeki diğer bütün sınıflardan daha büyük hızla çoğalır.

Bu faktörler, ekonomik kalkınmanın doğrudan sonuçlarıdır. Kendiliklerinden, insanların etkisi olmadan ortaya çıkmazlar, proletaryanın etkisi olmadan, yalnızca büyük sanayilerini büyütmekte çıkarları olan kapitalistlerin yaptıklarıyla ortaya çıkarlar. Bu gelişme ilk olarak sanayide gerçekleşir ve kentlerle sınırlıdır. Tarımsal gelişme bunun yalnızca zayıf bir yansımasıdır. Sosyalizm kentlerden ve sanayiden gelecektir, tarımdan değil. Gerçekleşebilmesi için, yukarıda değinilenlerin dışında bir tane daha, dördüncü bir faktör daha gereklidir. Proletarya sosyalizmin kuruluşundan yana çıkarlara sahip olmakla, sosyalizm için

gerekli maddi koşullara sahip olmakla ve onları kullanacak güce sahip olmakla kalmamalı; aynı zamanda bunlar üzerindeki kontrolünü sürdürecek ve bunları uygun bir şekilde kullanacak kapasiteye de sahip olmalıdır. Sosyalizm ancak o zaman kalıcı bir üretim biçimi olarak gerçekleştirilebilir.

Koşulların olgunlaşmasına, sanayinin gelişmesi için gerekli düzeye, sosyalizmin gerçekleşebilmesi için proletaryanın olgunlaşmasını da eklemek gerekir. Ancak bu faktör, kapitalistin rant, faiz ve kâr edinme çabalarıyla, proletaryanın katkısı olmadan ortaya çıkmayacaktır. Aksine, kapitaliste karşı olan proletaryanın çabalarıyla elde edilmelidir.

Küçük üretim sisteminde, mülkiyeti olmayanlar iki kesime ayrılır. Biri için, yani çıraklar ve köylülerin çocukları için mülkiyetten yoksunluk yalnızca geçici bir durumdur. Bu sınıfın üyeleri, bir gün mülk sahibi olmayı beklerler ve özel mülkiyette çıkarları vardır. Mülkiyete sahip olmayan sınıfın diğer bölümü, toplumun gereksiz ve hatta zararlı parazitleri, eğitimsiz, bilinçsiz ve dağınık olan baldırı çıplaklardır. Fırsat ortaya çıktığında, mülk sahiplerinin mallarına el koymaya pekala hazırdırlar, ancak yeni bir toplumsal düzeni kurmayı ne isterler, ne de buna olanakları vardır.

Kapitalist üretim biçimi, kapitalist sistemin başlangıcında büyük sayılara ulaşan bu mülksüz baldırı çıplaklar sınıfını kullanır. Gereksiz, hatta tehlikeli parazitlerden, üretimin ve dolayısıyla toplumun vazgeçilmez ekonomik temelleri haline dönüşürler. Kapitalizm onların sayılarını artırır ve güçlerini katlar, ancak onların cehaletini, hamlığını ve yeteneksizliğini sömürür. İşçi sınıfını bile onların düzeyine inecek kadar bastırmaya çalışır. Kapitalizm, aşırı çalıştırmayla, çalışmanın monotonluğu ve yavanlığıyla, kadın ve çocuk emeği yoluyla, işçi sınıfını eski baldırı çıplaklar sınıfının düzeyinin bile altına inecek kadar ezer. Proletaryanın yoksulluğu büyük düzeyde artış gösterir.

Ancak buradan, kitlelerin artan yoksulluğunu durdurma çabası olarak sosyalizm için verilen ilk mücadele ortaya çıkar. Ama öyle görünüyordu ki bu yoksulluk, proletaryanın kendisini özgürleştirmesini olanaksız kılıyordu. Onu burjuva yardımlaşması kur-

tarmalı ve sosyalizmi getirmeliydi.

Kısa zamanda görüldü ki, bu yardımlaşmadan hiçbir şey beklenemezdi. Sosyalizmi gerçekleştirmek için gerekli güç, yalnızca çıkarları bu yönde olanlardan, yani proleterlerden beklenebilirdi. Ancak onlar yoksulluk içinde kıvranmıyor muydu?

Aslında hiç de değil. Yoksulluğa karşı savaşma güç ve cesaretini bulan belirli kesimler vardı. Bu küçük kesim, utopyacıların yapamadığı şeyi yapıyordu.

Ani bir vuruşla devlet iktidarı ele geçirilip, sosyalizm getirilebilirdi. Blanqui ve Weitling'in düşüncesi bu şekildeydi. Kendini örgütleyemeyecek ve yönetemeyecek kadar cahil ve moralsiz olan proletarya, Paraguay'da yerlileri örgütleyen ve yöneten cizvitlere benzeyen eğitimli elitlerden oluşan bir hükümet tarafından örgütlenmeli ve yönetilmeliydi.

Weitling tek bir kişinin diktatörlüğünü öngörüyordu; bu kişi, muzaffer devrimci ordunun başında sosyalizmi gerçekleştirecekti. Onu bir Mesih olarak adlandırıyordu.

> Öğretileri hayata geçirecek ve kılıçla gelecek yeni bir Mesih görüyorum. Cesareti sayesinde devrimci ordunun başına geçecek ve onun gösterdiği çabayla, eski toplumsal düzenin çürümüş yapısı yıkılacak ve unutkanlık okyanusundaki gözyaşlarının kaynağını kurutarak, dünyayı bir cennete çevirecektir.[1]

Cömert ve coşkulu bir öngörü. Ancak bu öngörü bütünüyle devrimci ordunun doğru adamı bulacağı beklentisine dayanıyor. Ancak ya biri, gelen Mesih ile ilgili bu düşünceye inanmaz ve proletarya kendisini özgürleştirmediği sürece sosyalizmin bir ütopya olarak kalmak zorunda olduğuna inanırsa?

Proletaryanın, kendisiyle ilgili hiçbir örgüt içinde öz yönetim için gerekli kapasiteyi edinmediği gerçeği göz önüne alınırsa, işçilerin kapitalizm tarafından yoksullaştırılmasıyla sosyalizmin umutsuzluğu sergilenmiş olmaz mı?

---

[1] Barış ve Özgürlüğün Teminatları

Öyle görünebilir. Ancak pratik ve teori kısa sürede bir çıkış yolu gösterdi. İngiltere'de sanayi proletaryası önce bir kitle hareketi haline geldi, bu şekilde bazı demokratik haklar ve bir takım örgütlenme olanakları buldu ve oy hakkı için soylulara karşı verilen mücadelede, burjuvazinin yardımına çağrılarak, harekete geçirildi.

Proletaryanın yoksullaşmaya ve oy hakkını kaybetmeye karşı gösterdiği direnişle birlikte, sendikacılar ve çartistler arasında emek hareketi ilk olarak ortaya çıkmaya başladı. Proletarya grevler yapmaya ve oy hakkı ve normal çalışma günü için verdiği büyük kavgaya başladı.

Marx ve Engels bu hareketin önemini erkenden kavradılar. Marx ve Engels'i niteleyen "yoksullaşma teorisi" değildi. Bunu diğer sosyalistlerle ortak bir şekilde savunuyorlardı; ancak onlar karşısında bir üstünlüğe sahiplerdi, çünkü yalnızca kapitalizmin yoksullaştırma eğilimini değil, proletaryanın karşı-eğilimini ve bunun içinde, sınıf mücadelesinin içinde proletaryayı ayağa kaldıracak, siyasi iktidarın ele geçirilmesini şansa bırakmayacak ve kendisini bu iktidarın sahibi ve kullanıcısı haline getirmek için gerekli kapasiteyi verecek büyük faktörü gördüler.

Kitlelerin bir mücadelesi olarak proleter sınıf mücadelesi, demokrasiyi varsayar. Mutlak ve arı demokrasi olmasa bile, kitleleri örgütlemek ve onları eşit düzeyde aydınlatmak için bir miktar demokrasi gerekmektedir. Gizli yöntemlerle, bu yeterli düzeyde gerçekleştirilemez. Birkaç el ilanı, kapsamlı bir günlük basının yerini tutamaz. Kitleler gizlice örgütlenemez ve hepsinden önce, gizli bir örgüt demokratik olamaz. Her durumda tek bir liderin veya bir liderler kümesinin diktatörlüğüne neden olur. Sıradan üyeler yalnızca, verilen emirleri yerine getiren araçlar haline gelebilirler. Böyle bir yöntem, demokrasinin olmadığı durumda baskı altındaki bir sınıf için gerekli olabilir, ancak kitlelerin öz yönetimini ve bağımsızlığını geliştirmez. Daha çok, liderlerin Mesih bilincini ve diktatörce alışkanlıklarını ilerletir.

Mesih'in işlevine bu kadar önem veren Weitling, demokrasi hakkında son derece küçümseyici konuşmuştur.

> Komünistler, kendi hükümet biçimleri konusunda hâlâ oldukça kararsız durumdadırlar. Fransa'dakilerin büyük bir bölümü, diktatörlüğe eğilimlidir, çünkü cumhuriyetçilerin ve politikacıların anladığı anlamda halk egemenliğinin, eskiye göre tamamen yeni bir örgütlenmeye geçiş dönemi için uygun olmadığını biliyorlar. Ingiliz komünistlerinin önde geleni Owen, belirli görevlerin insanlara dağıtılması işleminin yaşa göre yapılması ve bir hükümetin en üst liderlerinin, en yaşlı üyeleri olması gerektiğini söylemiştir. Bütün hükümet biçimlerinin aynı olduğu Fourier'in takipçileri dışındaki bütün sosyalistler, halk egemenliği denilen hükümet biçiminin, gerçekleşmek üzere olan genç komünizm ilkesi için uygunsuz, hatta tehlikeli bir umut olduğu konusunda hemfikirdir.

Weitling daha da ileri gidiyor. Sosyalist bir toplumda bile demokrasi istemiyor.

> Halk egemenliği fikri uygulandığı takdirde, herkesin yönetmesi gerekir. Bu hiçbir zaman olamaz ve dolayısıyla, bu halk egemenliği değil, halkın bir bölümünün egemenlik şansıdır.

Weitling, en büyük dahilerin yönetmesini istiyordu. Bu kişiler, bir yarışma sonucunda bilimsel kurullar tarafından seçilecekti.

Bize en büyük akıl diye önerilen demokrasi nefretinin oldukça eski bir görüş olduğunu ve işçi sınıfı hareketinin ilkel bir aşamasına denk düştüğünü göstermek için Weitling'i ayrıntılı bir şekilde alıntıladım. Weitling'in genel oy hakkını ve basın özgürlüğünü aşağıladığı sıralarda, İngiltere'nin işçileri bu haklar için savaşıyordu ve Marx ve Engels onların yanında yer aldı.

O günden beri, bütün Avrupa'nın işçi sınıfları, sayısız -ve çoğu durumda kanlı- mücadelelerle birbiri ardına demokrasinin farklı unsurlarını fethetmiştir ve bu kazanma çabaları, demokrasiyi koruyup genişletmiştir ve işçi sınıfları demokrasinin her bir unsurunu, örgütlenmek, propaganda yapmak ve toplumsal reformları desteklemek için kullanarak, yıllar geçtikçe olgunlaşmış ve

halk kitlelerinin en alt kesimi olmaktan, en yüksek konuma sahip kesimi haline gelmiştir.

Proletarya, sosyalizmin gerektirdiği olgunluğa şimdiden ulaşmış mıdır? Ve diğer koşullar artık yerine gelmiş midir? Bu sorular bugün çokça tartışılıyor ve bazıları kesinlikle doğrularken başkaları olumsuz yanıt veriyor. Her iki yanıt da bana fazla aceleci geliyor. Sosyalizm için olgunluk, kanıt sınanmadan önce istatistiksel olarak hesaplanabilecek bir koşul değildir. Her durumda, sorunu tartışırken sıkça olduğu gibi, sosyalizmin maddi önkoşullarını çok fazla ön plana çıkarmak doğru değildir. Kuşkusuz, büyük sanayinin belirli bir gelişkinliği olmadan, hiçbir sosyalizm mümkün değildir, ancak sosyalizmin yalnızca kapitalizmin daha fazla gelişemeyeceği noktadan sonra mümkün olacağı öne sürüldüğünde, bunun hiçbir kanıtı bulunmamaktadır. Büyük sanayi ne kadar gelişkinse ve dolayısıyla toplumsal olarak örgütlenmiş olması gereken üretici güçler ne kadar yoğunlaşmışsa, sosyalizmin o kadar kolay gerçekleştirilebileceğini söylemek doğrudur.

Ancak bu yalnızca, belirli bir devlet açısından ele alındığında anlam taşır. Sorunun bu şekilde basitleştirilmesinin karşısında, büyük sanayinin gelişmesiyle birlikte, pazarlarının genişlemesi, iş bölümünün ve uluslararası iletişimin gelişmesi ve bununla birlikte üretimin toplumsal örgütlenmesi sorununun sürekli büyümesi ve karmaşıklığının artması gerçekleri çıkar. Gerçekten de, üretimin büyük bir bölümünün toplumsal amaçlar için devlet, belediyeler ve kooperatif toplulukları eliyle örgütlenmesinin, bankacılık olanaklarına ve işleri yürütmek için makinelere sahip olan modern sanayi devletlerinde henüz mümkün olmadığına inanmak için hiçbir neden bulunmuyor.

Belirleyici faktör artık maddi olan değil, kişisel olandır. Proletarya, toplumsal düzenin yönetimini ele geçirmek için yeterince güçlü ve akıllı mıdır, yani demokrasiyi siyasetten ekonomiye aktaracak güce ve kapasiteye sahip midir? Bunun önceden kesin olarak söylenebilmesi mümkün değildir. Söz konusu faktör, farklı ülkelerde farklı gelişmişlik aşamalarındadır ve aynı ülke

içinde de değişik zamanlarda büyük dalgalanmalar gösterir. Yeterli güç ve kapasite, göreli kavramlardır. Düşmanın güçlü olduğu bugün yetersiz olabilecek bir güç, yarın, manevi, ekonomik veya askeri çöküş yaşadıklarında pekala yeterli olabilir.

İktidarın çok karmaşık bir durumda alınması durumunda, söz konusu kapasite bugün oldukça yetersiz olabilir, ancak yarın arada geçen sürede koşullar sadeleştiyse ve daha istikrarlı hale geldiyse, gerekli bütün koşulları karşılayabilir.

Her durumda, proletaryanın sosyalizm için halihazırda yeterince olgun olup olmadığını yalnızca pratik gösterebilir. Bu konuda ancak şunu söyleyebiliriz. Proletarya sayı, güç ve akıl olarak daima gelişir ve gelişkinliğinin doruk noktasına sürekli olarak yaklaşır.

Bir sonraki aşamaya proletaryanın halkın çoğunluğunu oluşturmasıyla ve çoğunluğun sosyalizme rızasını beyan etmesiyle ulaşılacağını söylemek yeterince kesin olmuyor. Diğer yandan, kitlelerin çoğunluğu sosyalizme düşman olduğu veya onu desteklemediği durumda, bir halkın sosyalizm için yeterince olgunlaşmamış olduğu kesinlikle söylenebilir.

Dolayısıyla burada da yine demokrasi proletaryayı en kısa sürede olgunlaştırmakla kalmıyor, bu sürecin belirtilerini de en hızlı şekilde gösteriyor.

IV
Demokrasinin etkileri

Modern Devlet, katı bir şekilde merkezileşmiş bir organizmadır, modern toplumdaki en büyük gücü içeren ve her bir bireyin kaderini en etkin şekilde etkileyen bir örgüttür ve özellikle savaş zamanlarında bu açıkça görülür.

Devlet bugün, aile ve topluluğun eskiden birey için taşıdığı anlama sahiptir. Topluluklar kendi tarzlarında demokratik bir şekilde örgütlenmişse, tersine, bürokrasi ve orduyu kapsayan devlet iktidarı halkın üzerinde hakimiyet kurar ve o kadar çok güç elde eder ki, kimi zaman, toplumsal ve ekonomik olarak egemen olan sınıfların üstünde konumlanır ve kendisi için mutlak bir hükümet kurar. Ancak bu durum hiçbir yerde kalıcı değildir. Bürokrasinin mutlak egemenliği, kemikleşmesine ve sonu gelmeyen, vakit kaybettiren bir kurala dönüşmesine neden olur ve bütün bunlar, tam da sanayi kapitalizminin geliştiği, onun ortaya çıkardığı devrimci üretim biçimlerinin bütün ekonomik ve toplumsal koşulları sürekli değişime tabi tuttuğu ve sanayi yaşamına daha hızlı bir hareket verdiği ve dolayısıyla en hızlı siyasi değişimlere gereksindiği bir zamanda gerçekleşir.

Dolayısıyla bürokrasinin mutlak egemenliği, keyfiliğe ve hantallaşmaya neden olur, ancak her bir üreticinin çok sayıda başka üreticiye bağımlı olduğu kapitalizm gibi bir üretim sistemi, kendi refahı için, toplumsal ilişkilerin güvenliğine ve yasallığına ihtiyaç duyar. Mutlak Devlet, üretici güçlerle çatışma içine girer ve onlara köstek olmaya başlar. Bu durumda, yürütmenin kamusal eleştiriye tabi tutulması, devlet iktidarını dengelemek için yurttaşların örgütlenme özgürlüğünün temin edilmesi, belediyelerde

ve bölgelerde öz-yönetimin sağlanması, yasamanın bürokrasıden alınıp, halk tarafından özgürce seçilen merkezi bir meclise, yanı parlamentoya verilmesi, acil ihtiyaçlar haline gelir. Hükümetin kontrolu, parlamentonun en önemli görevidir ve bu konuda başka hiçbir kurum onun yerine alamaz. Yasama gücünün bürokrasinin elinden alınması akla uygun görünse de, çoğu durumda uygulanamaz ve uzmanlardan oluşan çeşitli komitelere devredilir ve bu komiteler de yasa tasarıları hazırlayıp, karar vermeleri için halka sunar. Yürütmenin faaliyetleri, örgütsüz ve şekilsiz halk kitleleri tarafından değil, yalnızca başka bir merkezi kurum tarafından denetlenebilir.

Burada açıklandığı şekliyle mutlak Devlet iktidarını aşma çabası, bu iktidarı paylaşanlar, yani bürokratlar, mahkeme soyluları, Devlet Kilisesi ve ayrıca devlet ile kârlı iş yapan büyük bankerler hariç olmak üzere, modern Devletteki bütün sınıflar tarafından harcanır.

Toprak sahibi soyluları, alt tabaka ruhban sınıfını ve sanayi kapitalistlerini de kapsayabilecek bu sınıfların birlikte uyguladığı basınç karşısında mutlak rejim geri çekilmek zorundadır. Az veya çok, basın, açık toplantı, örgütlenme özgürlüğü ve bir parlamentoyu kabul etmek zorunda kalır. Bütün Avrupa Devletleri, bu gelişmeden başarılı bir şekilde geçmiştir.

Ancak her sınıf, devletin yeni biçimine kendi çıkarlarına denk düşen bir tarzda şekil vermeye çalışacaktır. Bu çaba, özellikle parlamentonun niteliği, yani oy verme hakkı üzerine verilen mücadelede ortaya çıkar. Ezilen sınıfların sloganı, "Genel Oy Hakkı"dır. Yalnızca ücretlinin değil, küçük köylü ve küçükburjuvazinin de oy hakkında çıkarı vardır.

Her yerde ve her koşulda bu sınıflar toplumun büyük çoğunluğunu oluşturur. Proletaryanın bunlar arasında hakim konumda olup olmadığı, ekonomik gelişme düzeyine bağlıdır, ancak bu faktör, proletaryanın toplumun çoğunluğunu oluşturup oluşturmadığını belirlemez. Sömürücüler ise, her zaman toplumun küçük bir azınlığıdır.

Hiçbir modern Devlet, uzun vadede bu sınıfların oluşturduğu

basınca dayanamaz ve bugün toplumumuzda genel oy hakkından daha azı saçma olurdu. Sürekli değişen koşulları bulunan kapitalist toplumda, sınıflar sabit kalıplara sokulamaz. Bütün toplumsal koşullar değişim halindedir. Dolayısıyla, statüye dayalı oy hakkı dışlanır. Örgütlü olmayan bir sınıf, şekilsiz ve dalgalanan bir kitledir ve tam sınırlarını belirlemek olanaksızdır. Bir sınıf, ekonomik bir varlıktır, hukuki değil. Sınıf üyeliği ise daima değişir. Küçük sanayi rejimi altında kendisini mülk sahibi hissenden çok sayıda el işçisi, büyük sanayi altında kendilerini proleter olarak görür ve istatistiksel olarak mülk sahibi sınıflar ve bağımsız üreticiler arasında gösterilseler de gerçekten de proleterlerdir. Ayrıca, mülk sahibi sınıflara parlamento üzerinde kalıcı tekel sağlayacak, nüfusa dayalı hiçbir oy hakkı düzenlemesi bulunmamaktadır. Bu, paranın değerindeki her düşüşte altüst olacaktır. Son olarak, kitleler arasında kültürün ilerlemesi göz önüne alındığında, eğitime dayalı bir oy hakkı da hiçbir işe yaramayacaktır. Bu nedenle, çeşitli faktörler bir araya gelerek, genel oy hakkını bugünün toplumundaki tek çözüm haline getirmiştir ve sorunu giderek daha fazla ön plana çıkarmaktadır. Hepsinden önce, toplumun en alt sınıfı olarak proletaryanın durduğu yerden, tek rasyonel çözüm budur. Proletaryanın en etkili silahı sayısal gücüdür. İşçi sınıfı, toplumun en büyük sınıfı olmadan ve kapitalist toplum, küçük köylülüğün ve küçük-burjuvazinin artık işçi sınıfına artık ağır basmadığı kadar gelişmeden, kendisini özgürleştiremez.

Proletaryanın çıkarları ayrıca, oy hakkının yalnızca evrensel ve eşit olmasından değil, ayrımcı olmamasından yanadır; öyle ki erkekler ve kadınlar, ücretliler ve kapitalistler ayrı bölmelerde oy kullanmasınlar. Bunun aksi bir yöntem gerçekte proletaryanın bir parçası olan, ancak biçim olarak ücretli olmayan belirli kesimlerin proletaryadan koparılması gibi bir tehlike barındırmakla kalmaz, proletaryanın gücünü daraltan bir sonucu olur. Proletaryanın büyük tarihsel misyonu, toplumun kolektif çıkarlarının, kendi kalıcı sınıf çıkarlarıyla aynı çizgide olduğu gerçeğini içerir ve bunlar her zaman farklı kesimlerin özel çıkarlarıyla aynı şey

değildir. Proletaryanın bilincinin en üst noktaya ulaşması ve büyük toplumsal ilişkileri ve amaçları kavraması proletaryanın olgunluğunun bir göstergesidir. Bu anlayış yalnızca bilimsel sosyalizmle bütünüyle aydınlığa kavuşturulur, teorik öğretiyle değil, siyasi eyleme giriştikçe ilerleyen ve genişleyen özel çıkarlara bakarak değil, olaylara bütünsel bakarak gerçekleşir. Genel bakış açısını iş çıkarlarıyla sınırlandırmak aklı daraltır ve bu, sadece sendikacılık yapmanın sakıncalarından biridir. Sosyal Demokrat Parti örgütünün üstünlüğü ve seçmenleri kategorilere ayıran bir oy hakkına karşı, ayrımcılık yapmayan bir oy hakkının üstünlüğü burada yatmaktadır.

Yukarıda değinilen siyasi haklar için verilen mücadele sırasında modern demokrasi ortaya çıkar ve proletarya olgunlaşır. Bu sırada yeni bir faktör ortaya çıkar, yani devletteki azınlıkların ve muhalefetin korunması. Demokrasi çoğunluğun egemenliği anlamına gelir, ancak en az bunun kadar, azınlıkların korunması demektir.

Bürokrasinin mutlak egemenliği, kendi sürekliliğini sağlamak için çaba harcar. Bütün muhalefetin zorla bastırılması temel ilke niteliğindedir. İktidarının zorla yıkılmasını engellemek için neredeyse her yerde bunu yapmak zorundadır. Aksi takdirde demokrasi, yani çoğunluğun egemenliği söz konusudur. Ancak çoğunluklar değişir. Bir demokraside, hiçbir rejim uzun süreli ayakta kalamaz.

Sınıfların göreli gücü bile sabit bir nicelik değildir, en azından kapitalist dönemde değildir. Ancak partilerin güçleri sınıfların gücünden de daha hızlı değişir ve bir demokraside iktidarı talep eden partilerdir.

Burada unutmamak gerekir ki genelde olduğu gibi, teorinin soyut basitleştirmesi, gerçeğin açık bir şekilde anlaşılması için gerekli olmakla birlikte, yalnızca son çare olarak doğrudur ve teori ile gerçeklik arasında çok sayıda müdahale eden faktör bulunmaktadır. Bir sınıf egemen olabilir ancak hükümet edemez, çünkü sınıf biçimsiz bir kitledir, yalnızca bir örgüt hükümet edebilir. Demokraside hükümet eden siyasi partilerdir. An-

cak bir parti, ilk olarak bir sınıfın çıkarlarını temsil etse de, sınıfla eşanlamlı değildir. Tek ve aynı sınıfın çıkarları, farklı şekillerde, değişik taktik yöntemlerle temsil edilebilir. Bunların çeşitliliğine göre aynı sınıfın temsili, farklı partilere bölünür. Dahası, karar verici faktör, diğer sınıflara ve partilere göre alınan pozisyondur. Bir sınıf, devleti tek başına yönetebilecek güce nadiren ulaşabilir. Bir sınıf iktidarı elde eder ve onu kendi gücüyle koruyamayacağını görürse müttefikler arar. Böyle müttefikler mevcutsa, egemen sınıfın çıkarlarının temsilcileri arasında farklı görüşler ve duruşlar hakim olur.

Bu şekilde, on sekizinci yüzyılda, Whigs ve Tories, aynı toprak sahiplerinin çıkarlarını temsil ediyordu, ancak partilerden biri, krala karşı kentlerdeki burjuvaziyle yakınlaşarak bu çıkarları savunmaya çalışırken, diğer parti, en güçlü desteği olarak monarşiyi görüyordu. Benzer şekilde, bugünün İngiltere'nde ve ayrıca başka yerlerde, liberaller ve muhafazakarlar aynı kapitalist çıkarları temsil eder. Ancak biri, bunun toprak sahibi sınıfla ittifak yapılarak ve emekçi sınıfların zor yoluyla bastırılması yoluyla en iyi gerçekleşebileceğini düşünürken, diğeri bu politikanın korkunç sonuçlarından korkar ve toprak sahibi sınıf karşısında işçi sınıfına küçük ödünler vererek onu uzlaştırmaya çalışır.

Toplumsal ve ekonomik olarak egemen sınıflar ve onların partilerindeki bu durum, iktidarı hedefleyen sınıf ve partileri için de söz konusudur.

Dolayısıyla, partiler ve sınıflar aynı sınırlara sahip değildir. Bir sınıf farklı partilere bölünebilir ve bir parti farklı sınıfların üyelerini içerebilir. Egemen sınıfın çoğunluğunun mevcut hükümet partisinin yöntemlerini uygunsuz bulması ve muhalefetin yöntemlerini ise uygun bulması sonucunda, hükümetteki partide değişiklikler olurken bile bir sınıf egemen olmaya devam edebilir.

Bir demokraside parti hükümetleri sınıf egemenliğinden daha çabuk değişir. Bu koşullar altında, hiçbir parti, iktidarı elinde tutacağından emin olamaz ve daima azınlık olma olasılığını hesaba katmak zorundadır, ancak Devletin doğasından kaynaklı

nedenlerle, hiçbir partinin sonsuza kadar azınlık olması gerekmez.

Bu koşullar, demokraside giderek artan azınlıkları koruma pratiğinin nedenini açıklar. Demokrasinin kökleri ne kadar derin ve ne kadar uzun ömürlüyse ve siyasi gelenekleri ne kadar etkilemişse, azınlık o kadar etkilidir ve iktidarı her koşulda elde tutmaya çalışan herhangi bir partinin iddialarına o kadar başarılı bir şekilde karşı çıkabilir.

Azınlıklarının korunmasının, her yerde küçük bir azınlık olarak başlayan sosyalist partinin erken aşamaları için ne kadar önemli olduğu ve proletaryanın olgunlaşmasına ne kadar destek olduğu açıktır. Sosyalist partinin saflarında azınlıkların korunması çok önemlidir. Teorik veya taktiksel bir nitelikteki her yeni doktrin, öncelikle azınlıklar tarafından temsil edilir. Bunlar tartışılmak yerine zor yoluyla bastırılırsa, çoğunluk dert ve zahmetten kurtulur. Çok miktarda gereksiz emekten tasarruf edilebilir - bir doktrin, yeni olduğu ve azınlık tarafından savunulduğu gerekçesiyle ilerleme anlamına gelmez. Yeni fikir olarak ortaya çıkanların çoğu, uzun zaman önce zaten tartışılmış ve pratik veya çürütülme yoluyla yanlışlanmıştır.

Cehalet, daima eski şeyleri yeniymişçesine ortaya çıkarır. Başka yeni fikirler ise, orijinal olmakla birlikte çarpık bir şekle sokulmuş olabilir. Ancak yeni fikirler ve doktrinlerin yalnızca birkaçı gerçek bir ilerlemeyi ifade edebilir, ilerleme yalnızca yeni fikirler yoluyla mümkündür ve bunlar başlangıçta azınlıklar tarafından öne sürülür. Azınlıkların yeni fikirlerinin parti içinde bastırılması, proleter sınıf mücadelesine yalnızca zarar verir ve proletaryanın gelişmesine engel olur. Dünya daima, karşımıza mevcut yöntemlerle çözülemeyen yeni sorunlar çıkarır.

Sapla samanı ayırmak sıkıcı bir iş olsa da, hareketimizin duraklamaması ve onu bekleyen görevleri yapabilecek düzeye yükselebilmesi için bu kaçınılmaz bir görevdir. Ve bir parti için gerekli olan şey aynı zamanda bir Devlet için gereklidir. Azınlıkların korunması demokratik gelişimin vazgeçilmez koşullarından biridir ve çoğunluk egemenliğinden daha az önemli değildir.

Burada demokrasinin bir başka niteliği, yani sınıf mücadelesine verdiği biçim göz önüne serilmektedir.

Bu konuyu daha önce 1893'te ve 1900'de tartışmıştım ve aşağıda yazılarımdan bazı alıntılara yer veriyorum:

Toplanma ve basın özgürlüğü ve genel oy hakkı (bazı koşullarda askerlik bile), burjuvazının devrimci mücadelesi tarafından modern devlette proletaryaya kazanılmış silahlar olmakla kalmazlar, bu kurumlar partilerin ve sınıfların üzerine, onlara zihinsel enerji veren ve mutlakıyette mevcut olmayan bir ışık tutar. O zamanlarda hem sınıflar, hem de devrimci sınıflar karanlıkta savaşıyordu. Her tür fikir ifadesi imkansızlaştırıldığı için, ne hükümet ne de devrimciler güçlerinin farkında oluyordu. Dolayısıyla her iki taraf da gücünü karşı tarafla mücadelede ölçmekten geri durduğu sürece, gücünü fazla görme veya tek bir yenilgi aldığında gücünü az görme ve silahları bırakma tehlikesiyle karşı karşıyaydı.

Burjuvazinin devrimci döneminde bu kadar çok kurumun tek bir darbeyle çökmesinin ve bu kadar çok hükümetin tek bir darbeyle yıkılmasının temel nedenlerinden biri gerçekten budur ve bu aynı zamanda, devrimin ve karşıdevrimin neler yapabileceğini de anlatır.

Bugün ise, en azından bir ölçüde demokratik yönetime sahip ülkelerde durum çok farklıdır. Bu demokratik kurumlara, toplumun güvenlik subapları adı verilmiştir. Demokraside proletaryanın devrimci olmaktan çıktığını, yani öfkesine ve acısına kamusal bir ifade vermekle tatmin olduğu ve toplumsal ve siyasal devrim fikrinden vazgeçtiğini söylemek oldukça yanlıştır. Demokrasi, kapitalist toplumun sınıf karşıtlıklarını ortadan kaldıramaz ve bu toplumun kaçınılmaz sonunu, yani yıkılmasını engelleyemez. Ancak devrimi engelleyemese de, sorumsuz ve vakitsiz devrim girişimlerini engelleyebilir ve çok sayıda devrimci hareketi gereksizleştirebilir. Sınıfların ve partilerin göreli gücü hakkında açık bir gösterge sunar; karşıtlıklarını ortadan kaldırmaz ve mücadelelerinin nihai sonucunu da engellemez, ancak yükselen sınıfların, gerçekleştiremeyeceği görevleri yapmasını engeller ve diğer yandan, ödün vermeyi reddetmeyi sürdürecek

gücü olmayan egemen sınıfların ödün vermeyi reddetmesini engeller. Dolayısıyla evrimin yönü değiştirilmez, ancak ilerleme hızı daha düzgün ve düzenli hale gelir. Proletaryanın bir ölçüde demokratik yönetime sahip bir devlette öne çıkmasına, burjuvazinin kendi döneminde elde ettiği gibi çarpıcı bir zafer damgasını vurmayacak, ayrıca yıkılması da şiddetli bir şekilde gerçekleşmeyecek.

Altmışlı yıllarda modern sosyal-demokrat işçi sınıfı hareketinin yükselişinden bu yana, Avrupa işçi sınıfı yalnızca tek bir büyük yenilgi yaşamıştır, 1871 Paris Komünü. Fransa o dönemlerde hâlâ, halkın elinden demokratik kurumları alan imparatorluk nedeniyle acı çekiyordu, Fransız proletaryası yalnızca çok az derecede sınıf bilincine sahipti ve ayaklanmanın kıvılcımı çakıldı.

Mücadeleyi proleter-demokratik yöntemle yürütmek, burjuvazinin devrimci dönemine kıyasla daha yavaş bir iş gibi görünebilir; daha az dramatik ve çarpıcı olduğu kesindir, ancak daha az düzeyde fedakarlık gerektirdiği de ortadadır. Sosyalizmi ilginç bir meşgale olarak gören iyi eğitimli fikir insanları için bunun hiçbir önemi olmayabilir, ancak savaşı gerçekten yürütenler için böyle değildir.

Militan olmayan yöntemler, parlamentarizm, grevler, gösteriler, basın ve benzer baskı yöntemleriyle sınırlı olan sınıf mücadelesinin bu sözde barışçıl yöntemi, hakim olan demokratik kurumların etkinliğine, siyasi ve ekonomik aydınlanma ve halkın kendini yönetebilme derecesine göre her ülkede önemini koruyacaktır.

Bu nedenlerle, proletaryanın toplumsal devriminin, burjuvazininkinden oldukça farklı biçimler alacağını ve demokrasinin kurulduğu her yerde onu fiziksel güç yerine barışçıl ekonomik, hukuksal ve ahlaki araçlarla gerçekleştirmenin mümkün olacağını öngörüyorum.

Yukarıdakiler bugünkü düşüncelerimdir.

Kuşkusuz her kurumun kötü yönleri mevcuttur ve demokrasinin dezavantajları keşfedilebilir.

Proletarya, haklarının olmadığı yerlerde kitle örgütleri kuramaz ve normalde kitlesel eylemleri geliştiremez; bu durumlarda yal-

nızca bir avuç atılgan savaşçının egemen rejime karşı kalıcı muhalefet sunması mümkündür. Ancak bu elit, her gün sistemi bir bütün olarak sona erdirme zorunluluğu ile karşı karşıya kalmaktadır. Akılları günlük politikanın küçük talepleri tarafından oyalanmadan, en büyük sorunlara odaklanır ve sürekli olarak bütün siyasi ve toplumsal ilişkileri göz önünde bulundurmayı öğrenir.

Proletaryanın yalnızca çok küçük bir bölümü bu savaşta yer alır, ancak büyük teorik ilgi besler ve büyük hedeflerden ilham alır.

Demokrasi, bugünün koşullarında kendisine her gün yalnızca birkaç saat ayırabilen proletaryayı çok farklı şekilde etkiler. Demokrasi, geniş idari işler gerektiren kitle örgütleri geliştirir; yurttaşları, o günün sayısız ve çoğu durumda önemsiz olan sorunlarını tartışmaya ve çözmeye çağırır. Proletaryanın boş zamanının tamamı, giderek daha fazla küçük ayrıntılarla dolmaya başlar ve ilgisi vakit geçirici etkinliklerle meşgul edilir. Aklı dar bir alana sıkıştırılır. Geniş ilkeler yerine cehalet ve hatta teori düşmanlığı ve oportünizm üstün gelmeye başlar. Marx ve Engels'in kendileri, Batı Avrupa ve Amerika işçilerinin aksine, Alman işçi sınıfının teorik aklını övmüştür. Bugün aynı teorik aklı Alman işçilerine kıyasla Rus işçilerinde bulurlardı.

Bununla birlikte, sınıf bilinçli proletarya ve temsilcileri her yerde demokrasinin gerçekleştirilmesi için savaşır ve bunun için birçoğunun kanı dökülmüştür.

Demokrasi olmadan hiçbir şeyin yapılamayacağını bilirler. Despotizmle mücadelenin harekete geçirici sonuçları, bir avuç insanla sınırlıdır ve kitlelere dokunmaz. Diğer yandan, demokrasinin proletarya üzerindeki dejenere edici etkisi abartılmamalıdır. Bu durum çoğunlukla, proletaryanın boş zaman eksikliğinden kaynaklanmaktadır, demokrasinin kendisinden değil.

Özgürlüğe sahip olmak, onun yokluğuna kıyasla insanları daha dar bakışlı ve umursamaz yapıyor olsaydı, bu gerçekten olağanüstü bir durum olurdu. Demokrasi iş gününü kısalttıkça, proletaryanın elindeki boş zaman miktarı artmakta ve bir yandan gerekli ayrıntılara da ilgi göstererek, daha buyük sorunlara ken-

dini vakfetme olanağı artmaktadır. Ve bu yöndeki itici güç yok değildir. Çünkü demokrasi neler gerçekleştirebiliyor olursa olsun, kapitalist üretim sistemine içsel antagonizmaları sistemi değiştirmeden ortadan kaldıramaz. Aksine, kapitalist toplumdaki antagonizmalar daha derin hale gelir ve daha büyük çelişkileri kışkırtma eğilimine girer, böylece daha büyük sorunları proletaryanın gündemine girmeye zorlar ve dikkatini rutin ve ayrıntı işlerden alır.

Bu manevi ilerleme, demokraside artık yalnızca bir avuç insanla sınırlı değildir ve günlük rutin işlerin gerçekleştirilmesi sırasında öz-yönetimle tanışan halkın tamamıyla paylaşılır.

Yine, proletarya demokraside despotizm altında olduğu gibi daima devrim üzerine düşünmez veya konuşmaz. Yıllar, hatta on yıllar boyunca ayrıntı işlere gömülebilir, ancak onda devrimci düşünceler ve istekler uyandıracak durumlar her yerde ortaya çıkmalıdır.

Demokraside, halk eyleme geçtiğinde erken provoke olma veya enerjisini nafile bir çabaya harcama tehlikesi, despotizme kıyasla daha azdır. Zafer kazanıldığında, kaybedilmeyecek ve başarılı bir şekilde korunacaktır. Ve bu sonuç, canlı bir devrimci dramın heyecan verici coşkusundan daha iyidir.

V
Diktatörlük

Demokrasi, sosyalist üretim biçimini kurmanın esas temelini oluşturmaktadır. Proletarya, sosyalizmi kurmak için ihtiyaç duyduğu olgunluğu yalnızca demokrasi altında elde edebilir ve demokrasi bu olgunluğu sınamanın en güvenilir araçlarını sunar. Her ikisi de demokrasiyi gerektiren bu iki aşama, yani sosyalizme yönelik hazırlık ile onun gerçekleştirilmesi aşamaları arasında proletaryanın siyasi iktidarı ele geçirdiği, ancak ekonomik anlamda sosyalizmi kurmadığı geçiş devleti bulunmaktadır. Bu ara dönemde, demokrasinin gereksiz olmakla kalmayıp zarar verici olduğu söyleniyor.

Bu düşünce yeni değildir. Weitling'in böyle düşündüğünü daha önce görmüştük. Ancak bu düşüncenin Karl Marx tarafından da desteklendiği iddia edilmektedir. Gotha parti programını eleştiren Mayıs ayında yazılan mektubunda, şöyle deniyor: "*Kapitalist ve komünist toplum arasında, birinden diğerine devrimci dönüşüm dönemi yatmaktadır. Bu, proletaryanın devrimci diktatörlüğünden başka bir şey olamayacak bir siyasi dönüşüm dönemi gerektirmektedir.*"

Marx ne yazık ki bu diktatörlükten ne anladığını tam olarak belirtmemiştir. Kelime anlamıyla ele alındığında, bu kelime demokrasinin ortadan kaldırılmasını işaret etmektedir. Ancak yine kelime anlamıyla ele alındığında, hiçbir yasayla sınırlandırılmayan, tek bir kişinin egemenliği anlamına gelir. O günün koşullarından kaynaklı bir gereksinim sonucunda bir geçiş aşaması olarak görülmekle despotizmden ayrılan bir egemenlik, devletin kalıcı bir kurumu değildir.

"Proletarya diktatörlüğü" ifadesi, yani tek bir kişinin diktatörlüğü değil, bir sınıfın diktatörlüğü, Marx'ın kelime anlamıyla diktatörlük düşündüğü çıkarsamasını dışlamaktadır.

Yukarıda yapılan alıntıda, bir hükümet biçiminden değil, "proletarya siyasi iktidarı aldığında" her yerde ortaya çıkması gereken bir koşuldan bahsetmektedir. İngiltere ve Amerika'da geçişin barışçıl olabileceği yönündeki fikri, bir hükümet biçiminden bahsetmediğinin göstergesidir. Kuşkusuz, demokrasi barışçıl geçişi garanti etmez. Ancak bu, demokrasi olmadan mümkün değildir.

Marx'ın diktatörlük ile ne düşündüğünü anlamak için spekülasyona başvurmamız gerekmiyor. Proletarya diktatörlüğünden ne anladığını 1875 yılında ayrıntılı bir şekilde anlatmadıysa, bunun nedeni, birkaç yıl önce Fransa'da İç Savaş adlı çalışmasında bu konuda kendisini ifade etmiş olması olabilir. Bu çalışmasında şöyle yazmıştı: *"Komün temel olarak işçi sınıfının bir hükümetidir, üretici sınıfın el koyan sınıfa karşı verdiği mücadelenin ürünüdür ve emeğin özgürlüğü elde edebileceği siyası biçimin nihayet ortaya çıkmasıdır."*

Böylece Paris Komünü, Marx'ın kitabının üçüncü baskısına yazdığı önsözde Engels'in açıkça deklare ettiği gibi, "Proletarya Diktatörlüğü"dür.

Ancak aynı zamanda, demokrasinin ortadan kaldırılması değildir ve genel oy hakkına dayanarak, demokrasinin tam olarak kullanılması üzerine kurulur. Hükümetin iktidarı, genel oy hakkına tabidir.

Komün, Paris'in çeşitli bölgelerinde genel oy hakkıyla seçilen belediye meclis üyelerinden oluşuyordu.

Genel oy hakkı, komünler üzerinden halka hizmet edecekti ve ayrı oy hakkı ise, işyerinde çalışacak işçi ve yönetici arayan işverenlere hizmet ediyordu.

Marx burada sürekli, özel ayrıcalıklara sahip bir sınıfın oylarından değil, bütün halkın genel oy hakkından bahseder. Proletarya diktatörlüğü, işçi sınıfının ezici çoğunluğu oluşturması nedeniyle zorunlu olarak gerçek bir demokraside ortaya çıkan bir koşuldu.

Dolayısıyla demokrasi yerine diktatörlüğü destekleyenler Marx'a atıfta bulunmamalı. Kuşkusuz bu onun (proletarya diktatorluğü tezinin –yayınevinin notu) yanlış olduğunu göstermez. Ancak, başka zeminlerde gösterilmelidir.

Bu sorun ele alınırken, bir koşul olarak diktatörlük ile, bizim saflarımızda başlı başına bir tartışma konusu olan bir hukümet biçimi olarak diktatörlük birbirine karıştırılmamalıdır. Bir hükümet biçimi olarak diktatörlük, oy hakkının, basın özgürlüğünün veya her ikisinin birden ortadan kaldırılması yoluyla muhalefetin silahsızlandırılması anlamına gelir. Sorun, muzaffer proletaryanın bu önlemleri alınmasının gerekip gerekmediği ve sosyalizmin yalnızca veya en kolay şekilde bu önlemler sayesinde gerçekleşebilir olup olmadığıdır.

Daha sonra dikkat etmek gerekir ki, bir hükümet biçimi olarak diktatörlükten bahsederken bir sınıf diktatörlüğünü kastedemeyiz. Çünkü, daha önce de belirtildiği gibi, bir sınıf yalnızca egemen olabilir, hükümet edemez. Diktatörlük ile, yalnızca bir egemenlik durumuna değil de, bir hükümet biçimine işaret edeceksek, bu durumda diktatörlük, tek bir kişinin veya bir örgütün diktatörlüğü, proletaryanın değil, ancak bir proleter partinin diktatörlüğü anlamına gelir. Bu durumda, proletaryanın çeşitli partilere bölünmüş olmasından kaynaklı olarak sorun hemen karmaşıklaşır. Bu durumda, bu partilerden birinin diktatörlüğü, artık proletarya diktatörlüğü anlamına değil, proletaryanın bir bölümünün kalanı üzerindeki diktatörlüğü anlamına gelir. Sosyalist partilerin, proleter olmayan unsurlarla olan ilişkilere göre bölünmeleri ve bir partinin, şans eseri kent proleterleri ve köylülerin ittifakı yoluyla iktidarı elde etmesi durumunda durum daha da karmaşıklaşır ve diktatörlük yalnızca proleterlerin proleterler üzerindeki diktatörlüğü değil, proleterler ve köylülerin proleterler üzerindeki diktatörlüğü haline gelir. Bu durumda proletarya diktatörlüğü oldukça tuhaf bir biçim alır.

Proletarya egemenliğinin zorunlu olarak demokrasiyle uyumsuz bir biçim alması gerektiği düşüncesinin temelleri nelerdir?

Proletaryanın yalnızca nüfusun çoğunluğunu temsil ettiği veya

çoğunluğunun desteğini arkasına aldığı zaman iktidarı alabileceği artık kabul edilebilir. Ekonomik vazgeçilmezliğinin yanı sıra, proletaryanın siyasi mücadelesindeki bir diğer silahı muazzam sayısıdır. Yalnızca kitleleri arkasına aldığında egemen sınıfların kaynaklarına karşı mücadele edebilmesi beklenebilir. Bu, Marx ve Engels'in fikriydi ve dolayısıyla Komünist Manifesto'da şöyle yazdılar: *"Bugüne kadarki tüm hareketler ya azınlıkların hareketleri, ya da azınlıkların çıkarına olan hareketlerdi. Proleter hareket, ezici çoğunluğun, yine ezici çoğunluğun çıkarına olan bağımsız hareketidir."*

Bu, Paris Komünü için de geçerlidir. Yeni devrimci rejimin ilk çıkardığı yasa seçmenlere başvurmaktı. En büyük özgürlük koşulları altında yapılan oylama, Paris'in bütün bölgelerinde Komün'e sağlam çoğunluk oyları sağladı. Seçimlerde altmış beş devrimci seçilmişti ve karşılarında 21 muhalefet üyesi vardı; bunların 15'i açıkça gericiydi, altısı Gambette okulundan radikal cumhuriyetçiydi. 65 devrimci arasında, Fransız sosyalizminin bütün mevcut aşamaları temsil ediliyordu. Ancak, birbirlerine karşı savaşsalar da, hiçbiri diğerleri üzerinde diktatörlük kurmadı.

Kitleler tarafından bu kadar güçlü desteklenen bir hükümetin demokrasiye müdahale etmek için en ufak bir nedene bile ihtiyacı yoktur. Demokrasinin bastırılması, zor kullanımı olmadan olmaz. Zora ancak zor ile karşılık verilir. Ancak kitlelerin kendi arkasında olduğunu bilen bir hükümet, yalnızca demokrasiyi korumak için zor kullanır, onu yıkmak için değil. Güçlü bir manevi otorite kaynağı olan, genel oy hakkı kadar güçlü bir desteği bir kenara itmek intihar etmek anlamına gelirdi.

Dolayısıyla demokrasinin yıkılması yalnızca, bir proleter partisinin, olumlu koşulların olağanüstü bir şekilde çakışması sayesinde halkın çoğunluğu yanında olmadığı, hatta karşısında olduğu halde iktidara gelebileceği istisnai durumlarda ele alınabilecek bir meseledir.

On yıllar boyunca siyasette eğitilen ve partilere katılan bir halk arasında böyle bir zafer neredeyse mümkün değildir. Yalnızca çok geri koşullarda böyle bir şey mümkün olabilir. Böyle bir

durumda, genel oy hakkı sosyalist hukumete karşı olursa, sosyalist hukümet şimdiye kadar her hukumetten talep ettiğimiz şeyi yapmalı, yani, halkın iradesine boyun eğmeli ve devlet iktidarı için verdiği mücadeleye demokrasi temelinde devam etmeli midir yoksa iktidarı elde tutmak için demokrasiyi yok mu etmelidir?

Bir diktatorluk, halkın çoğunluğunun iradesine karşı nasıl iktidarda kalabilir ?

Bunun için iki yol görunmektedir: Cizvitlerinki veya Bonapartizminki.

Paraguay'daki Cizvit Devleti'ne daha once değinmiştik. Cizvitlerin otoritelerini koruma yontemleri, onlar olmadan çaresiz kalacak olan ve kendileri tarafından örgütlenen yerliler karşısındaki buyuk zihinsel üstunlukleriydi.

Bir sosyalist parti bir Avrupa Devleti'nde böyle bir üstünlük sağlayabilir mi? Bu söz konusu değildir. Kuşkusuz proletarya sınıf mücadelesi boyunca kendi zihinsel çapını, koylüler gibi diğer emekçilerden daha yüksek oluncaya kadar yükseltir; ancak bu, diğer emekçilerde aynı zamanda bir siyasi ilgi ve anlayış geliştirmeden gerçekleşmez. Bu farklı sınıflar arasındaki ayrım kesinlikle aşılamaz değildir.

Kol işçileri sınıfının yanında, giderek büyuyen bir entelektuel-ler kesimi oluşur ve bu kesim zamanla sayıca artar ve üretim sistemi için giderek daha fazla ihtiyaç haline gelir. Onların mesleği, bilgi edinmeyi ve zekanın uygulanmasını ve geliştirilmesini gerektirir.

Bu kesim proletarya ile kapitalist sınıf arasında bir yerde durur. Kapitalizmle doğrudan ilgilenmez, bununla birlikte proletaryaya kuşkuyla yaklaşır, çunku kendi kaderini kendi ellerine alabilecek kapasitede olduğunu düşunmez. Kulturlu sınıfların, proletaryanın ozgurluğu hedefine sıcak yaklaşan uyeleri bile, sınıf mucadelesinin erken aşamalarında emek hareketine uzak durur. Tavırlarını ancak proletarya, mucadelesinde artan bir kapasite gosterdiğinde değiştirirler. Sosyalist harekete giren entelektuellerde somutlanan proletaryaya olan güven, 4 Ağustos 1914'ten bu yana

liberal ve merkez partilerin ve hatta Almanya hükümetinin, Devlet'teki sosyalistlere olan güveniyle karıştırılmamalıdır.

Birinci türde güven, proletaryanın kendisini özgürleştirecek güç ve kapasiteyi edinmiş olduğu inancından doğar. İkinci türde güven, ilgili sosyalistlerin proletaryanın özgürlük savaşını ciddiye almadığı inancından gelir.

Sosyalist üretim entelektüellerin desteği olmadan veya onlara karşı durarak kurulamaz. Bu tavır nüfusun büyük çoğunluğunun proleter partiye güvenmediği veya ondan uzak durduğu koşullarda entelektüellerin çoğunluğu tarafından paylaşılır. Bu durumda, muzaffer bir proleter partisi, halkın kalanı üzerinde büyük bir entelektüel üstünlükten mahrum olmakla kalmaz, genel toplumsal konulardaki durumu çok daha üstün olsa da, bu açıdan muhalifleri karşısında da zayıf kalır.

Dolayısıyla, Paraguay'daki yöntem Avrupa'da uygulanabilir değildir. Geriye, Birinci Napoleon tarafından 18 Brumaire 1799'da ve yeğeni üçüncü Napoleon tarafından 2 Aralık 1862'de uygulanan yöntemi ele almak kalıyor. Bu, örgütsüz halk kitleleri karşısında merkezi bir örgütün ve savunmasız ve silahlı mücadeleden yorgun düşmüş bir halk karşısında hükümetin silahlı kuvvetlerinin üstünlüğü sayesinde yönetmek anlamına gelir.

Sosyalist bir üretim sistemi böyle bir temel üzerinde kurulabilir mi? Sosyalizm, üretimin toplum tarafından örgütlenmesi anlamına gelir ve halk kitlelerinin tamamının ekonomik özyönetimini gerektirir. Üretimin bürokrasi tarafından devlet eliyle örgütlenmesi veya halkın tek bir kesiminin diktatörlüğü, sosyalizm anlamına gelmez. Sosyalizm, halkın geniş kitlelerinin örgütlenmeye alışkın olduğunu, sayısız ekonomik ve siyasal örgütün mevcut olduğunu ve mükemmel bir özgürlük ortamında faaliyet gösterebildiklerini varsayar. Emeğin sosyalist örgütlenmesi, kışlalarla ilgili bir mesele değildir.

Halka en geniş örgütlenme özgürlüğünü veren bir azınlık diktatörlüğü, bunu yaparak kendi iktidarının altını oyar. Öte yandan, özgürlüğü kısıtlayarak otoritesini sürdürmeye çalışırsa, sosyalizm yolundaki gelişmeyi ilerletmez, ona engel olur.

Bir azınlık diktatörlüğü daima en güçlü desteğini itaatkâr bir orduda bulur, ancak çoğunluk desteği yerine bunu koydukça muhalefeti, onlara yasaklanan seçimler yerine, çözüm için silaha başvurmaya iter. İç savaş, siyasal ve toplumsal çelişkileri düzenlemenin yolu haline gelir.

Tam bir toplumsal kayıtsızlık ve sıkıntının geçerli olmadığı durumlarda, azınlık diktatörlüğü her zaman silahlı bir saldırı veya sürekli gerilla savaşı tehdidi altındadır; bu savaş kolaylıkla kitlelerin uzun süren bir silahlı kalkışmasına dönüşür ve bununla başa çıkmak için diktatörlüğün bütün silahlı gücü gereklidir.

Böylece diktatörlük bir iç savaşa girer ve sürekli bir devrilme tehlikesiyle birlikte varlığını sürdürür.

Sosyalist toplumun inşasında iç savaştan daha büyük bir engel yoktur. Günümüzde söz konusu olan kapsamlı coğrafi işbölümü nedeniyle her yerde büyük sanayiler, iletişimin güvenliğine de en az sözleşme güvenliği kadar fazlasıyla bağımlıdır. Dış savaş, ülke içine düşman girmese bile sosyalist toplumu temellerine kadar sarsardı. Bugünkü devrimde Rus sosyalistlerinin bütün kesimleri, toplumun yeniden inşası için barışın gerekliliğini öne sürmekte haklıdır.

Ancak iç savaş, dış savaştan çok daha fazla zarar verir sosyalist topluma, çünkü iç savaş ülkenin kendi topraklarında gerçekleşir ve bir yabancı işgal kadar kayba neden olur ve paralize eder.

Devletler arasındaki mücadelelerde, taraflardan birinin iktidarı alması veya kaybetmesi söz konusudur ve varlıklarının kendisi mevzubahis değildir. Savaşın ardından, savaşan hükümetler ve halklar, kardeşçe olmasa da barış içinde yaşamaya çalışır.

Bir iç savaşın tarafları ise birbirleriyle çok daha farklı bir ilişki kurar. Savaşı düşmanlarından bazı ödünler koparmak ve ardından onlarla barış içinde yaşamak için yürütmezler. Ayrıca, bir iç savaş demokrasiden farklıdır, çünkü demokraside, azınlıklar koruma altındadır ve iktidar olma umudundan vazgeçmek durumunda olan böyle bir partinin, siyasi faaliyetini durdurması gerekmemektedir. Hükümet siyasi faaliyeti durdurmak zorunda değildir. Azınlığa düşen her parti, çabalayıp çoğunluk ve dolayı-

sıyla hükümet olma hakkını saklı tutar.

Bir iç savaşta her parti varlığı için mücadele eder ve mağlup olan tamamen yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır. İç savaşların bu kadar korkunç olmasının nedeni bu gerçeğin bilincinde olunmasıdır. Yalnızca askeri güçle kontrol sağlayan bir azınlık, devrilme tehlikesiyle karşılaştığında ve bu tehlikeyi bastırmayı başardığında, düşmanlarını en kanlı yöntemlerle ezme ve acımasız katliamlarla onları yok etme eğilimindedir. Paris'te 1848 Haziran ayında yaşananlar ve Mayıs 1871'in kanlı haftası bunu korkunç bir açıklıkla göstermiştir.

Sürekli iç savaş veya onun bir diktatörlük altındaki alternatifi olan kitlelerin kayıtsızlığı ve ataleti, sosyalist üretim sistemini neredeyse imkansız hale getirir. Buna karşın, ya iç savaş ya da kayıtsızlık üreten azınlık diktatörlüğü, kapitalizmden sosyalizme geçiş sürecinin egemen yolu olacakmış!

Pek çok kişi iç savaş ile toplumsal devrimi karıştırıyor, ilkinin ikincisinin bir biçimi olduğunu düşünüyor ve böylece bir iç savaşta kaçınılmaz olan zor kullanma eylemlerini mazur görüyorlar. Bu devrimlerde hep söz konusu olmuştu diyorlar ve bundan sonra da hep olacaktır.

Biz sosyal demokratlar, bugüne kadar hep olagelen şeylerin, bundan sonra hep olması gerektiğini kesinlikle düşünmüyoruz. Devrim ile ilgili bu tür düşünceler, eski burjuva devrim örnekleri üzerinden oluşmuştur. Proleter devrim bunlardan çok farklı koşullar altında gerçekleşecektir.

Burjuva devrimleri basın özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü ve genel oy hakkının bulunmadığı ve halkın gerçek hiçbir temsilinin söz konusu olmadığı, halktan kopuk bir orduyla desteklenen bir despotizmin bütün özgürlük hareketlerini bastırdığı devletlerde patlak verdi. Bu durumlarda hükümete karşı verilen mücadele zorunlu olarak bir iç savaş biçimini aldı. Bugünün proletaryası ise, en azından Batı Avrupa söz konusu olduğunda, "arı" demokrasi olmasa da belirli bir düzeyde demokrasinin on yıllardır kök saldığı ve askerlerin eskiden olduğu gibi halktan çok kopuk olmadığı Devletlerde iktidarı ele geçirecektir. Proletarya-

nın, nufusun çoğunluğunu temsil ettiği bu koşullar altında siyasi iktidarı nasıl ele geçireceğini göreceğiz. Büyük Fransız Devrimi'nin izlediği yolun Batı Avrupa'da hiçbir durumda tekrarlanmayacağını öngörüyoruz. Bugünün Rusyası, 1793 Fransası'na bu kadar benziyorsa, bu yalnızca burjuva devrimi aşamasına ne kadar yakın olduğunu gösterir.

Toplumsal devrim, siyasi devrim ve iç savaş birbirinden ayrıştırılmalıdır.

Toplumsal devrim, yeni bir üretim biçiminin kurulması yoluyla, bütün toplumsal yapının köklü bir şekilde dönüştürülmesidir. On yıllara yayılabilecek uzun bir süreçtir ve sonuçlanması için kesin sınırlar çizilemeyebilir. Bu süreç, gerçekleştiği biçimlerin barışçıl niteliğine göre daha başarılı olacaktır. İç ve dış savaşlar, bu sürecin en büyük düşmanlarıdır. Bir toplumsal devrim kural olarak bir siyasi devrimin, yani ülkedeki sınıfların göreli gücündeki ani bir değişiklikle, siyasal iktidar süreçlerinden dışlanan bir sınıfın, hükümet mekanizmasını ele geçirmesinin ardından başlar. Siyasal devrim, hızla gerçekleşen anı bir eylemdir. Alabileceği biçimler, gerçekleştiği Devlet'in anayasasına bağlıdır. Demokrasi yalnızca biçimsel olmanın ötesine ne kadar geçtiyse ve emekçi sınıfların gücünde ne kadar kökleri varsa, siyasal devrimin barışçıl olma olasılığı o kadar fazladır. Tersine, o güne kadar egemen olan sistem, halkın çoğunluğunun desteğinden ne kadar mahrumsa ve askeri güçle kontrol sağlayan bir azınlığın çıkarlarını ne kadar temsil ediyorsa, siyasal devrimin bir iç savaş biçimini alma olasılığı o kadar fazladır.

Ancak ikinci durumda bile, toplumsal devrimin destekçilerinin iç savaşın yalnızca, hemen sona erecek ve yalnızca demokrasinin kurulmasına hizmet edecek bir geçiş aşaması olmasını gözetmelerinde çıkarları vardır; toplumsal devrim de demokrasinin kuruluşuna uydurulmalıdır. Bir başka ifadeyle, toplumsal devrim, halkın çoğunluğunun gitmeye eğilimli olduğundan daha ileri gitmemelidir, çünkü bunun ötesinde toplumsal devrim, uzak görüşlü bireyler için istenir görünmekle birlikte, kendisini kalıcı olarak kurmak için gerekli koşulları bulamayacaktır.

Ancak, Paris proletaryası ve küçük-burjuvazisinin Fransız Devrimi sırasındaki terör dönemi, yani bir azınlık diktatorluğu, büyük tarihsel önemi olan muazzam sonuçlara neden olmadı mı?

Kuşkusuz oldu. Ancak ne tür sonuçlardı bunlar? Bu diktatörlük Avrupa'nın müttefik kralları devrimci Fransa'ya karşı açtığı savaşın bir çocuğuydu. Bu saldırıyı zaferle geri püskürtmek terör döneminin tarihi kazanımıydı. Bu, diktatörlüğün demokrasiye kıyasla daha iyi savaş açabildiği şeklindeki eski doğruyu tekrar kanıtlamış oldu. Bu durum, proletaryanın kendi istediği toplumsal dönüşümleri ve siyasi iktidarı kontrol etme yönteminin diktatörlük olduğunu hiçbir şekilde göstermez.

Enerji açısından 1793 Terör Dönemi'ni aşmak mümkün değildir. Yine de Paris proletaryası iktidarını bu araçlarla korumayı başaramadı. Diktatörlük, proleter ve küçük burjuva siyasetinin farklı fraksiyonlarının birbirleriyle savaştığı bir araçtı ve sonunda bütün proleter ve küçük burjuva siyasetinin sonlandırmanın aracı haline geldi.

Alt sınıfların diktatörlüğü, kılıcın diktatörlüğünün önünü açar.

Burjuva devrimleri örneğinden sonra devrimin iç savaş ve diktatörlük ile eşanlamlı olduğu söylendiği takdirde, yarattığı sonuçlar da tanınmalıdır ve devrimin zorunlu olarak bir Cromwell veya bir Napoleon yönetimiyle sonuçlanacağı eklenmelidir.

Ancak demokratik bir şekilde örgütlenmiş ulusun çoğunluğunu proletaryanın oluşturduğu durumlarda, proleter devrimin zorunlu sonucu kesinlikle bu değildir ve sosyalist üretimin koşulları yalnızca bu durumlarda ortaya çıkar.

Proletarya diktatörlüğünden, demokrasi temelinde hükmetmesi dışında hiçbir şey anlayamayız.

VI
Kurucu Meclis ve Sovyet

Demokrasiyle diktatörlük arasındaki fark Rus Devrimi'nde çok önemli bir anlam kazandı. Rusya sosyalistleri en baştan bölünmüşlerdi. Hareket, Sosyalist Devrimciler ve Marksistlerden oluşuyordu. Sosyalist Devrimciler başlarda, Avrupa'nın kalanından farklı olarak hâlâ devrimci bir faktör olan ve dolayısıyla sosyalist proletaryayla birlikte yürüyebilen köylülüğün temsilcileriydi. Sosyalist Devrimcilerin karşısında ise sanayi proletaryasının temsilcisi olan Marksistler yer alıyordu. Bunlar ise iki bölüme ayrılmıştı; bir Avrupa sosyalist devrimiyle çakışmadığı sürece Rusya'daki ekonomik koşullar altında yalnızca bir burjuva devriminin mümkün olduğunu savunan Menşevikler ile, irade ve kuvvetin gücüne inanan ve bugün de, Rusya'nın geriliğini gözardı ederek devrimi sosyalist çizgilerde şekillendirmeye çalışan Bolşevikler.

Devrim sürecinde bu farklılık daha da derinleşti. Menşevikler, usullere uygun olarak oluşan Ulusal Meclis kesin bir hükümet kuruncaya kadar Geçici Koalisyon Hükümeti'nde yer almayı bir görev saydılar. Bolşevikler ise Ulusal Meclis daha toplanmadan önce, bu Geçici Hükümeti devirmek ve yerine kendi partilerinin hükümetini kurmak istiyordu. Barış sorunu konusunda da ek bir muhalefet zemini oluştu. Menşevikler de Bolşevikler kadar derhal barış istiyordu, her ikisi de bunu Zimmerwald temelinde istiyordu –ne ilhak, ne tazminat. Her iki kesim de Zimmerwald'da temsil edilmişti ve Menşevikler orada çoğunluktu. Ancak Menşevikler genel bir barış istiyordu ve bütün savaşan tarafların aynı sloganı benimsemesini istiyordu – ne ilhak, ne

tazminat. Dolayısıyla bu yapılmadığı sürece, Rus ordusu silahlarını hazır tutmalıydı. Diğer yandan, Bolşevikler, her ne pahasına olursa olsun derhal barış istiyordu ve gerekirse ayrı bir barış yapmaya ve ordunun zaten fazla olan düzensizliğini artırarak görüşlerini empoze etmeye hazırlardı.

Ordu ve halk kitlelerinin savaştan yılgınlığı onları destekliyordu; diğer yandan, aynı dönemdeki hiçbir burjuva hükümetin yapmadığı kadar siyasi ve toplumsal reform gerçekleştiren, buna karşın bir devrimci hükümetten beklenecek kadar çok şey yapmayan Geçici Hükümet'in hareketsizliği de onları destekliyordu. Kurucu Meclis seçimleri beklendiği kadar hızlı gerçekleşemedi. Önce, eski resmi mekanizmayı yenilemek ve kent ve kırın demokratik temsilini sağlamak gerekiyordu. En son nüfus sayımının 1897'de yapıldığı dev imparatorluktaki seçmen listelerinin derlenmesinde muazzam zorluklarla karşılaşıldı. Dolayısıyla Kurucu Meclis seçimleri sürekli erteleniyordu.

Hepsinin ötesinde barış daha yakın değildi. Bunun suçu nerede yatıyor olursa olsun, İtilaf devletlerinin devlet adamları, ilhaksız ve tazminatsız barışı desteklemenin kendileri için ne kadar gerekli olduğunu anlamadılar. Rus halkı nezdinde, İtilafı ve onunla birlikte müttefikleri olan Geçici Hükümet'i barışın önünde bir engel olarak gösterecek bir politika izlediler. Bazı Menşeviklerin, yani Enternasyonalistlerin İtilaf'tan neden ayrılmak istediğinin ve Geçici Hükümet'e karşı muhalefet saflarına geçtiğinin açıklaması budur. Ancak Bolşevikler kadar ileri gitmediler. Bu koşullar altında Bolşevikler, Kasım 1917'de devirmeyi başardıkları Menşevikler ve Geçici Hükümet pahasına mevzi kazandılar. Yaptıkları propaganda o kadar etkiliydi ki, Sosyalist Devrimcilerin bir bölümünü kendi saflarına çekmeyi başardılar. Sol Sosyalist Devrimciler, o andan itibaren Bolşeviklerle birlikte hareket etti ve onların hükümetine girdi, diğer yandan, sağ ve merkez ise Menşeviklerin yanında kalmaya devam etti.

Bolşevikler güçlerini yarattıkları büyük beklentiden alıyorlardı. Bu gücü koruyacaklarsa, bu beklentileri yerine getirmeleri gere-

kıyordu. Bu mümkün müydü?

Bolşevik devrimi, genel bir Avrupa devriminin başlangıç noktası olacağı ve Rusya'nın kahramanca inisiyatifinin bütün Avrupa proletaryasını ayağa kalkmaya çağıracağı varsayımına dayanıyordu.

Bu varsayımların ardından, ayrı Rus barışının nasıl bir şekil aldığı, nasıl Rus halkını küçük düşürdüğü ve Rus halkının üzerine yük bindirdiği ve halkların kendi kaderini tayin hakkına nasıl yorumlar sunduğunun hiç önemi kalmamıştı. Ve Rusya'nın savunma yapabilir durumda olup olmadığı da fark etmiyordu. Bu teoriye göre Rus Devrimi'nin en iyi savunması Avrupa devrimiydi, çünkü bu Rus topraklarındaki halklara kendi kaderini tayin olanağını gerçek ve tam olarak getirecekti.

Avrupa'ya sosyalizm getirecek olan devrim, Rusya'da sosyalizmi kurmanın önündeki, ülkenin ekonomik geriliğinden kaynaklanan engelleri ortadan kaldırmanın da yolu olacaktı.

Bunun tamamı oldukça mantıklı düşünülmüştü ve temelleri oldukça iyi kurulmuştu; ancak tek bir koşul, yani varsayımın gerçekleşmesi ve Rus Devrimi'nin kaçınılmaz olarak Avrupa devriminin önündeki engelleri kaldırması söz konusuydu. Ancak, ya bu gerçekleşmezse ne olacaktı?

Varsayım henüz gerçekleşmedi. Ve şimdi de, Rus Devrimi'ni ortada bıraktığı ve ihanet ettiği için Avrupa proletaryası suçlanıyor. Bu, bilinmeyen insanlara, Avrupa proletaryasının hareketsizliğinin sorumlusu olarak gösterilebilecek kişilere dönük bir şikayettir.

Devrimlerin yapılmadığı ancak koşullardan doğduğu eski bir Marksist sözdür. Ancak Batı Avrupa'nın koşulları Rusya'nın koşullarından o kadar farklıdır ki, orada gerçekleşecek bir devrim burada bir devrimi tetiklemek zorunda değildir.

Fransa'da 1848'de devrim patlak verdiğinde Avrupa'nın doğusunda kalan bölgelerine derhal yayıldı. Ancak Rusya sınırına geldiğinde durdu ve devrim 1905 yılında Rusya'da patlak verdiğinde, batıdaki ülkelerde güçlü oy hakkı hareketleri yarattı, ancak bir devrim olarak adlandırılabilecek hiçbir şeye neden olmadı.

Buna karşın, bir Avrupa devrimi beklentisi içinde oldukları için Bolşevikler suçlanmamalıdır. Diğer sosyalistler de aynısını yaptı ve biz sınıf mücadelesini keskin bir şekilde yükseltecek ve çok sayıda sürprize gebe olan koşullara yaklaştığımızdan eminiz. Ve bir devrim beklemekle Bolşevikler bugüne kadar hata yapıyordularsa, Bebel, Marx ve Engels de benzer bir hayal kurmamışlar mıydı? Bu reddedilemez.

Ancak ikinci saydıklarımızın aklında belirli bir zamanda gerçekleşecek bir devrim vardı ve taktiklerini asla, partinin varlığını ve sınıf mücadelesinin seyrini devrimin patlak vermesine bağlayacak ve proletaryayı bir ikilemle, devrim veya iflas ikilemiyle karşı karşıya bırakacak bir akıl yürütmeyle geliştirmediler.

Bütün siyasetçiler gibi, onlar da beklentilerinde yanıldılar. Ancak bu hatalar onları asla yanlış bir yola sokmadı ve çıkmaz sokağa yönlendirmedi.

Bolşevik yoldaşlarımız genel Avrupa devrimi kartına oynadılar. Ancak bu kart henüz çıkmadığı için onları çözümsüz sorunlarla karşı karşıya getiren bir yola girmek zorunda kaldılar. Güçlü ve acımasız düşmanlara karşı Rusya'yı savunmak zorunda kaldılar. Genel bir karmaşa ve yoksulluk durumunda bir refah rejimi kurmak zorundaydılar. Yapmak istedikleri şeyler için maddi ve entelektüel koşullar ne kadar azsa, eksik olanı yalın güçle, yani diktatörlükle doldurmak konusunda kendilerini o kadar zorunlu hissettiler. Kitleler arasında onlara muhalefet arttıkça bunu daha da fazla yapmak zorunda kaldılar. Dolayısıyla demokrasinin yerine diktatörlüğü koymaları kaçınılmaz hale geldi.

Bolşevikler, Avrupa devriminin önünü açmak için yalnızca hükümet olmaları gerektiği yönündeki beklentilerinde ne kadar yanılıyorduysa, halkın çoğunluğunun seve seve onların arkasına geçmesi için devlet idaresini ele geçirmelerinin yeterli olduğu konusunda da bir o kadar yanılıyorlardı. Daha önce de işaret ettiğimiz gibi, Rusya'nın koşullarında, muhalefetteyken gerçekten büyük bir propaganda gücü geliştirmişlerdi. Devrimin başlangıcında yalnızca bir avuçken devlet iktidarını ele geçirecek

kadar güçlendiler. Ancak halk kitleleri onların arkasında mıydı? Bu, diğer devrimciler gibi Bolşeviklerin de talep ettiği ve hatta, bir dönem şiddetle talep ettiği Geçici Meclis tarafından açığa çıkarılacaktı; genel, eşit, doğrudan ve gizli oyla seçilecek Geçici Meclis.

Yeni rejim, Tüm Rusya Sovyetler Kongresi tarafından, hükümetin Bolşevikler tarafından ele geçirilmesinin hemen ardından, protesto ederek Kongre'yi terk eden güçlü bir azınlığın muhalefetine rağmen, derhal onaylandı. Ancak çoğunluk bile Kurucu Meclis fikrini henüz reddetmedi.

Sovyet hükümetini onaylayan karar şu kelimelerle başlıyordu: *"Kurucu Meclis toplantıya çağrılana kadar bir Geçici İşçi ve Köylü Hükümeti kurulacaktır ve bu hükümete Halk Komiserleri Konseyi adı verilecektir"*

O sırada Kurucu Meclis, Halk Komiserleri Konseyi'nden üstün kabul ediliyordu. 30 Kasım günü hükümet, 7 Kasım Devrimi ve "Kurucu Meclis seçimleri" ile ortaya çıkan halkın genel görüşüyle çatışma halinde olduğu gerekçesiyle Petrograd Kent Konseyini tasfiye etti. Yeni üyeler, mevcut genel oy hakkı temelinde belirlenecekti. Ancak kısa bir süre sonra, Kurucu Meclis seçimlerinde bir kusur keşfedilecekti.

Tüm Rusya Sovyetler Yürütme Komitesi 7 Aralık günü yayınladığı bir kararda şu ifadelere yer verdi: *"Seçimle belirlenen temsilcilerden oluşan bir kurumun seçim düzenlemeleri ancak, üyelerinin seçmenler tarafından geri çağrılma hakkı tanındığı ve uygulandığı takdirde, gerçekten demokratik olur ve halkın iradesini gerçekten temsil eder. Gerçek demokrasi ilkesi, bütün temsili kurumlar ve ayrıca Kurucu Meclis için geçerlidir. Eşit şartlarda seçilen İşçi, Asker ve Köylü Delegeleri Konseyleri Kongresi, kent ve mahalle konseyleri ve Kurucu Meclis dahil olmak üzere, diğer temsili kurumlar için yeni bir seçim emri verme hakkına sahiptir. İlgili bölgedeki seçmenlerin yarısından fazlasının talebi üzerine Konsey yeni bir seçim emri vermek zorundadır*

Seçmenlerin çoğunluğunun herhangi bir zamanda, artık görüşlerine uymayan bir vekili geri çağırabilmesi talebi demokrasi

ilkeleriyle bütünüyle uyumludur. Ancak bu açıdan bakıldığında, seçim emri verme inisiyatifini neden Sovyetlerin alması gerektiği açık değildir. Ancak o günlerde bu durum, Kurucu Meclise yönelik en geniş müdahaleyi temsil ediyordu. Ne Meclis'in kuruluşu ne de seçimlere dokunulmuştu.

Ancak seçimlerin Bolşeviklere çoğunluğu vermediği giderek daha da fazla açığa çıkıyordu. Pravda'nın 26 Aralık 1917 sayısı, Kurucu Meclis ile ilgili olarak Lenin'in geliştirdiği ve Merkez Komitesi'nin kabul ettiği bir dizi öneri yayınladı. Bunlardan biri, seçimlerin Bolşeviklerin zaferinin hemen ardından, ancak Sosyalist Devrimcilerin henüz bölünmediği bir zamanda gerçekleştiğini açıklıyordu. Dolayısıyla sol ve sağ Sosyalist Devrimcilerin bir ortak aday listesi bulunuyordu. Yani seçimler, kitlelerin gerçek sesi hakkında kesin bir şey göstermiyordu.

Yukarıdaki değinilen 7 Aralık tarihli öneri üzerine bu görüşü kabul edenler, Sosyalist Devrimcilerin seçildiği bölgelerde Meclis'e yeni seçim yapma emri verilmesi gerektiği sonucuna varıyordu. Bu karar başka hangi amaç için hazırlanmıştı? Buna karşın 26 Aralık'ta hepsi unutuldu. Ve birdenbire Lenin'in diğer önerisinde oldukça farklı bir şarkı duyulmaya başlandı ve burada bizi ilgilendiren de budur. Tüm halkın gerçek sesini ifade etmediği için yeni seçilen Meclis'in uygun olmadığını bize gösterdikten sonra, genel oy hakkı yoluyla kitlelerin seçeceği herhangi bir meclisin uygun olmadığını ilan etti: *"Sovyet Cumhuriyet yalnızca demokratik kurumların daha üstün bir biçimini temsil etmekle kalmaz (burjuva cumhuriyetine ve onu tamamlayan Kurucu Meclis'e kıyasla), aynı zamanda sosyalizme en zahmetsiz geçişi mümkün kılan tek biçimdir."*

Kurucu Meclis'te azınlığa düştükten sonra bu sonuca varılmasına yalnızca acınabilir. Meclis ile çatışma artık kaçınılmazdı. Bu çatışma, Sovyetlerin zaferiyle sonuçlandı ve Sovyetlerin diktatörlüğü Rusya'da kalıcı bir hükümet biçimi olarak ilan edildi.

VII
Sovyet Cumhuriyeti

Sovyet örgütlenmesi 1905 Rus Devriminin bir ürünüydü. O dönemde proletarya kitlesel eylemlilik içindeydi ve bunun için bir kitle örgütüne ihtiyacı vardı. Sosyal demokratların ve ayrıca Sosyalist Devrimcilerin gizli örgütü yalnızca, binlerce işçi üzerinde etkisi bulunan yüzlerce üyeden oluşuyordu. Siyasal ve endüstriyel kitle örgütleri Çarlık mutlakıyetçiliği altında kurulamıyordu. Devrim gerçekleştiğinde işçilerin mevcut kitle örgütleri yalnızca kapitalistlerin kendileri tarafından kurulan ve tek tek işyerlerine ait olan örgütlerden ibaretti. Bu örgütler daha sonra proletaryanın mücadelesinin kitle örgütleri haline geldiler. İşyerleri artık maddi üretimin yapıldığı yerlerden, siyasal propaganda ve eylemin yürütüldüğü yerler haline geldiler. İşçiler her işyerinde biraraya gelerek delegeler seçtiler ve bunlar da biraraya gelerek, delege konseyleri veya Sovyetleri oluşturdular. Bu çok önemli harekete itki veren Menşevikler oldu. Böylece bir proleter örgütü biçimi yaratılmıştı ve bu biçim, bütün diğerlerinden daha kapsamlıydı çünkü bütün ücretli emekçileri kapsıyordu. Güçlü eylemler yapması mümkün hale getirmişti ve işçilerin bilincinde derin bir iz bırakmıştı. Mart 1917'de ikinci devrim patlak verdiğinde, Sovyet örgütü yine ve bu sefer, proletaryanın ilk devrimden bu yana kaydettiği ilerlemeye karşılık gelecek şekilde, daha güçlü bir temelde ön plana çıktı. 1905'in Sovyetleri tek tek kentlerle sınırlı olan yerel örgütlerdi. 1917'nin Sovyetleri, yalnızca sayısal olarak daha fazla değil, aynı zamanda çok daha sıkı bir şekilde örülmüştü. Tekil Sovyetler, daha büyük bir organa bağlanmıştı ve bu da bütün İmparatorluğu kapsayan bir ör-

gutun bir parçasıydı ve organı da, Tüm Rusya Sovyetler Yürütme Komitesi ve bir daimi Merkezi Yürütme Komitesi'ydi.

Sovyet örgütü daha şimdiden büyük ve muzaffer bir geçmişe sahiptir. Önünde ise daha da önemli bir dönem yatmaktadır ve bu yalnızca Rusya için geçerli değildir. Proletaryanın siyasal ve ekonomik mücadelesindeki alışılmış yöntemlerin, finans kapitalin ekonomik ve siyasal alanlarda elinde bulunan muazzam güç ile başa çıkmak için yeterli olmadığı, her yerde açıkça görülmektedir.

Bu yöntemlerin terk edilmesi gerekmiyor, çünkü olağan koşullar için esastırlar, ancak bu yöntemler zaman zaman boy ölçüşemeyecekleri görevlerle karşı karşıya kalırlar ve başarı yalnızca proletaryanın bütün ekonomik ve siyasal gücünün birleştirilmesiyle mümkün hale gelir.

1905 Rus Devrimi kitlesel grev fikrini Alman sosyal demokrasisinin kafasına soktu. Bu gerçek 1905 Kongresi'yle birlikte tanındı. 1906 Kongresi sendika memurlarının hassasiyetlerini ve korkularını yatıştırmaya çalıştı. Kitlesel grev konusunda ise, siyasi kitlesel grev gereksinimi ortaya çıktığında yürütmenin Sendikalar Genel Komisyonu ile temasa geçmesi ve eylemin başarısını temin etmek için gerekli tüm önlemleri alması karara bağlandı.

Kitlesel grev konusundaki bütün deneyimlerimizin ardından bugün bu kararın temelden yanlış olduğunu biliyoruz. Çünkü, birincisi, kitlesel bir grev belirli bir durumda beklenmedik bir şekilde, kendiliğinden ve aniden gerçekleştiğinde daha fazla başarı şansına sahiptir. Sendika ve parti mekanizması tarafından örgütlenmesi bu tür hazırlıkları zorunlu kılar ve başarısızlığa götürürdü.

Dolayısıyla sendika bürokrasisinin bütün büyük ölçekli kendiliğinden eylemlere neden karşı çıkma eğiliminde olduğunu anlıyoruz. Sendikalar mutlak bir zorunluluktur. Proletarya, sendikaların üye sayısı ne kadar büyükse ve mali kaynakları ne kadar fazlaysa o kadar güçlüdür. Çok sayıda şubeye sahip yaygın ve kalıcı örgütler, kalıcı bir idare için gerekli bir mekanizma, yani bürokrasi olmadan mümkün değildir. Sendika bürokrasisi, sen-

dıkanın kendisi kadar zorunludur. Parlamentarizm ve demokrasi gibi kusurları vardır, ancak proletaryanın özgurleşmesi için en az bunlar kadar vazgeçilmezdir.

Ancak bu, (sendika bürokrasisinin –yayınevinin notu) bütun iddialarının tanınması gerektiği anlamına gelmez. İşlevi, başka bir şekilde doldurulamayacak olan ilk işleviyle, yani sendika fonlarının yönetimi, örgütün büyütülmesi, mücadeleleri sırasında işçilere tavsiyelerde bulunulması ile sınırlandırılmalıdır. Ama içinden geçtiğimiz dönemin özelliklerinden biri haline gelmeye başlayan güçlü kitlesel grevlere önderlik etmek için uygun değildir.

Deneyim ve bilgileri sayesinde sendika memurları ve parlamenterler burada başarılı bir şekilde destek sunabilirler ancak inisiyatif işyeri komitelerine geçme eğilimindedir. Rusya dışında çeşitli ülkelerde, örneğin İngiltere'de bu kurumlar (sendika temsilcileri), olağan sendikacılıkla yan yana, kitlesel mücadelelerde büyük bir rol oynamıştır.

Dolayısıyla Sovyet örgütlenmesi, çağımızın en önemli gerçeklerinden biridir. Önümüzde duran sermaye ile emek arasındaki kritik nihai mücadelede çok büyük öneme sahip olacaktır.

Sovyetlerden bundan daha da fazlasını isteyebilir miyiz? Sol Sosyalist Devrimcilerle birlikte 1917 Kasım Devrimi'nin ve Kurucu Meclis'in feshinin ardından Rusya İşçi Sovyetleri'nde çoğunluğu ele geçiren Bolşevikler, o güne kadar bir sınıfın savaşan örgütü olan Sovyetleri bir hükümet organı haline getirmeye başladılar. Mart Devrimi'nde (eski takvimle Şubat –yayınevinin notu) Rus halkı tarafından kazanılan demokratik kurumları ortadan kaldırdılar. Bolşevikler tamamen yerinde bir kararla kendilerine sosyal demokrat demeyi bıraktılar ve komünist adını aldılar.

Aslında demokrasiyi tümüyle reddetmediler. Lenin 28 Nisan'da yaptığı konuşmada Sovyet örgütunü daha üstun türde bir demokrasi, "burjuva tahrif"ten tam bir kopuş olarak açıkladı. Proleterin ve yoksul köylünün tüm özgurlüğü artık güvencedeydi.

Demokrasi o güne kadar bütün yurttaşların eşit siyasi haklara sahip olmasını akla getirirdi. Yasayla ayrıcalıklara sahip olan kesimler her zaman seyahat özgürlüğüne sahipti. Ancak buna demokrasi denmez.

Sovyet Cumhuriyeti proletarya diktatörlüğünün organı olacaktı ve onunla, Lenin'in ifadesiyle sosyalizme en zahmetsiz geçişi mümkün olacaktı. Bu, Sovyetlerde temsil edilmeyen herkesin siyasal hakları ellerinden alınarak gerçekleştirilecekti.

Bu adım sosyalizme geçişi neden genel oy hakkına dayalı yoldan daha zahmetsiz yapacakmış? Açıktır ki, çünkü bu şekilde kapitalistler yasama sürecinden dışlanmaktadır.

Şimdi burada iki alternatif ortaya çıkmaktadır. Kapitalistler ve destekçilerinin önemsiz bir avuç insan olduğunu varsayalım. Bu durumda, genel oy hakkı kapsamında sosyalizme geçişi nasıl engelleyebilirler? Aksine, genel oy hakkı onların önemsiz bir azınlık olduklarını ortaya çıkarır ve hangi partinin halkın çoğunluğunu arkasına aldığını kimsenin kesin olarak söyleyemeyeceği bir oy hakkı dağılımına kıyasla, kendilerini kaderlerine daha erken teslim ederler. Ancak gerçekte kapitalistler haklardan mahrum bırakılamaz. Hukuki anlamda bir kapitalist nedir? Bir mülk sahibi.

Proletaryanın kalabalık olduğu Almanya gibi ekonomik olarak çok ileri düzeyde gelişmiş bir ülkede bile, bir Sovyet Cumhuriyeti'nin kurulması büyük halk kitlelerini oy hakkından mahrum bırakırdı. 1907 yılında üç büyük sektörde, yani tarım, sanayi ve ticarette istihdam edilen erkeklerin ve ailelerinin sayısı, yani ücretliler ve maaşlıların toplam sayısı 35 milyondan fazlayken, diğer kesimlerin toplamı 17 milyon ediyordu. Dolayısıyla, bir parti pekala ücretlilerin çoğunluğunun desteğini almasına karşın, nüfusun azınlığını oluşturabilirdi. Diğer yandan birlikte oy kullandıklarında işçilerin düşmanlarının birlikte oy kullanmasından korkmalarına gerek kalmaz. Genel oy hakkı işçileri ortak düşmanlarına karşı savaşmaya zorlayarak, siyasi mücadelenin Sovyetlerle sınırlı tutulmasına kıyasla saflarını daha çabuk sıklaştırmalarına neden olur; düşmanların dışlandığı böyle bir sınırlan-

dırma durumunda ise bir sosyalist partinin siyasi mücadelesi başka bir sosyalist partiye saldırma biçimini alır. Böylece sınıf bilinci yerine sekter fanatizm teşvik edilir.

Diğer alternatife gelelim. Kapitalistler ve destekçileri, nüfusun küçük bir azınlığı değilse ve genel oy hakkına dayanarak seçilen bir parlamentoda önemli bir muhalefet oluşturabilecek büyük bir kitle ise ne olacak?

Hükümet organında bu muhalefeti susturmak hangi amaca hizmet edecektir? Kapitalistlerin kendileri her yerde yalnızca çok küçük bir kesimdir. Ancak sosyalistlere kıyasla destekçileri çok kalabalık olabilir. Yalnızca kişisel çıkar veya paranın insanları kapitalizmin listelere girmeye teşvik edeceği düşünülmemelidir. Sosyalizm hariç tutulacak olursa, büyük ölçekli üretim yapmanın tek yolu bugün kapitalizmdir.

Sosyalizmi imkansız gören biri, eğer modern bir şekilde düşünüyorsa, kapitalizmi desteklemiyorsa bile ondan yanadır. Kapitalizme karşı çıkan genci kesimler arasında bile çoğunluk, üretim araçlarında özel mülkiyetten yana ve dolayısıyla kapitalizmin güçlendiği temelden yana tavır koymaktadır. Dolayısıyla geri kalmış bir ülkede kapitalizmi doğrudan veya dolaylı olarak savunabilecek nüfus çok büyük olabilir. Siyasi hakları ellerinden alındığında muhalefetleri azalmayacaktır. Yeni zorba yönetimin uygulamalarına daha da güçlü bir şekilde karşı çıkacaklardır. Gerçek bir demokraside, genel oy hakkı sayesinde bütün sınıflar ve çıkarlar güçleri oranında hükümet organında temsil edilir. Her kesim ve parti, her yasa tasarısını sonuna kadar eleştirebilir, her türlü zayıf yönünü ortaya çıkarabilir ve halk arasında mevcut olan muhalefetin gücünü gösterebilir. Sovyet'te, her tür karşı eleştiri dışlanmıştır ve yasaların zayıf yönleri kolayca açığa çıkmaz. Yasaların halk arasında yarattığı muhalefet hemen öğrenilemez.

Ancak zaman geçtikten sonra, yasa yürürlüğe girdikten sonra eleştiri ve muhalefet kendisini ortaya çıkarır. Yasaların zayıf yönleri tartışmalar sırasında açığa çıkmak yerine yasalar yürürlüğe konduktan sonra açığa çıkar. Sovyet hükümeti bile daha şim-

dıden çok önemli yasalar söz konusu olduğunda, törenle ön kapıdan attığı unsurları arka kapıdan içeri almıştır.

Daha önce gösterdiğimiz gibi, mesleğe göre oy kullanma genel oy hakkına kıyasla seçmenlerin gücünü zayıflatır. Bu nedenle sosyalizme geçişi en zahmetsiz hale getirdiği çok tartışmalıdır.

Sovyet rejimi altındaki proletarya diktatörlüğü de bir o kadar tartışmalıdır. Diktatörlük olduğu kesindir. Ancak proletaryanın mıdır?

Sovyetler, Rusya'nın ekonomik koşullarında ancak 1917 yılında, 1905'in aksine kendilerini kentlerdeki sanayi proletaryasıyla sınırlandırmayarak egemen konuma ulaşabildiler. Bu sefer asker ve köylüler de Sovyetlerde örgütlendiler. Ordunun dağıtılmasıyla askerler sayısal önemini kaybettiler. Oy yerine süngü açısından bakıldığında, Halk Komiserleri tarafından yetiştirilen küçük ordu onlara daha yararlı görünüyordu. Buna karşın Kızıl Ordu'nun oyları önemli rol oynadı. Bazı Sovyetlerde, örneğin Petrograd'daki son seçimlerde, vekilliklerin çoğunluğu Kızıl Ordu üyelerine ayrılmıştı. Çok daha önemli olan ise Rus halkının büyük çoğunluğunu oluşturan köylülerin oylarıydı. Bize proletarya diktatörlüğü olarak sunulan şey, eğer mantıklı bir şekilde yürütülseydi ve bir sınıf, aslında yalnızca bir parti için mümkün olan diktatörlüğü doğrudan hayata geçirebilseydi, köylülerin diktatörlüğü olurdu. Dolayısıyla sosyalizme en zahmetsiz geçiş, köylüler tarafından yürütüldüğünde etkili oluyor gibi görünmekteydi. Köylüler Sovyet örgütlerinde çoğunluğu oluştursa da, bunlar proletaryanın tamamını içermemektedir.

Başlangıçta kimlerin Sovyetlerde örgütleneceği ve hangi Sovyetlerin genel örgüte katılacağı kesin değildi. Bazı insanlar her emek örgütünün bir Sovyet kurabileceği ve öyle ele alınabileceğini düşünüyordu.

Leipziger Volkszeitung gazetesi 28 Mayıs 1918 tarihinde, Bolşevik kaynaklardan geldiği belli olan Sovyet Cumhuriyeti başlıklı bir makale yayınladı. Makalede şu ifadelere yer veriliyordu:

> Sovyet temsili demokratik temsilden üstündür. Bütün yurttaşlara tam ve eşit haklar verir ve ülkedeki bütün sınıflar, güçlerine ve toplumsal önemlerine karşılık gelecek şekilde Sovyetlerde temsil edilme güvencesine tam olarak sahip olur. Bu amaç için bugüne kadar olduğu demokrası çizgisinde partilerde değil, bağımsız olarak özel sınıflarda veya sendikalarda örgütlenmelidirler.
>
> Legien ve arkadaşları ve genel oy hakkı yerine sınıf oylamasını getirmek isteyen gerıcıler, Sosyal Demokrat Parti'nin sendikalara bu şekilde boyun eğdirilmesinden hoşnut olabilir.

Proletarya diktatörlüğünün şampiyonu şöyle devam ediyor:

> Burjuvazi şimdiye kadar Sovyetlerde temsil edilmemiştir çünkü birincisi, burjuvazı Sovyetleri boykot etmiştir ve ikincisi, onlar proletaryanın örgütlendiği şekilde örgütlenmeye eğilimli değildir ancak bu, dışlandıkları için değildır.

Gerçekten o kadar eğilimli değiller mi? Bizim Bolşevik arkadaşımız hiçbir işveren derneğine üye olmuş mudur ve genel oy hakkıyla yalıtılmış kapitalistin, bir Sovyet'teki bir işveren derneğinden daha tehlikeli mi olduğunu düşünmektedir.

Ancak Sovyet örgütlenmesinin genel oy hakkına olan üstünlüğünun nerede olduğunu öğrenmek üzereyiz: "*Kuşkusuz, herhangi bir burjuva örgütünü Sovyetlerden dışlama tavrını benimseyebilir.*"

Bır başka ifadeyle Sovyetlerin daha keyfi olmak gibi bir üstünlüğü bulunuyor genel oy hakkı karşısında. Sevimsiz bulduğu bütün örgütleri dışlayabilir. "Yurttaşlara tam ve eşit haklar verir" ancak "kuşkusuz" bu haklar yalnızca Sovyet hükümetinin isteği doğrultusunda kullanılmalıdır.

Bu arada, bunun işlemediği keşfedilmiştir. 12 Temmuz 1918 tarihinde sona eren son Tüm Rusya Sovyetler Kongresi, Rus Sovyet Cumhuriyeti için bir anayasa taslağı hazırlamıştır. Burada

koyulan kanuna göre Rus imparatorluğunun bütün sakinleri değil, ancak yalnızca belirli kategorilerin Sovyetlere temsilci seçme hakkı bulunmaktadır. "Geçimlerini faydalı veya üretken emekle sağlayanlar" oy verebilir. "Faydalı ve üretken emek" nedir? Bu çok esnek bir terimdir. Oy hakkından mahkum bırakılanların tanımı da bir o kadar esnektir. Kâr amacıyla ücretli emekçi çalıştıran herkesi kapsıyor. Bir ev emekçisi veya çırağı olan bir küçük usta bir proleter gibi yaşayabilir ve hissedebilir, ancak onun oy hakkı olmayacaktır. Özel tüccarları ve orta sınıfları oydan mahrum bırakmayı hedefleyen tanım nedeniyle çok daha fazla sayıda proleterin oy hakkı alınabilir. İşini kaybeden ve küçük bir dükkan açarak veya gazete satarak geçinmek isteyen bir işçi bu şekilde oy hakkını kaybediyor.

Bir başka madde, kazanılmayan gelire sahip herkesin oy hakkını elinden alıyor; örneğin, sermaye temerrüdü, bir iş kârı ve mülk kirası. Oy hakkının kaybedilmesine neden olan kazanılmayan gelirin ne kadar büyük olması gerektiği belirtilmiyor. Bir mevduat hesap defterine sahip olmayı içeriyor mu? Çok sayıda işçi, özellikle de küçük kentlerde, küçük bir eve sahiptir ve geçimlerini sağlamak için kiracı alırlar. Bu durum onları kazançsız gelir sahibi insanlar kategorisine sokar mı. "Devrimin yuvası" Obuçovist fabrikasındaki grevin üzerinden çok uzun zaman geçmeden Trotskiy'nin 1909'da belirttiği gibi (Rusya'da Devrim), bir Bolşevik yoldaşa, Sovyet hükümetine *karşı* protestoyu nasıl açıkladığını sordum.

"Çok basit" dedi, "işçiler, küçük bir eve sahip kapitalistlerdir."

Sovyet Cumhuriyeti Anayasasına göre kapitalist olarak damgalanmanın ve oy hakkını kaybetmenin ne kadar kolay olduğu görülüyor.

Her türden keyfiliğe kapıyı açan oy hakkının tanımındaki esneklik, onu hazırlayanlardan değil, onun konusundan kaynaklanmaktadır. Proletaryanın kesin ve tam bir hukuki tanımı bulunmuyor.

Her bir kişinin oyunu onaylayacak ve seçimi gizli veya açık oylamayla yürütecek belirli bir otoritenin atanmasına ilişkin bir atıf

görmedim. 70. madde şöyle diyor: *"Seçimin kesin prosedürüne, Tüm Rusya Merkez Komitesinden gelen talimatlar doğrultusunda, yerel Sovyet tarafından karar verilecektir."*

Lenin 28 Nisan 1918'de yaptığı bir konuşmada Sovyetlerin sosyalist niteliğiyle bağlantılı olarak şunlara değindi: (1) Oy verenler işçi ve sömürülen kitlelerdir ve yalnızca burjuvazi dışlanmıştır; (2) Bütün bürokratik formaliteler ve kısıtlamalar kaldırılmıştır. Seçimlerin prosedürüne ve tarihine kitlelerin kendilerin karar verir.

Öyle görünüyor ki herhangi bir seçmen toplamı, seçim prosedürlerini kendi istekleri doğrultusunda düzenleyebilir. Bu, keyfi uygulamalar için büyük alan açar ve proletaryanın kendi içindeki herhangi bir uygunsuz muhalefet bileşenini ortadan kaldırmayı mümkün hale getirir.

Geçerken yalnızca değinmek gerekir ki, bölgesel Sovyet seçimi dolaylı bir seçimdir ve muhalefetin aleyhine olacak şekilde etkilenmesi çok kolaydır.

Ancak bu durum, muhalefetin Sovyetlerde ifade edilmesini engellemedi.

Sosyalizme "en zahmetsiz geçiş" kuşkusuz bütün muhalefetin ve eleştirinin susturulmasını gerektirdi. Bu nedenle Tüm Rusya Merkez Komitesi 14 Haziran 1918 tarihinde şu kararı kabul etmiştir:

> Sosyalist Devrimci Parti'nin temsilcileri (sağ kanat ve merkez) atılmıştır ve bütün İşçi, Asker, Köylü ve Kazak Sovyetler Temsilcilerinin bu fraksiyonun temsilcilerini kendi aralarından atması önerilmektedir.

Bu önlem, bazı ceza gerektiren eylemler gerçekleştiren kişileri hedef almıyordu. Mevcut düzene karşı bu şekilde herhangi bir suç işleyen biri bir anda tutuklanırdı ve onu dışlamaya gerek kalmazdı. Temsilcilerin dokunulmazlığı konusunda Sovyet Cumhuriyeti anayasasında tek kelime yoktur. Böylece belirli kişiler değil belirli partiler Sovyetlerden atılmıştır. Bu durum pratikte parti zemininde tavır alan bütün proleterlerin oylarını

kaybetmesi anlamına geliyor. Onların oyları artık sayılmıyor. Bunun için belirli bir madde bulunmuyor. Sovyet Cumhuriyeti Anayasası'nın 23. maddesinde şu ifadelere yer veriliyor: "Rusya Sovyet Federal Sosyalist Cumhuriyeti sosyalist devrime zarar verecek şekilde haklarını suiistimal eden kişilerden veya gruplardan, işçi sınıfının bütününün çıkarları için, bu hakları alabilir."

Bu ifade, bütün muhalefetin kanun dışı olduğunu ilan etmektedir. Çünku her hükümet, bir devrimci hükümet bile, muhalefetin haklarını suiistimal ettiğini düşünür. Ancak bu, sosyalizme zahmetsiz geçişi temin etmek için yeterli değildir.

Bolşevikler, kendileri ve birlikte hükümet kurdukları sol Sosyalist Devrimciler ile, Menşevikler ve merkez ve sağ Sosyalist Devrimciler arasındaki büyük savaş başladığında, bunların oluşturduğu muhalefeti nadiren Sovyetler içinde bertaraf etmiştir. Bunların büyük bir bölümü Sovyetlerden atılmıştı.

Böylece, proletaryanın kendisi içinde siyasi hakları kullananlar, yani Bolşevik rejimin dayandığı kişiler, daha da azalmıştır. Proletarya diktatörlüğünü kurma fikriyle yola çıkan Bolşevik rejim, proletarya içindeki bir partinin diktatörlüğüne dönüşmeye mecburdu. Ancak uzun bir süre proletaryanın çoğunluğunun azınlığı üzerindeki diktatörlüğü olanaklı olabilir. Bugün ise bu bile belirsiz hale gelmiştir.

Buna karşın bir diktatörlük bile olsa her rejim, yalnızca proletaryanın değil, çoğunluğun ihtiyaçlarının bir ifadesi gibi görünme zorunluluğuna sahiptir. Bolşevikler bile bundan kaçamaz.

Paris'te yayınlanan Populaire, 6 Temmuz 1918 tarihinde Longuet'nin Bolşeviklerin Londra elçisi Litvinov ile yaptığı bir söyleşiyi yayınladı. Longuet, başka şeylerin yanında şunları söyledi:

> Biliyor musunuz yurttaş Litvinov, hareketinize en büyük sempatiyi duyan Batı'daki yoldaşlar bile Kurucu Meclis'in feshedilmesinden rahatsız oldular. Sizi en son Ocak ayında gördüğümde bunu kendi adıma zaten söylemiştim. Siz yönelik yapılan saldırılara karşı koyabilmek için, her durumda yeni seçimler yapmanız gerektiğini düşünmüyor musunuz?

Litvinov buna şöyle yanıt verdi:

> Mevcut durum ışığında bu mümkün değil. Demokrasi, kitlelerin iradesinin daha kesin bir ifadesi olan Sovyetler biçiminde ifade edilmektedir ve bu, bugün Rusya'ya uygun olan tek temsil biçimidir. Kaldı ki, kendileri için yıkım olan son Sovyet seçimlerini protesto edenler, bizim şüphesiz çoğunluğu elde edeceğimiz yeni bir Meclis seçimine de karşı çıkacaktır.

Eğer yoldaş Litvinov ve dostları bundan bu kadar eminse neden böyle seçimlerin yapılması için adım atmıyorlar. Eğer bunlar en geniş özgürlük ortamında yapılsaydı ve Bolşeviklere çoğunluk verseydi, mevcut hükümet içerde ve dışarıda, mevcut seçim ve idare yöntemlerine dayalı bir Sovyet hükümeti olarak kazanabileceğinden çok daha güçlü bir manevi dayanak kazanabilir. Hepsinden önce sosyalizmi eleştirenler bütün itiraz gerekçelerini kaybederdi ve savaşan proletaryanın bütün Enternasyonali oybirliğiyle ve tam güçle arkalarında dururdu.

Çoğunluğun elde edileceğinden bu kadar eminse neden böyle büyük bir avantajdan vazgeçilir? Genel oy hakkının bugün için Rusya'ya uygun olmadığı ve yalnızca Sovyet örgütlenmesinin onun ihtiyaçlarını karşıladığı için mi? Ancak bu iddia nasıl ispatlanabilir? Her hükümetin kendisini ülkeyle özdeşleştirmeyi ve kendisine uymayanın ülkeye uymadığını ilan etmeyi sevdiği hatırlandığında, gerçekten de durum anlaşılıyor.

Bir şey kesin olarak söylenebilir. Mevcut durum bir Kurucu Meclis seçimi önerisi için elverişli değil. İlk Meclis için öneriler yapıldığı ve tamamlandığı sıralarda, içeride hâlâ barış biraz olsun hüküm sürüyordu. Bugün Rusya iç savaşla parçalanmış durumda. Ancak Sovyet Cumhuriyeti'nin bu dokuz aylık geçmişi Sovyet örgütünün Rusya'ya en uygun ve sosyalizme en zahmetsiz geçişi sağlayacak örgütlenme olduğunu kanıtlar mı?

VIII
Dersler

Diktatörlüğün burada tartışılan öldürücü yöntemleri, şimdi daha olumlu yönleriyle karşılaştırılmalıdır. Diktatörlük çarpıcı bir ders çıkarmamızı sağlar ve kalıcı olamasa bile proletaryanın avantajına olan ve ileride kaybedilemeyecek çok şey başarabilir.

Çıkarılacak bu derse yakından bakalım. Bu argüman kuşkusuz şu düşünceye dayanıyor: Halkın çoğunluğunun yönettiği demokraside sosyalizm, yalnızca onu destekleyen bir çoğunluk elde edildiğinde getirilebilir. Hedeflerini bilen enerjik bir azınlık, devlet iktidarını ele geçirirse ve bunu sosyalist adımlar atmak için kullanırsa, hedefimize çok daha hızlı ulaşırız. Başarısı bir anda ikna ederdi ve o ana kadar muhalif olan çoğunluk, hızla sosyalizme destek olurdu.

Bu çok akla yakın gelmektedir ve Weitling'in ifadelerinde de böyleydi. Ancak bir kusuru var ki, ispatlanması gereken bir şeyi varsayıyor. Diktatörlük yöntemine karşı çıkanlar, sosyalist üretimin bir azınlıkla, büyük halk kitlelerinin işbirliği olmaksızın yürürlüğe sokulabileceği varsayımına itiraz ediyor. Bu girişim başarısız olursa bu kesinlikle bir ders çıkarmamıza neden olur, ancak yanlış anlamda, yanına destek çekerek değil, korkutarak.

Böyle bir dersten etkilenen insanlar, yani düşüncesizce başarıya tapanlar, girişimin başarısızlığı durumunda toplumsal ilişkileri incelemeden ve doğrulamadan, hangi nedenlerden ötürü başarısız olduğunu araştırmazlar. Açıklamayı, elverişsiz veya olgunlaşmamış koşullarda değil, sosyalizmin kendisinde ararlar ve sosyalizmin hiçbir koşulda gerçekleştirilemeyecek olduğu sonucuna varırlar.

Açıkça görülüyor ki, çıkarılan dersin çok tehlikeli bir yönü bulunmaktadır.

Peki bu bize nasıl sunuldu?

Halk dilinde sosyalizmin temellerini şu kelimelerle ifade edebiliriz: Herkes için özgürlük ve ekmek. Kitlelerin ondan beklediği budur ve bu yüzden onun arkasında dururlar. Özgürlük ekmekten daha az önemli değildir. İyi durumda olanlar ve zengin sınıflar bile kendi özgürlükleri için savaşmıştır ve kendi görüşleri için kanlarıyla ve paralarıyla en büyük fedakarlıklarda bulunmuşlardır. Özgürlük ve özgür irade, yiyecek ihtiyacı kadar doğaldır.

Sosyal demokrasi bugüne kadar yalnızca ücretlilerin değil, baskıya maruz kalan herkesin, kadınların, ezilen dinlerin ve ulusların, Yahudilerin, siyahların ve Çinlilerin, yılmaz savunucusu olduğunu bütün kitlelere göstermişti.

Şimdi, sosyal demokrasi iktidara gelir gelmez bunun yerine tam tersini yapmaya koyuluyor. Birinci adım, genel oy hakkının ve basın özgürlüğünün ortadan kaldırılması, büyük halk kitlelerinin oy hakkının elinden alınmasını içeriyordu; demokrasi yerine diktatörlük geçirilecekse bu her zaman gerçekleştirilmek zorundadır. En üstteki on bin kişinin siyasi etkisini kırmak için, onların oy hakkını ellerinden almaya gerek bulunmuyor. Onlar bu etkiyi kendi kişisel oylarıyla sağlamıyor. Daha iyi durumda olan ve makul koşullarda yaşayan küçük dükkan sahipleri, ev işçileri, köylüler ve entelektüellerin büyük bölümü, diktatörlük haklarını ellerinden alır almaz, önceden değillerse de sosyalizmin düşmanları haline gelirler. Herkesin özgürlüğü için savaştığı gerekçesiyle sosyalizme katılan herkes, proletarya diktatörlüğünün düşmanları haline gelirler.

Bu yöntem, zaten sosyalist olmayan hiçbir insanı kazanmaz. Yalnızca sosyalizmin düşmanlarını artırır.

Ancak sosyalizmin yalnızca özgürlük değil, aynı zamanda ekmek vaat ettiğini de gördük. Bunun, komünist diktatörlüğün özgürlüğünü çaldığı insanları razı etmesi gerekiyor.

Bu insanlar, özgürlüğünü yitirmeleri karşılığında ekmekle ve mutlulukla avutulan kitleler arasında en iyi durumda olanlar

değildir. Ancak kuşkusuz maddi refah, ona kuşkuyla bakan veya onun yüzünden haklarından mahrum kalan çok sayıda insanı komünizme götürecektir. Ancak çıkarılan dersin etkili olabilmesi için bu refahın gerçekten ve gelecek için bir vaat olarak değil, hemen gelmesi gerekiyor.

Peki bu refaha nasıl ulaşılacak? Diktatörlüğe olan gereksinim, Devlet iktidarının nüfusun bir azınlığı tarafından ele geçirildiğini varsayar. Hiçbir şeye sahip olmayanlardan oluşan bir azınlık. Ancak proletaryanın en büyük silahı, kalabalık olmasıdır ve normal zamanlarda yalnızca bu çizgide ilerleyebilir ve iktidarı ancak çoğunluk olduğunda alabilir. Bir azınlık olarak, yalnızca olağanüstü koşulların biraraya gelmesiyle, rejimin yıkılmasına neden olan ve Devleti çaresiz ve yoksul bırakan bir felaket durumunda iktidara gelebilir.

Bu koşullar altında sosyalizm, yani modern medeniyette refah, yalnızca kapitalizmin ortaya çıkardığı üretici güçler ile bunların yarattığı ve kapitalist sınıfın elinde yoğunlaştırdığı muazzam zenginliklerin güçlü bir şekilde geliştirilmesi yoluyla mümkün olurdu. Akılsız bir politika veya başarısız bir savaş nedeniyle bu zenginlikleri israf eden bir Devlet, doğası gereği refahın bütün sınıflarda hızla yayılması için elverişsiz bir başlangıç noktasıdır.

Iflas eden Devlet'in mirasçısı olarak demokratik değil bir diktatörlük rejimi iktidara gelirse, daha da kötü bir konuma gelir, çünkü onun zorunlu sonucu iç savaştır. Dolayısıyla maddi kaynaklar da anarşi tarafından boşa harcanır.

Herkesin refahı için üretimin kesintisiz gelişimi esastır. Kapitalizmin yok edilmesi sosyalizm değildir. Kapitalist üretim, bir anda sosyalist üretime dönüştürülemediği yerde eskisi gibi devam etmek zorundadır, aksi takdirde üretim süreci kesintiye uğrar ve kitleler, modern proletaryanın en çok korktuğu genel işsizlik biçimindeki sıkıntılarla karşı karşıya kalır.

Sosyalist üretim yalnızca, yeni koşullar altında kapitalist üretimin imkansız hale geldiği yerlerde, proletarya, sendikalar ve kent konseyleri aracılığıyla öz yönetim konusunda deneyim kazandıysa, yasama ve hükümetin idare edilmesine katıldıysa ve çok sayı-

da entelektüel, kendi hizmetleriyle yeni yöntemleri desteklemeye hazırsa mümkündür.

Proletaryanın yalnızca bir azınlık oluşturduğu kadar az gelişmiş bir ülkede proletaryadan böyle bir olgunluk beklenemez.

Dolayısıyla proletaryanın kendisini demokrasi yerine ancak diktatörlük yoluyla iktidarda tutabildiği yerlerde sosyalizmin karşılaştığı sorunlar o kadar büyük olur ki, diktatörlüğün hızlıca herkese refah getirmesi ve siyasi haklarından mahrum kalan kitleleri zorun egemenliğine razı etmesi söz konusu olamaz.

Nitekim Sovyet Cumhuriyeti'nin, dokuz aylık varlığının ardından, genel refahı yaymak yerine, genel yoksulluğun nasıl arttığını anlatmak zorunda kaldığını görüyoruz.

Önümüzde sosyalist devrimi savunan tezler ve Bolşevik kesimden kaynaklanan, proletaryanın Rusya'daki diktatörlüğü sırasındaki görevleri duruyor. "Durumun zorlukları" ile ilgili bir pasaj mevcuttur.

28. paragrafta şöyle deniyor: *"Proletarya en zor koşullar altında pozitif organik çalışmalar gerçekleştirmiştir. İç zorluklar şu şekildedir: Toplumsal kaynakların muazzam bir şekilde aşınması ve tükenmesi ve savaş koşulları altında erimesi; kapitalist sınıfın Ekim devrimi öncesindeki politikası ('Anarşi'den sonra bir burjuva diktatörlüğü kurmak için hesaplanmış düzensizlik politikaları), Ekim devriminin ardından burjuvazinin ve entelektüellerin genel sabotajı; eski memurların, generallerin ve burjuvaların süreklileşen silahlı veya silahsız karşı-devrimci ayaklanmaları;* işçi sınıfının kendisinde teknik beceri ve deneyim eksikliği *(orijinalinde vurgulanmış), örgütlenme deneyimi eksikliği; örgütsüz ve büyük, küçük burjuva kitlelerinin varlığı, vs."*

Bütün bunlar çok doğrudur. Ancak bunlar, koşulların henüz olgunlaşmadığından başka bir şeyi göstermez. Ve bugünün Rusyası'ndaki mevcut koşullar altında, sosyalizm çizgisinde bir dersin çıkarılmasının düşünülemeyeceğini çarpıcı bir şekilde göstermiyor mu? Bu, teorik argümanları, gösterilmesi gereken şeyin şu anda neden mümkün olmadığını ortaya koymaya zorlayan ünlü bir derstir. Peki bu, bugüne kadar sosyalizme karşı

çıkan ve yalnızca pratik başarısıyla ikna edilecek insanları dönüştürecek mi?

Kuşkusuz, yeni rejim beklenmedik zorluklarla karşı karşıya kalacaktır. Bu zorlukların suçunu onların üzerine atmak ve koşulları yakından incelemeden onlarla ilgili umutsuzluğa kapılmak yanlış olur. Eğer azimli olunacaksa, bu zorluklara karşın, bu rejimin adilliği ve gerekliliği konusunda önceden güçlü bir kanaat oluşturmak gerekir. Ancak bu şekilde karışıklık giderilebilir. Başarıya tapanlar her zaman kararsız Kantonistlerdir.

Dolayısıyla, sosyalizmi getirme noktasına varmadan önce, yoğun propaganda yoluyla bizi kitleleri aydınlatma ve ikna etme çabası harcamaya zorlayan demokrasiye geri dönüyoruz. Burada yine, ikna yerine zorunlu tutmayı öne süren diktatörlük yöntemlerini reddetmeliyiz.

Bu, sosyalizmin gerçekleştirilmesinde ders çıkarmanın hiçbir işe yaramayacağı anlamına gelmez. Aksine bunda büyük bir rol oynayabilirler ve oynayacaklardır, ancak diktatörlük dolayımıyla değil.

Dünyadaki farklı devletler ekonomik ve siyasi gelişmenin çok farklı aşamalarındadır. Bir devlet bir yandan ne kadar kapitalist ve diğer yandan ne kadar demokratik ise, sosyalizme o kadar yakındır. Kapitalist sanayisi ne kadar gelişmişse, üretici gücü o kadar yüksek, yarattığı mallar o kadar büyük, emeği o kadar toplumsal olarak örgütlü ve proletaryası o kadar kalabalıktır; ve bir devlet ne kadar demokratik ise, proletaryası o kadar iyi eğitimli ve örgütlüdür. Demokrasi bazen kendi devrimci düşüncesini bastırabilir, ancak proletaryanın siyasi iktidarı alabilmesi ve toplumsal devrimi başarabilmek için gerekliği olgunluğa ulaşması için vazgeçilmez bir araçtır. Proletarya ile egemen sınıflar arasında çatışmanın olmadığı hiçbir ülke yoktur, ancak bir ülke kapitalizm ve demokrasi yolunda ne kadar ilerlemişse proletaryanın umudu o kadar fazladır ve böyle bir çatışma içinde yalnızca zaferi kazanma olasılığı değil, onu koruma olanağı da o kadar fazladır.

Proletarya, bu koşullar altında devletin kontrolünü ele geçirdi-

ği durumda, ekonomik kalkınmaya sosyalist bir yön vermesine olanak sağlayacak ve genel refahı derhal artıracak yeterli maddi ve entelektüel kaynakları bulacaktır.

Böylece bu durum, ekonomik ve siyasi olarak geri olan ülkeler için gerçek bir ders çıkarma anlamına gelecektir. O ülkelerde proletarya kitleleri, aynı çizgideki taleplerde oybirliğiyle bulunmayacaktır ve yoksul sınıflar ve çok sayıda entelektüel, genel refah için devletin aynı yolu izlemesini talep edecektir. Dolayısıyla ileri ülkelerin sunduğu örnek sayesinde, proletaryanın kendi gücüyle devlet iktidarını ele geçirmesine ve sosyalizmi uygulamasına olanak sağlayacak kadar ileri olmayan ülkelerde, sosyalizm davası karşı konulamaz hale gelir.

Ve bu dönemi uzak geleceğe atmamız gerekmiyor. Bazı sanayi devletlerinde sosyalizmin maddi ve manevi önkoşulları şimdiden yeterli düzeyde mevcut görünüyor. Proletaryanın siyasi egemenliği sorunu, proletaryanın kararlı sınıf mücadelesinin bütünüyle üstünde, yalnızca bir iktidar sorunudur. Ancak Rusya, önde giden bu sanayi devletlerinden biri değildir. Orada şimdi gerçekleşmekte olan aslında, sosyalist devrimlerin ilki değil, burjuva devrimlerin sonuncusudur. Bu kendini çok daha belirgin bir şekilde göstermektedir. Bugünkü devrim sosyalist bir niteliği ancak Batı Avrupa'daki sosyalist devrimlerle çakıştığı takdirde edinebilir.

Gelişmiş ülkelerden bu şekilde çıkarılan bir ders ile toplumsal ilerlemenin hızlandırılabileceği, Kapital'in birinci baskısının önsözünde Marx tarafından teslim edilmiştir:

> Bir ülke başka ülkelerden öğrenebilir ve öğrenmelidir. Ve bir toplum kendi hareketinin doğa yasalarını keşfetme konusunda doğru yola girdiğinde bile, normal gelişmesinin birbirini izleyen aşamaları tarafından yaratılan engelleri, ne cesur adımlar atarak ne de hukuki yasalarla ortadan kaldırabilir. Yalnızca doğum sancılarını kısaltabilir ve azaltabilir.

Marx'a yapılan sayısız atfa karşın Bolşevik dostlarımız bu pasajı bütünüyle unutmuş görünüyorlar, çünkü savundukları ve

uyguladıkları proletarya diktatörlüğü, normal gelişmenin birbirini izleyen aşamaları tarafından yaratılan engelleri cesur adımlarla temizlemek veya hukuki yasalarla ortadan kaldırmak için yapılan gösterişli bir girişimden başka bir şey değildir. Sosyalizmin gerçekleşmesi için, "doğum sancılarının kısaltılması ve azaltılması için" en az eziyetli yöntemin bu olduğunu düşünüyorlar. Ancak metafordan devam edecek olursak, uyguladıkları pratik bize daha çok, gebelik süresini kısaltmak için en akılsızca şeyleri yapan ve bu nedenle sabırsızlanan ve bunun sonucunda erken doğuma neden olan hamile bir kadını anımsatıyor.

Böyle uygulamaların sonucu bir kural olarak, yaşamını sürdürmekten aciz bir çocuktur.

Marx burada, bir ülkenin bir başkasına sunabileceği dersten bahseder. Ancak sosyalizm başka bir dersin çıkarılmasıyla ilgilidir, yani ileri derecede gelişmiş sanayinin, geri kalmış bir sanayiye verebileceği ders.

Kapitalist rekabet her yerde eski sanayi yöntemlerini ortadan kaldırma eğilimindedir, ancak kapitalist koşullar altında bu o kadar eziyetli bir süreçtir ki, onun bu eğilimi nedeniyle tehdit altında olanlar, her tür yöntemle bunu engellemeye çalışır. Dolayısıyla sosyalist üretim biçimi, teknik olarak eskimiş bir dizi süreç bulabilir; örneğin büyük ölçekli üretimin az mesafe kaydettiği hatta gerilemekte olduğu tarımda.

Sosyalist üretim yalnızca büyük sanayi temelinde gelişebilir. Sosyalist tarım yalnızca, zaten mevcut olan büyük ölçekli üretimin kamulaştırılmasını içermek zorundadır.

Bu süreçte beklendiği gibi iyi sonuçlar elde edilirse ve ücretli emeğin yerine özgürce örgütlenebilen insanların toplumsal emeği geçtiği takdirde (ki bu tarımda çok yetersiz sonuçlar üretir), büyük sosyalist sanayide çalışan işçilerin koşulları küçük köylülerin koşullarından daha iyi görülebilir ve bu nedenle, toplum onlara gerekli araçları sağladığı takdirde, köylülerin kendi istekleriyle yeni üretim biçimlerine geçeceği kesinlikle öngörülebilir. Ancak bundan önce gerçekleşemez. Tarımda, sosyalizme giden yol kapitalizm tarafından yeterli düzeyde hazırlanmaz. Ve köylü

mulk sahiplerini sosyalizmin teorik üstünlüğüne ikna etmeye çalışmak umutsuz bir çabadır. Yalnızca, köylü tarımının kamulaştırılmasından çıkarılacak derslerin bir katkısı olabilir. Ancak bu, büyük ölçekli tarımın belirli bir düzeyde yaygınlaşmasını varsayar. Ancak çıkarılacak ders, ülkede büyük ölçekli sanayinin gelişme derecesine göre daha hızlı ve daha etkili olacaktır.

Sosyal demokratların David okulu tarafından benimsenen ve bazı açılardan daha aşırı hale getirilen küçük burjuva demokratların politikası, yani her türlü büyük ölçekli sanayinin ortadan kaldırılması ve küçük ölçekli sanayilere bölünmesi, tarıma ve dolayısıyla genel olarak topluma uygulanan haliyle sosyalizme şiddetle karşıdır.

Günümüz Rus Devrimi'nin en çarpıcı özelliği, Eduard David'in çizgisindeki ilerlemesidir. Bu açıdan, devrimin kendine özgü bu yönünü Lenin değil o vermiştir. Yani savunduğu sosyalist öğreti bunu yapıyor. Gerçekte, taşıdığı burjuva karakteri açığa vurmaktadır.

IX
Diktatörlüğün mirası

Tarım

Diktatörlük, sosyalist propaganda için en iyi derslerin çıkarılmasını sağlamakla kalmayacak, hedefe ulaşılamadan varlığını sürdüremediği ve devrildiği takdirde de, sosyalizm yolundaki ilerlemeyi eylemleriyle hızlandıracaktır. Destekçileri, bir kenara itilemeyecek kadar çok şeyi geride bırakacağını ve bir daha yeniden kurulamayacak çok şeyi temizlediğini düşünmektedir.

Bu anlayış da, aynı diğerleri gibi, büyük Fransız Devrimi'yle, burjuva devrimiyle ilgili gözlemlere dayanmaktadır; onun etkisi altında olanlar, kendilerine uymayan her şeyi "burjuva" olmakla suçlayıp reddetmekte ve demokrasiyi yalnızca bir burjuva önyargı olarak görmektedir.

Gözlem doğrudur, ancak çıkarılması gereken sonuçlar diktatörlük destekçilerinin çıkardığı sonuçlardan farklıdır. Diktatörlük savunucuları demokrasiden çok daha radikal şeyler elde edebilir, ancak bunların getirdiği, her zaman diktatörlerin istediği şey değildir. Diktatörlük, Devlet'teki diğer bütün güçlerin ne kadar üzerine yükseltilebilirse yükseltilsin, her zaman bunlardan birine bağımlıdır: Yani toplumun maddi temellerine. Diktatörlüğün nihai sonunun ne olacağına diktatörlerin iradesi değil bu koşullar karar verir.

Fransız Devrimi sırasında terör döneminin en büyük itici gücü Paris'in proleter ve yarı-proleter sınıflarıydı. Talep ettikleri, bütün mülkiyetin eşitlenmesi ve büyük mülkiyetin ortadan kaldırılmasıydı. Çeşitli yöntemlerle bunu yapmayı başardılar. Ancak feodalizmin izlerini, Avrupa'nın diğer bölgelerinde olandan çok

daha etraflıca ortadan kaldırdılar ve dolayısıyla, yeni kapitalist büyük mülkiyete giden yolu çok daha etkin bir şekilde açtılar ve bu kapitalist büyük mülkiyet, terör döneminin düşmesinin ardından, derhal mantar gibi hızla büyümeye başladı. Eşitlikçiler diktatörlüğünün mirası budur, kesinlikle ekonomik eşitlik değildir.

Bugünün Sovyetler diktatörlüğünün nasıl bir ekonomik miras bırakacağını anlayabilmek için, yalnızca niyetlerini, isteklerini ve attıkları adımları değil, imparatorluğun ekonomik yapısını da ele almak zorundayız. Sonucu belirleyecek olan budur.

Bu inceleme bazılarına can sıkıcı bir bilgiçlik içeriyor gibi gelebilir, Marx'ta yanan devrimci ateşle uyumsuz gibi görünebilir. Marx'ın bugünkü durumda ne düşünüp ne yapabileceği konusunda kimse kesin bir şey söyleyemez. Ancak, Marx'ın yarattığı tartışmasız değerlerden biri olan tarihsel materyalizm ile uyumlu tek yöntemin bu can sıkıcı bilgiçlik olduğu kesindir. Bilgi gerektiren bir konuda heyecanın tek başına deneyimden daha değerli olduğuna inanan biri, Marx tarafından, boş cümleler kuran biri olarak bir kenara itilirdi.

Bugünün Rusyası'nın ekonomik temeli hâlâ tarımdır ve hatta küçük köylü tarımıdır. Nüfusun yaklaşık beşte dördü, hatta altıda beşi bu şekilde geçinmektedir. 1913 yılında, Rusya'nın kent nüfusu (Finlandiya hariç) 24 milyon olarak hesaplanmıştı ve topraktan geçinenlerin nüfusu 147 milyondu. İkinci sayılanların ezici çoğunluğu köylüdür. Devrim bu koşullarda hiçbir şey değiştirmemiştir. Son yıllarda daha da güçlenmiş bile olabilirler. Çok sayıda işçi toprağa geri döndü. Kentlerdeki açlık köylüler arasındakinden daha yıkıcı oldu.

Devrime kadar, köylüler yarı feodal bağlar altında yaşıyorlardı. Serflik çağı gerçekten de 1861 Reformuyla kaldırılmıştı ve köylüler resmi olarak özgür insanlar olmuştu. Ancak bu bir devrimin değil, bir ataerkil mutlakıyetçiliğin sonucuydu ve büyük toprak sahiplerinin reformdan hiçbir şey kaybetmeyip, aksine kazanmasını sağladı. Köylüler, özgürlüğün bedeli olarak reformdan önce kullandığı toprakların bir bölümünü kaybetmek

ve onlara verilecek toprak için büyük bedel ödemek zorunda kaldı. Bir köylünün sahip olduğu malların ortalama büyüklüğü kuşkusuz Batı Avrupa'dan daha yüksekti. Devrimden önce, Rusya'da *beş* hektardan az toprağa sahip olan köylüler, toplamın yüzde 10,6'sını oluştururken, bu oran Fransa'da yüzde 71,4, Almanya'da ise yüzde 76,5 şeklindeydi. Ancak köylülerin cehaleti, ilkel cihazların kullanılması, hayvan ve gübre eksiği gibi nedenlerden ötürü Rus tarımı o kadar geri kalmış durumdadır ki, üretim düzeyi Batı Avrupa'dan çok daha azdır. Fransa'da her hektardan 70,5 pud[2] buğday yetişirken, bu miktar Almanya'da 77 pud ve Rusya'da ise yalnızca 28,2 pud şeklindedir.[3]

Dolayısıyla köylüler özgürlüklerini kazandıktan kısa bir süre sonra maddi olarak öncesine kıyasla daha kötü bir konumdaydı. Yoksullaştılar ve sanayileri gelişmedi, aksine geriledi. Açlığı engellemek için büyük toprak sahiplerinden toprak kiralamak veya toprak sahiplerinin kendileri büyük ölçekli tarım yapıyorsa, ücretli olarak çalışmak zorunda kalıyorlardı. Çoğu zaman yapacağı iş öncesinde bir avans almak zorunda kalıyorlardı ve bu durum genellikle eski serfliklerinden daha baskıcıydı ve çaresizlik yaratıyordu. Bu durum köylülerin kendi ürünlerini iç veya dış pazara sunmasıyla iyileşmiyordu. Bu sayede ceplerine para giriyor ve bir miktar birikim yapabiliyorlardı, ancak bu yalnızca köylülerin geçimi pahasına olabiliyordu. Eskiden ürününün büyük bir bölümünü kendileri tüketebiliyordu, çünkü satış yapabileceği hiçbir pazar yoktu. Artık bir pazar buldukları için, satabildikleri kadarını satıp, geride mümkün olduğu kadar az bırakıyorlardı. Dolayısıyla her başarısızlık yılı bir açlık yılı haline geldi. Köylüler para biriktirebildiklerinde, bunu yöntemlerini geliştirmek için değil, daha fazla toprak elde etmek için kullanıyordu.

1863 ve 1892 yılları arasında Avrupa Rusyası'ndaki tarım toprakları şu şekildeydi:

---

[2] 1 pud = 16,38 kilogram.

[3] Maslov Rus Tarım Sorunu

Milyon Ruble

	Satın Alınan	Satılan
Soylular	821	1.459
Tüccarlar	318	135
Köylüler	335	93

Soyluların toprakları azaldı ve köylülerin toprakları, kentlerdeki burjuvaziye kıyasla arttı. Ancak kır nüfusu hâlâ hızla artmaya devam etti ve dolayısıyla köylülerin toplam mülkünde az bir artış olmasına karşın, ortalamada her bir köylüye ait olan arazi azaldı. Aynı zamanda parasal işlemlerinin etkisiyle ve yasaların da desteğiyle, tek tek köylülerin topraklarını eşitlemekte zaman zaman yararlı olan köylü komünizmi de giderek ortadan kaybolmaya başladı. Bazıları refah içindeyken diğerleri daha çok yoksullaşıyordu. Ancak hem refah içindeki köylüler hem de yoksul olanlar, kurtulmaya çalıştıkları büyük toprak sahiplerinin topraklarına giderek daha büyük öfkeyle bakıyordu. Toprak mülkiyetinin devrilmesini istiyorlardı ve bu nedenle devrimci bir sınıf haline geldiler. Bu istekleri kentlerdeki devrimci aydınlarda ifadesini buldu. Rusya'nın sosyalistleri, Çarlık mutlakıyetçiliğinin devrilmesiyle birlikte toprak mülkiyetindeki bir devrimin de Rusya için esas olduğu konusunda hemfikirdi. Ancak sosyalistler iki kesime ayrılmıştı. Bunlardan biri, ilkel köylü komünizminin köylüleri ve onlarla birlikte bütün Rusya'yı, bu kendilerine özgü bir sosyalizm olsa da, bir sıçramayla sosyalizme ulaştırabileceğine inanıyordu. Bu bakış açısı başta Sosyalist Devrimciler olmak üzere farklı ifadeler buldu. Marksistler ise buna karşı Rusya'nın aynı diğer ülkeler gibi, "normal gelişmenin birbirini izleyen aşamaları tarafından yaratılan engellerin cesur adımlarla temizlenmesi veya hukuki yasalarla ortadan kaldırılması" konusunda adım atamayacağını belirtiyor ve yaklaşan devrimin yalnızca feodalizmin izlerini temizleyip kapitalist gelişmeyi hızlandırabileceğini ifade ediyordu; ve bu zeminde, yeni kazanılan demokrasi tarafından eğitilen bir proletarya gelişecek ve Batı Avrupa

proletaryasıyla aynı düzeye vardıktan sonra, Batı Avrupa proletaryasıyla aynı zamanda sosyalizme ulaşabilecekti.

Bütün sosyalistler, feodalizmin izlerini ortadan kaldırma çabalarında köylülere destek olma konusunda hemfikirdi. Bu, 1905 Devrimi'nde köylülerin zihninde belirgin bir şekilde yer etti. Bu tarihten itibaren Sosyalist Devrimciler aracılığıyla, köylüler ve sosyalistlerin işbirliği daha yakın bir nitelik kazandı. Böylece 1917 Devrimi'nin ardından, Sovyetler örgütlenmesi yalnızca bir proleter değil, ancak bir köylü kurumu olarak da ortaya çıktı.

Devrim büyük toprak mülkiyetini savunulamaz hale getirdi. Bu derhal açık hale geldi ve büyük toprakların köylü nüfusa dağıtılması kaçınılmaz oldu, ancak bunun hangi yöntemlerle yapılacağı konusunda hiçbir ortak görüş yoktu. Çeşitli çözümler akla yatkın görünüyordu. Sosyalist bakış açısından en rasyonal olanı, büyük toprakları devlet mülkiyetine geçirmek ve bugüne kadar buralarda ücretli olarak çalışan köylüler tarafından kooperatif temelinde işletilmelerini sağlamak olurdu. Ancak bu çözüm Rusya'da mevcut olmayan bir tarım nüfusunu varsayıyordu. Bir başka çözüm, büyük toprakların devlet mülkiyeti haline gelmesi ve küçük parsellere bölünerek toprağa ihtiyaç duyan köylülere kiralanması olabilirdi. Bu bile sosyalizmin kısmi bir uygulaması olabilirdi. Ancak küçük köylü toprak sahipleri, mümkün olan her yerde kendi üretim araçlarında tam özel mülkiyet edinmek için çabalıyordu. Bu karakteri her yerde göstermişlerdir ve Rus köylüsü, köylü komünizmi geleneğine rağmen bu konuda istisna değildir. Büyük toprakların parçalanması ve bölünmesi; onların programı buydu ve bunu hayata geçirecek kadar güçlüydüler. Kimse onlara engel olamazdı. Buna karşın, köylülerin çıkarları için de bölme işleminin sistematik olarak gerçekleşmesi ve toprağın, ona en çok ihtiyaç duyan ve onu en çok kullanabilecek kişilere verilmesi tercih edilirdi. Böyle bir sistematik bölümlenmeyi etkileyebilecek tek bir otorite bulunuyordu ve o da, çoğunluğunu köylülerin oluşturduğu ulusun kolektif iradesinin temsilcisi olan Kurucu Meclis'ti.

Ancak bunu beklemek çok uzun sürecekti. Köylüler her yerde

kendi başlarının çaresine bakmaya başlamıştı ve bu yüzden, çok sayıda değerli üretim aracı harap edilmişti. Sovyet örgütü daha sonra Kurucu Meclis'in yetki alanından tarım sorununun çözülmesini çıkardı ve büyük topraklara el konulmasını ve toprakların kendi keyiflerine göre bölümlenmesini her komünün köylülerine bıraktı. Sovyet hükümetinin ilk kararlarından birinde şu ifadelere yer veriliyordu:

(1) Toprakta özel mülkiyet tazminat ödenmeksizin lağvedilmiştir.

(2) Kurucu Meclis'in toprak sorunuyla ilgili kararını bekleyen toprak sahiplerinin bütün toprakları, müştemilatı, avluları, kilise toprakları, bütün çiftlik hayvanları ve taşınabilir malları, ve diğer bütün eşyaları, Yerel Komiteler ve Köylü Temsilcileri Sovyetleri'nin tasarrufuna verilmiştir.

Kurucu Meclise yapılan atfın hiçbir hükmü kalmamıştı. Pratikte yerelliklerdeki köylüler toprak sahiplerinden istediğini aldı.

Bu kaçınılmaz olarak çok sayıda zengin köylünün yaşadığı zengin yerellikler ile, yalnızca küçük köylülerin yaşadığı yoksul bölgeler arasındaki herhangi bir eşitliğe varılmasını dışladı. Tekil komünler arasında kimin toprak edindiği konusunda hiçbir kayıt tutulmadı. Zengin köylüler, sayısal olarak veya etkileriyle egemen olduğu yerlerde, büyük topraklardan aslan payını aldılar. Toprağın dağıtılmasıyla ilgili hiçbir genel istatistik derlenmedi ancak kural olarak dağıtılan toprakların büyük bir bölümünün büyük köylülere kaldığı söyleniyordu.

Sovyet Cumhuriyeti'nin tarım sorununu toprağın eşit dağıtımı çizgisinde çözmediği açıktır. İlk başlarda Köylü Sovyetleri yalnızca köylülerden oluşan örgütlerdi. Bugün ise, Sovyetlerin proletaryayı ve yoksul köylüleri temsil ettiği ilan edildi. Zengin köylüler Sovyetler'deki oy hakkını kaybediyor. Burada yoksul köylü, proletarya diktatörlüğünün sosyalist tarım reformunun büyük ve kalıcı ürünü olarak tanınmaktadır. Bu köylü, köylerin çoğunda büyük olasılıkla azınlıktadır, aksi takdirde zengin ve orta köylülerin oy hakkını alarak onu korumanın gereği olmazdı. Ancak her durumda Rus köylülüğünde çok önemli bir fraksiyonu tem-

sil etmektedir.

Toprağın bu şekilde dağıtılmasıyla Sovyet Cumhuriyeti yoksul köylüleri yatıştırmayı amaçladı. Köylü özel mülkiyetine en ufak bir müdahalede bulunması bile çok tehlikeli olurdu.

Emin olmak için zengin ve yoksul köylüler arasındaki ilişkilere el attı, ancak yeni bir toprak dağıtımı yoluyla değil. Kentlerdeki yiyecek eksikliğine çare bulmak için zengin köylülerden fazla yiyeceklerini almak için silahlı işçi birlikleri köylere gönderildi. Bunun bir bölümü, kentlerdeki nüfusa, bir bölümü de yoksul köylülere ayrılmıştı. Bunlar gerçekten acil durumdan kaynaklı, kentlerin çevrelerindeki belirli bölgelerle sınırlı, geçici önlemlerdi. Bunu hayata geçirmek için kentlerin silahlı kuvvetleri yetersiz kalırdı. Böyle önlemler hiçbir durumda, her yıl düzenli olarak tekrarlansalar bile, zengin ve yoksul olanları toprakta eşitleyemezdi. Ve bunlar son kertede ancak tarımı mahvetmenin etkin bir yöntemi olabilir.

Özel üretim sürdürülseydi ve kendi ihtiyaçları dışında ürünler üreticilerin elinden alınsaydı, bu durumda yalnızca minimum zaruri olanı üretirlerdi. Vergi tahsildarlarının köylüden, zorunlu olanın üstünde kalan miktarı aldığı doğu despotizmi altında yaşayan pek çok ülkede tarımda yıkım yaşanmasının nedenlerinden biri budur. Benzer bir kader büyük olasılıkla Rusya'nın da başına gelecek. Sosyalizm, üretim araçları ve yöntemlerinin kamulaştırılması yoluyla ekonomik farklılıklar üzerinde bir etkide bulunacaktır ve dolayısıyla toplumu ürünlerin sahibi yapacaktır. Bu şekilde üretimi maksimum düzeye çıkarabilir ve ürünleri toplumsal ihtiyaçlara göre ve adil bir şekilde dağıtabilir.

Diğer yandan üretim araçlarında özel mülkiyete ve özel üretimin devam etmesine izin verilmesi ve fazla üretime düzenli olarak el koyulması, bir Doğu despotizmi için de yapılsa veya bir proletarya diktatörlüğü için de yapılsa, üretimde yıkıma neden olur. Kuşkusuz böyle adımların acil durum karşısında geçici bir önlem olarak düşünülebileceği durumlarda, bu böyle olmayabilir, çünkü bazen bunu yapmak gerekebilir. Bugün yapılan, iyi durumda olan köylülerin mallarına el koyulmasında ise durum

tam tersidir. Bu adımlar Rus toplumunun yapısında en ufak bir değişikliğe neden olmazken, yalnızca yeni bir huzursuzluk kaynağı yaratıyor ve hükümetin selameti ve güvenliği için acil bir ihtiyaç olan iç savaşı, üretim alanına taşıyor. Dahası Sovyetler diktatörlüğü yeni bir toprak dağıtımını gerçekleştirebilecek bunu adil bir şekilde yapabilecek bir irade ve güce sahip olsaydı, bunun köylülere pek faydası olmazdı, çünkü Rusya'da mevcut ilkel yöntemlerde sürülen toprak, her köylüye yoksulluktan çıkmasını sağlayacak kadar ürün vermezdi.

Mazlov, daha önce alıntı yaptığımız kitabında şu doğru ifadelere yer veriyor: *"Tarımı eşitlik temeline oturtmaya çalışmak, bir genel yoksulluk durumu olarak gerçekleşirdi. Üretim araçlarında özel mülkiyeti koruyarak herkesi zengin yapmaya çalışmak, küçük burjuvazinin kaba bir ütopyasıdır. Bu tür bir eşitlik gerçekleştirilebilir değilse, öte yandan pek çok ülkede yoksullukta eşitlik zaten mevcuttur ve bu durumun yayılması kimseye ilham veremez. Köylü toprağı ne kadar artarsa artsın, daima, bütün köylülerin tarımda refaha ulaşmasını sağlamaya yetmeyecek kadar az toprak olacaktır. Köylünün hayatını küçük burjuva idealinin, küçük mülkiyette ekonomik eşitliğin yörüngesine getirme çabası, yalnızca ütopik değil, gericidir."*

Mevcut nüfus sayılarıyla ve ekilebilir alanla, Rus köylüsünün toplumsal standartlarında genel bir yükseliş, herhangi bir toprağın dağıtılması yöntemiyle gerçekleştirilemez. Bu yalnızca daha ileri üretim biçimleri yürürlüğe girdiğinde başarılabilir ve bu da, tarım nüfusunun eğitim düzeyinde genel bir iyileştirme, daha çok hayvan, tarım aleti, makineleşme ve suni gübre gerektirir. Tüm bunlar küçük tarımın egemen olduğu bir yerde ancak zorlukla ve sabırla yürürlüğe koyulabilir.

Yoğun kapitalist tarım için gerekli koşullar Rusya'da az gelişmişse ve hatta devrim boyunca geçici bir gerileme yaşamışsa, sosyalist tarım için gerekli koşulların burada mevcut olmadığı açıktır, çünkü sosyalist tarım yalnızca büyük ölçekli tarım ve ileri düzeyde teknik araçlar temelinde gelişebilir. Büyük ölçekli üretim yalnızca teknik araçlar, bilimin uygulanması, tam makine-

leşme, en yeni yöntemlerin kullanılması ve kayda değer düzeyde işbölümüyle yararlı olabilir. Dolayısıyla yeni üretim yöntemleri yalnızca, avantajlarından ürün artışı veya emek tasarrufu olarak yararlanılabilen yerlerde uygulanabilir ve kalıcı olabilir. İlkel araçlar ve küçük Rus köylüsünün cehaleti göz önüne alınırsa, büyük ölçekli üretimi yürürlüğe koymak imkansızdır. Bolşevik çevrelerde zaman zaman, büyük topraklar parçalanıp köylülere dağıtıldıkta sonra sosyalist tarımı yürürlüğe koymaktan bahsedilir. Rus Devrimi'ne ve Rusya'daki diktatörlüğü boyunca proletaryanın görevlerine ilişkin tezlere zaten daha önce değinmiştik. Bunlardan 24. tezde şöyle deniyor: *"Toprak sahiplerinin bütün topraklarına el koyulması artık gündeme getirilmelidir. Toprağın genel refah için mevcut olduğu kararı verilmişti. Ek görevler ise aşağıdakilerdir: Tarımın devlet tarafından örgütlenmesi, eski büyük toprakların kolektif olarak işlenmesi, küçük mülk sahiplerinin öz yönetim (sözde tarımsal komünler) ile daha büyük birlikler halinde örgütlenmesi."*

Bu görevler ne yazık ki henüz gerçekleştirilmiş değildir. Kolektif tarım şimdilik Rusya'da kağıt üzerinde kalmaya mahkumdur. Küçük köylüler hiçbir yerde ve hiçbir zaman teorik gerekçelerle kolektif üretime geçmeye ikna edilemez. Köylü örgütleri, yalnızca toprağı işleyenleri değil, ekonominin bütün dallarını kapsamaktadır. Küçük ölçekli tarım zorunlu olarak tekil toprak arazilerinin birbirinden ayrılmasına neden olur ve toprakta özel mülkiyet için elverişlidir. Avrupa ve Amerika'da böyle olmuştur ve bütün dünyada bu süreç kendisini tekrarlamaktadır. Rus köylüsü bu genel yasanın işlemesinden muaf kalacak kadar istisnai bir olgu mudur? Rus köylüsünü sıradan bir insan olarak ele alan ve dünyanın geri kalanındaki köylülerle karşılaştıran biri, Sosyalist ekonominin bugünkü Rus tarımına dayanarak inşa edilmesinin bir hayal olduğunu ilan eder.

Devrim Rusya'da yalnızca 1789'da Fransa'da ve izleyen dönemde Almanya'da elde edilenleri başarmıştır. Feodalizmin kalıntılarını ortadan kaldırarak özel mülkiyete feodalizmin eskiden yaptığından çok daha güçlü ve kesin bir ifade vermiştir. Eskiden toprakta özel mülkiyeti yani büyük toprakları kaldırmak isteyen

köylüleri, yeni yaratılan toprakta özel mülkiyetin en enerjik savunucuları haline getirmiştir. Üretim araçlarında ve ürünlerde özel mülkiyeti güçlendirmiştir ve bu, bir süre için aksasa veya hatta ortadan kalksa bile, kapitalist üretimin sürekli gelişeceği koşullardır.

Yoksul köylüler bile toprakta özel mülkiyet ilkesinden vazgeçmek istemiyor. Topraklarını kolektif üretimle geliştirmeyi değil kendi toprak paylarını, yani kendi özel mülklerini geliştirmeyi istiyorlar. Her zaman köylüleri niteleyen bu toprak hırsı, büyük arazilerin ortadan kalkmasıyla birlikte onları özel mülkiyetin en büyük savunucusu haline getirmiştir. Köylü, feodalizmin yenildiği bütün ülkelerde böyle olduğunu göstermiştir ve bu nedenle egemen sınıflar tarafından en güvenilir savunucuları olarak beslenir ve şımartılırlar.

Bu da Rusya'daki mevcut proletarya ve yoksul köylülük diktatörlüğünün en kesin ve kalıcı sonucu olacaktır.

Dolayısıyla köylülüğün devrimdeki çıkarı, kendi özel mülkiyeti güvenceye alındıkça azalacaktır. Eski büyük toprak sahiplerini tekrar ortaya çıkaracak bir iktidara karşı canı pahasına ayaklanacaktır; ancak bundan daha ileri gitmekten yana çıkarı yoktur. Devrimden yana çıkarları ortadan kayboldukça kent proletaryasıyla olan eski ittifaktan yana çıkarları da ortadan kaybolacaktır.

Köylü kendi ihtiyacı için ne kadar az ve pazar için ne kadar fazla üretirse, parasal gelirine o kadar fazla dayanmak zorunda kalır ve ürünü için yüksek fiyatlardan yana olan çıkarı da o kadar artar. Feodalizm ortadan kalktıktan sonra onun temel çıkarı bu olur. Ancak bu durum onu, kendisiyle aynı çıkarlara sahip olan ve onun müttefiki haline gelen toprak ağalarıyla çatışmaya değil, tarım dışı nüfusla ve kent nüfusuyla, en fazla da, burjuvaziye kıyasla gelirlerinin daha büyük bir bölümünü yiyeceğe harcamak zorunda olan ve bunun sonucunda geçim harcamalarının fiyatının düşmesinden yana en büyük çıkarlara sahip olan işçilerle çatışmaya götürür.

Feodalizm var olduğu sürece köylüler ve kentlerdeki ezilen sınıflar en iyi müttefiki oluşturur. Bu, 1525'lerin Alman Köylü

Savaşları'ndan 1789'un Fransız Devrimi zamanına kadar verilen mücadelelerde görülmüştür. Burjuva devrimi gerçekleşir gerçekleşmez, köylüler kent proletaryasının karşısındaki kampa doğru gitmeye başladılar. İsviçre gibi ülkelerde bile, bu kampta, büyük toprak sahiplerinin yanında yalnızca durumu iyi olan köylüler değil, küçük köylüler de yer alır. Küçük köylüler bu tarafa birden değil, feodalizmin gelenekleri zayıfladıkça ve pazar için üretim kendi ihtiyaçları için üretimin yerini aldıkça, yavaş yavaş geçer. Bu fikir bizim saflarımızda bile karşılık bulmuştur, Marx da Fransa'da İç Savaş üzerine yazdıklarında, yaklaşan proleter devrimde köylülüğün, aynı burjuva devrimlerinde olduğu gibi proletaryayla birlikte hareket edeceğini belirtmişti. Ancak hükümetteki sosyalistler, köylülüğe, proleter sınıf mücadelesinden yana çıkar telkin edecek bir tarım programı arayışı içinde: Ancak pratikte, proletarya ile köylüler arasında giderek artan karşıtlık her yerde ortaya çıkmaya başlamıştır. Kırda yaşayanlar arasında yalnızca kendileri de proleter olanların kent proletaryasıyla aynı çıkarları vardır; yani kendi ürünlerinin satışıyla değil, kendi emek güçlerinin satışıyla, ücretli emekle yaşayanlar.

Proletaryanın zaferi ücretli emeğin kırsalda yayılmasına bağlıdır ve bu uzun, büyük ölçekli tarımın artmasıyla yavaş yavaş gerçekleşen, ancak sanayinin kırsala taşınmasıyla hızlanan bir süreçtir. Proletaryanın zaferi aynı zamanda, kent ve sanayi nüfusunun kır ve tarım nüfusundan daha hızlı büyümesine bağlıdır. İkincisi hızla ilerleyen bir süreçtir. Sanayi devletlerinin çoğunda kırsal nüfus yalnızca göreli değil, ancak mutlak bir azalma gösterir. Alman İmparatorluğu'nda, kırsal nüfus 1871'de 41 milyon kişiden 26,2 milyonu, yani yüzde 64,4'ü kapsıyordu. 1910 yılında ise 65 milyondan 25,8 milyonu, yani yüzde 40'ı kapsıyordu. 1882 yılında yapılan ilk mesleğe dayalı nüfus sayımında, tarım nüfusu hâlâ 45,2 milyon kişiden 19,2 milyonu, yani toplam nüfusun yüzde 42,5'ini oluşturuyordu. 1907 yılında 61,7 milyon kişiden yalnızca 17,7 milyonunu, yani yüzde 28,7'yi oluşturuyordu. Bu 17,7 milyonun da 11,6 milyonu bağımsız üreticiler, 5,6 milyonu ücretli emekçilerden oluşurken, kalanı da memurlardan oluşu-

yordu. Dolayısıyla köylü nüfusu Alman İmparatorluğu'ndaki toplam nüfusun yalnızca altıda birine tekabül etmektedir. Diğer yandan, 1907 yılında 34 milyon olan proletarya, nüfusun yarısını oluşturuyordu. Bu o günden bu yana kuşkusuz daha da büyümüştür, ancak hâlâ nüfusun üçte ikisini oluşturma noktasından uzaktır.

Rusya'daki koşullar ise bambaşka bir niteliktedir. Köylülerin çoğunluğunun ne kadar ezici olduğunu daha önce göstermiştik. Proletarya ile yaptıkları ittifak, devrimin başarısını mümkün kıldı, ancak aynı zamanda devrimin burjuva niteliğini de açığa vurdu. Bu anlamda, ne kadar tamamlanır ve güçlenirse, yani yeni kurulan köylü mülkiyeti ne kadar güvenli hale getirilirse, bir yanda kapitalist tarım için koşullar hazırlanmış olacak, diğer yanda köylülük ile proletarya arasındaki karşıtlık artacaktır. Bu yöndeki ekonomik eğilimlerin hepsi, bugünün Rusya'sında çok güçlüdür ve en güçlü diktatörlük bile bunlara karşı duramaz. Daha çok, onları köylülüğün diktatörlüğü şeklinde güçlendirir.

Sanayi

Rusya'nın sanayisi tarımından farklıdır. Rus sanayisi çok sayıda ilkel biçim barındırmaktadır, ancak onun kapitalist bölmesi, yalnızca yakın geçmişteki büyümesinden ötürü, en modern ve ileri derece gelişkin durumdadır. Ve büyük bolumu kırsaldan gelen Rus sanayı işçi sınıfının çoğu, okuma yazma bilmiyor. Bu kesimin, hâlâ köyün dar anlayışıyla sınırlı olmasına karşın, artık proletaryanın erişebildiği bütün modern kültürü alan az sayıda üyesi var. Bunlar, Marx'ın yarım yüzyıl önce Alman işçilerinde övdüğü teoriye olan ilgiye ve demokratik koşullara içsel küçük ayrıntılar nedeniyle Batı Avrupa'daki işçilerde sıklıkla bastırılan bilgi açlığına sahipler.

Böyle bir temel üzerinde bir sosyalist üretim sistemi kurulamaz mıydı?

Sosyalizm, her bir fabrika ve madene, burada çalışan işçiler tarafından el koyulması ve her birini ayrıca yönetmesi anlamına gelseydi bu akla uygun olabilirdi.

Ben yazarken bile (5 Ağustos), Lenin'in Moskova'da 2 Ağustos'ta yaptığı bir konuşmada şunları söylediği yazıldı: *"İşçiler fabrikaların mülkiyetini elinde tutmaya devam edecek ve köylüler toprakları toprak sahiplerine geri vermeyecek."*

"Fabrikalar işçilere toprak köylülere" sloganı, yakın zamana kadar sosyal demokrat değil, bir anarşist-sendikalist talepti. Sosyal demokrasi fabrikaların ve toprağın topluma ait olmasını savunurdu. Tekil köylü, gerektiğinde, kendisi için, başka hiçbir üreticiyle bağlantı kurmadan çalışabilir. Diğer yandan, modern fabrika, bir toplumsal ilişkiler ağı içinde durmaktadır ve onun yalıtılması düşünülemez. Fabrikaları uygun şekilde yönetmek için yeterince akıllı ve eğitimli olsalar da, işçilerin fabrikalara el koyması yeterli değildir. Fabrikalar, başka sanayilerden kaynaklar, hammaddeler, kömür ve her türden yan ürünler olmadan ve ürünlerinin düzenli satışı gerçekleşmeden, bir gün için bile çalışamaz. Hammadde ve madenler ve ulaşım hizmetleri aksarsa, fabrika da durur. Fabrikaların sosyalist bir çizgide işlemesi bir toplumsal üretim ağının yaratılmasını varsayar. Bir toplum bunu yaptığında ancak sosyalist üretim mümkün hale gelir.

Sosyal demokrasi fabrikaların işçilere geçmesini talep etmez, ancak toplumsal üretim için, yani meta üretimi yerine toplumun ihtiyaçları için üretimi savunur ve bu yalnızca, üretim araçlarının toplumsal mülkiyetiyle mümkündür. Bolşevikler bile fabrikaların işçilerin eline geçmesini değil, millîleştirilmesini talep etmiştir. İlki yalnızca, kooperatif üretimin çok sayıda örneğinde görüldüğü gibi kapitalizmin yeni bir biçimine geçiş anlamına gelir. Yeni sahipler, onlara ayrıcalıklı bir konum veren mülkiyetlerini, iş arayan emekçilere karşı savunur ve bu emekçiler sürekli olarak, yetersiz miktarda toprağa sahip olan köylülük arasından işe alınmak zorundadır.

Kapitalizmin kalıcı olarak yıkılması, fabrikaların, içinde çalışan işçilere verilmesiyle değil, üretim araçlarının toplumun, yani üretim yoluyla ihtiyaçları karşılanan bütün tüketicilerin mülkiyetine geçirilmesiyle mümkündür. Böylece devlet mülkiyeti veya yerel üretim araçları örneğinde, komünün ve zamanla tüketici

birliklerinin de malı haline gelirler.

Bu, bugünün Rusyası'nda bile denenmiştir. Ne kadar ileriye götürüldüğü henüz açıklanmamıştır. Sovyet Cumhuriyeti'nin bu yönü her durumda bizim için en büyük ilgi konusudur, ancak ne yazık ki bu konuda tamamen karanlıktayız. Kararnamelerle ilgili eksiklik bulunmuyor, ancak kararnamelerin uygulanmasıyla ilgili güvenilir bilgi yoktur. Sosyalist üretim, erkenden bilgi veren kapsamlı, ayrıntılı ve güvenilir istatistik olmadan mümkün değildir. Sovyet Cumhuriyeti bugüne kadar bunları elde etmeyi başaramamıştır. Sovyet Cumhuriyeti'nin ekonomik faaliyetleri hakkında öğrendiklerimiz çok çelişkilidir ve doğrulanabilir değildir. Bu da yine diktatörlüğün ve demokrasinin bastırılmasının sonuçlarından biridir. Basın ve konuşma özgürlüğünün olmadığı yerde, bütün sınıfların ve partilerin temsil edildiği ve kendilerini ifade edebildiği merkezi ve temsili bir organ olamaz ve diktatörlük, yalnızca kendisine uygun olan bilgilerin yayınlanmasına izin vermeye eğilim gösterir. Diktatörler bu olasılıktan yararlansa da yararlanmasa da, onların bilgileri güvenilir değildir. Bu durum eleştiriyi susturmaz, yalnızca yer altı kanalları aramasına neden olur. Ağızdan ağza yayılma, kamuoyuna yönelik bir açıklama kadar hızlı olabilir, ancak açıklığın verdiği sınırlamalar mevcut olmaz. Söylenti sınır tanımaz. Bu nedenle, sağdan soldan gelen çelişkili bilgiler yüzünden şaşırmış durumdayız ve hepsine güvensizlikle yaklaşma tavrımızı sürdürmek zorundayız.

Dolayısıyla, Sovyet hükümetinin sosyalist çabalarından kaynaklı olarak önümüzde ne gibi sonuçların bulunduğunu, yaklasık olarak bile henüz tahmin edemiyoruz. Bu hususta, tekrar kaybedilmeyecek ve Sovyet hükümetinin iktidarı koruyamadığı durumda da kalıcı olacak bir şey başarması mümkün müdür?

Kimse bunun kapitalizmi radikal bir şekilde yok ettiğini kabul edemez. Çok miktarda kapitalist mülkiyeti yok edebileceği ve çok sayıda kapitalisti proletere dönüştürebileceği kesindir, ancak bu, sosyalist bir üretim sisteminin kurulmasıyla esdeğer değildir. Bunu başaramadığı sürece kapitalizm yine gelişecektir ve gelişmek zorundadır. Büyük olasılıkla, hızlıca yeniden ortaya çıkacak-

tır ve proletarya diktatörlüğünün kadrosunda bir değişim getirecektir. Eski kapitalistler artık proleterler haline gelirken, proleterler veya aydınlar kapitalistler haline gelir. Bu insanlar her zaman kaymak tabakayı alacaktır ve sahada en son kalan ve kaostan düzen çıkaran hükümetin tarafını destekleyecektir.

Sovyet hükümeti şimdiden sermaye ile bazı uzlaşmalara gitmek zorunda kaldı. 28 Nisan 1918'de, Lenin daha önce alıntılanan (Enternasyonal Sosyalist Komisyon Haber Servisinde rapor edilen) konuşmasında, sermayenin mallarına el koyulmasının fazla hızlı gerçekleştirildiğini söyledi: *"Bu hızda el koymaya devam edersek, bir yenilgiyle karşılayacağımız kesindir. Proleter kontrolü altında üretimin örgütlenmesi, ne yazık ki büyük sermayeye el koyulmasının çok gerisinde kalmıştır."*

Ancak her şey bu örgütlenmeye bağlıdır. Bir diktatör için el koymaktan daha kolay hiçbir şey yoktur. Ancak dev bir toplumsal emek organizması kurmak ve onu harekete geçirmek için bir Kararname veya Kızıl Muhafızlar yeterli olmayacaktır.

Alman sermayesi Sovyet Cumhuriyeti'ni geri çekilmeye ve iddialarını kabul etmeye Rus sermayesinden daha fazla zorlayacaktır. İtilaf devletleri sermayesinin Rusya'ya ne kadar gireceği hâlâ şüphelidir. Görünen kadarıyla, proletarya diktatörlüğü yalnızca, Alman ve Amerikan sermayesine yer açmak için Rus sermayesini yok etmiştir.

Ancak bu böyle olsa da, Sovyet hükümetinin önünü açtığı pek çok sanayi dalının millileştirilmesi sürecinin Sovyet Cumhuriyeti yok olsa bile devam edeceği öngörülebilir ve büyük işletmelerin ortadan kaldırılmasından sonra, proletarya diktatörlüğünün en büyük kalıcı kazanımı bu olacaktır.

Bu giderek daha olası hale gelmektedir, çünkü bütün modern kapitalist devletlerde bile sürmekte olan bir sürecin bir parçasıdır. Savaşın getirdiği ihtiyaçlar bunun en önemli nedenidir –Amerikan demiryollarının millileştirilmesini hatırlıyoruz– ve barışın ihtiyaçları devam etmesini temin edecektir.

Her yerde malı tekel için hazırlıklı olmalıyız.

Ancak bu, millileştirmenin henüz sosyalizm olmadığını gös-

termektedir. Bu, devletin niteliğiyle ilgili bir meseledir.

Rus Devleti bugün bir köylü devletidir. Bugün, her zamankinden daha fazla böyledir, çünkü köylüler kendi güçlerini hissettirmeyi öğrenmiştir. Rusya'da, gücünü Devlet içinde uygulama konusunda başka yerlerdeki kadar az olanağı vardır, çünkü yaşam koşulları buna uygun değildir. Ancak artık onun çıkarlarını savunmayan hiçbir iktidarın egemenliğine katlanmayacaktır, bu kent proletaryasının iktidarı bile olsa.

Köylü meta üretimi gibi, devlet sanayileri de devletin ihtiyaçları için değil, pazar için üretmek zorunda kalacaktır. En önemli pazarları olan iç pazar, köylüleri içerecektir.

Satmakta olduğu tarım ürünleri için yüksek fiyatlardan yana çıkarı olsa da, satın almakta olduğu sanayi ürünleri için düşük fiyatlardan yana çıkarı vardır. Bir özel işletme gibi, bu düşük fiyatların nasıl gerçekleştiği, emek pahasına mı yoksa kâr pahasına mı olduğu önemsizdir. Köylünün, özel sanayi sermayesinin yüksek kârlar elde etmesinden yana hiçbir çıkarı yoktur.

Ancak devlet sanayisinde durum farklıdır. Bunun kârı arttıkça, vergiler tarafından ödenecek miktar azalır ve bir köylü devletinde, bu miktar büyük ölçüde köylüler tarafından ödenir. Dolayısıyla köylü, devlet sanayisinin ürünlerinde düşük fiyattan yana çıkarlara sahip olduğu kadar, yüksek kâr elde etmesinden yana da çıkara sahiptir: bu, emek için daha az ücret anlamına gelir.

Böylece, köylü ile sanayi işçisi arasındaki çatışmanın bir diğer kaynağını görüyoruz ve bu, devlet sanayisi genişledikçe daha da öne çıkacak bir çatışmadır.

Rus Devrimi'nin gerçek mirası sosyalizm değil, bu çatışma olacaktır.

Yine de bunun sorumluluğunu Bolşevizme yüklemek yanlış olurdu. Eleştirildikleri şeylerin çoğu, karşı karşıya kaldıkları koşulların zorunlu sonuçlarıdır ve bu sonuçlar, herhangi bir başka rejim altında da kendilerini kesinlikle açığa çıkarırdı. Ancak bütün mevcut çatışmaları yoğunlaştırmak ve onları tepe noktalarına ulaştırmak diktatörlüğün esasıdır.

Açlık diktatörlük tarafından değil, Çarlığın kötü yönetimi ve

savaş tarafından yaratıldı. Ancak tarım ve ulaştırma hizmetlerinin barıştan sonraki altı ay içinde çok yavaşça iyileştirilmesi iç savaşın bir sonucudur ve iç savaş, diktatörlük altındaki tek muhalefet biçimidir ve kitleler bir siyasi huzursuzluk içinde olduğunda kaçınılmazdır.

Benzer şekilde, ordunun dağıtılması Bolşevikler iktidara geldiğinde devam etmekte olan bir süreçti. Ancak bunu en büyük hızla ilerletmekle övündüler ve kendilerini de artık tatmin etmeyen bir barış imzalamak zorunda kaldılar.

Aynı şekilde, büyük arazilerin köylülere dağıtılması, Bolşevikler iktidarı ele geçirdiğinde zaten başlamıştı ve köylülerin ezici çoğunluğu nedeniyle kimsenin engelleyemeyeceği bir süreçti. Ancak Kurucu Meclis'in feshedilmesi buna destek olmuştur ve böylece, toplumun, büyük arazilerin devredilmesi üzerindeki son etkisi de ortadan kalkmıştır ve toprakların dağıtılması, olay yerindeki çıkarların keyfiliğine bırakılmıştır.

Son olarak, köylü ve sanayi işçisi arasındaki çatışmanın ortaya çıkması, engellenemeyecek bir durumdur ve mevcut ekonomik ilişkilerden zorunlu olarak kaynaklanır. Ancak burada bile, Bolşevik egemenliği, çatışmaları keskinleştiren ve derinleştiren koşulların gelişmesini zorlamıştır. Kurucu Meclis'in feshedilmesi ve ordunun dağıtılmasıyla birlikte, toprakların parçalanması ve dağıtılmasına karşı Rusya'ya en hızlı korumayı sağlayacak iki faktör ortadan kalkmıştır. Eski Rusya'nın en zengin tarım arazileri artık ondan koparılmıştır ve böyle devam ederse, özellikle Sibirya da ayrılırsa, Rusya mısır veya gıda ihraç eden bir ülke olmaktan tamamen çıkacaktır. Rusya'nın tarım üretiminin fiyatları o zaman yalnızca içeride belirlenecektir, dış pazar tarafından değil.

Meta üretimi altında köylü ile sanayi işçisi arasındaki karşıtlığın en hızlı geliştiği koşullar bunlardır. Büyük ölçüde tarım ürünü ihraç eden ülkelerde, sanayi ve tarım arasındaki çelişki, sınıflar arasındaki bir çatışmadan ziyade devletler arasındaki bir çatışma biçimini, yani bir sanayi devletiyle bir tarım devleti arasındaki bir çatışma biçimini alır. Özel olarak Rusya, Brest-Litovsk barış

nedeniyle, tarımsal ürün ihraç eden bir ülke olmaktan çıkmıştır ve öyle bir sürece girmiştir ki, köylüler ve sanayi işçileri arasında hızlı ve acımasız bir ekonomik mücadele yükselmektedir.

Bu çatışma hiçbir durumda engellenemez. Asıl önemli olan, proletaryanın gücünü en iyi şekilde geliştirebilmesi amacıyla, bu mücadelenin içinde yürütüleceği koşullara şekil verecek uzun vadeli politikaların geliştirilmesidir. Bu temellerin, yalnızca sermayeye karşı değil ancak aynı zamanda tarıma karşı atılması devrim sırasında Rus proletaryasının temsilcilerinin en önemli göreviydi. Demokrasinin güvenli bir şekilde kurulması dışında hiçbir şey bunu başaramazdı.

Toplumsal üretimin kurulmasından daha az önemli olmayan, proletaryanın özgürlük mücadelesinin bu görevi, ilkinden farklı olarak bir tarım devletinde uygulanabilir bir görevdir.

Köylüler, işçi sınıfının bütün kesimleri gibi, demokrasi talep eder. İsviçre ve ABD örneklerinde görüldüğü gibi, demokratik bir cumhuriyette kendilerini çok iyi durumda bulabilirler. Ancak sanayi proletaryasının siyasi çıkarları bütün devlet aygıtına egemen olmasını gerektirir ve bu yerel bir eylem olamaz, öte yandan, köylünün siyasi çıkarları nadiren kendi köyünün sınırları ötesine geçer. Köylü ayrıca, Birinci Napolyon örneğinde yaptığı gibi, kendi mülkiyetini koruyan ve çıkarlarını savunan bir imparatoru savunabilir. Rus köylüsü eski Çarlık rejiminin herhangi bir şekilde geri dönmesine karşı çıkar çünkü bu onun gözünde eski ve nefret edilen toprak sahiplerinin geri dönmesi anlamına gelir. Ancak onun mülkiyetini güvenceye alan ve bütün dikkatini tarlasını sürmeye ve ürünlerini satmaya ayırmasını sağlayan bir diktatör, belirli koşullar altında onun için cumhuriyet kadar hoş karşılanabilir bir şeydir. Çünkü bu diktatör, demokrasinin kaldırılmasıyla gelmiştir ve bir sınıf diktatörlüğü aslında, Lenin'in kendisinin de belirttiği gibi, bir parti diktatörlüğüdür ve zamanla tek bir kişinin diktatörlüğüne dönüşebilir. 28 Nisan'da yaptığı konuşmada Lenin şöyle dedi:

> Burjuvaziyi tamamen bastırmaya yaklaştığımız ölçüde, küçük burjuva anarşizminden kaynaklanan tehlike ile daha

fazla karşı karşıya kalacağız. Buna karşı verilen mücadele yalnızca zor yoluyla yürütülebilir. Eğer biz anarşist değilsek, bir devlete olan gereksinimi, yani kapitalizmden sosyalizme zor yoluyla geçişi kabul etmek zorundayız. İlgili devrimci sınıfın gelişmişlik derecesi ile, gerici savaş ve burjuvazı ve küçük burjuvazının muhalefetinin aldığı biçim gibi özel koşullar, buradaki zorun türünü belirleyecektir. Dolayısıyla Sovyet, yani sosyalist demokrasi ile, tek bir kişi tarafından yürütülen diktatörlük iktidarı arasında temel bir çelişki bulunmamaktadır.

Uzun vadede, Rus proletaryasını ve köylülüğünü diktatörlüğün, yani bütün düşmanların oy hakkının kaldırılmasının, bütün karşı sınıflar için genel oy hakkının ve basın ve örgütlenme özgürlüğünün kaldırılmasının, emekçi sınıfların çıkarlarına olduğu düşüncesine alıştırmaktan daha tehlikeli bir şey olamaz. Peki, Rus köylülüğünün o muazzam kitlesiyle ve onlar tarafından desteklenen bir diktatörle çatışmaya girerse kentlerdeki işçilere ne olacak?

Peki kendi diktatörleri devrildiğinde işçilere ne olacak? Parti diktatörlüğünün alternatifi, onun yıkımıdır. Diktatörlük, iktidarı elinde bulunduran partiyi, onu adil olan veya olmayan her yolla korumaya iter, çünkü onun devrilmesi, tam anlamıyla yok olması anlamına gelir.

Demokraside ise tam tersidir. Demokrasi çoğunluk yönetimi ve azınlığın korunması anlamına gelir, çünkü hangi sınıf veya partiye ait olursa olsun, herkes için eşit siyasi haklar ve bütün siyasi haklarda eşit pay anlamına gelir. Proletarya her yerde demokrasiden yana en büyük çıkara sahiptir. Proletaryanın çoğunluğu temsil ettiği yerde egemenlik mekanizması demokrasi olacaktır. Azınlık olduğu yerde ise demokrasi, kendisini savunması, bilinç kazanması ve gelişmesi için en uygun mücadele arenasını oluşturur. Azınlıkta olan bir proletarya, başka bir sınıfla ittifak halinde ve çeşitli kuvvetlerin anlık olarak denk gelmesiyle iktidara gelirse, demokrasi ve muhalefetteki azınlıkların haklarını ortadan kaldırarak bu konumu sürdürmeye çalışmak, en miyop

"reel" politikadır. Bunların yapılması, bu aşamanın ardından daha fazla çalışma ve daha geniş bir mücadele için sağlam bir ayak basılabilecek zemini ortadan kaldırır.

Rus proletaryasının Sovyet Cumhuriyeti'nin kararnameleri sayesinde, Sovyetlerdekinden farklı renkte de olsa sosyalistlerin egemen olduğu bir Kurucu Meclis sayesinde elde edeceklerinden daha gerçek ve pratik kazanımlar elde edip etmediği, karmaşık bir sorundur. Ancak şurası kesindir ki, Sovyet Cumhuriyeti yıkıldığı takdirde kazanımlarının çoğu da onunla birlikte yıkılacaktır.

Kurucu Meclis demokrasiyi güçlendirmekte başarılı olabilseydi, o zaman, sanayi proletaryasının onun aracılığıyla elde ettiği bütün kazanımlar konsolide edilirdi. Bugün umutlarımızı, devrimin bütün kazanımlarının Rus proletaryasının elinden alınamayacağı ve iç savaşın bütün hataları ve karışıklıklarının ardından, nihai olarak demokrasinin kazanacağı tahminine dayandırıyoruz.

Rus proletaryasının geleceği diktatörlükte değil, demokraside yatmaktadır.

X
Yeni teori

Gerek teori açısından gerek Rusya'nın özel koşulları açısından, diktatörlük yönteminin proletarya için iyi sonuçlar vaat etmediğini gördük, buna karşın, bu yöntemin bu koşullar ışığında anlaşılması mümkündür.

Çarlığa karşı verilen mücadele uzun zamandır, mevcut koşullara dayanan bir sistem olmaktan çıkan ve yalnızca zor yoluyla sürdürülen ve yalnızca zorla devrilebilecek olan bir hükümet sistemine karşı verilen bir mücadeleydi. Bu gerçek, devrimciler arasında bile bir zor merakı yarattı ve ekonomik koşullara değil, özel durumlara dayanan zor üzerinde sağlanan güç sayesinde yapılabileceklerin abartılmasına neden oldu. Bunun sonucunda, Çarlığa karşı verilen mücadele gizlice yapıldı ve konspirasyon yöntemi, demokrasiye değil, diktatörlüğe uygun usul ve alışkanlıklar yarattı.

Ancak bu faktörlerin işlemesi, mutlakıyetçiliğe karşı verilen mücadelenin bir başka yönüyle karşı karşıya geldi. Daha geniş ilişkiler ve *daha büyük* hedeflerin yanında, günlük amaçlar için sürekli bir ilgi uyandıran demokrasinin aksine, mutlakıyetçilik teorik bir ilgi uyandırır. Ancak bugün yalnızca tek bir devrimci toplum teorisi bulunmaktadır, o da Karl Marx'ın teorisidir.

Bu, Rus sosyalizminin teorisi haline geldi. Şimdi bu teorinin bize öğrettiği şey, isteklerimiz ve olanaklarımızın maddi koşullar tarafından sınırlandığıdır ve bu koşullara üstün gelecek en güçlü iradenin bile ne kadar zayıf olduğunu gösterir. Bu teori yalnızca güce dayalı inançla keskin bir karşıtlık içindeydi ve sosyal demokratların, yaklaşan devrimde kesin sınırlara sahip olduklarını

kabul etmelerine neden oldu ve Rusya'nın ekonomik geriliği düşünülürse, yaklaşan devrim yalnızca bir burjuva devrimi olabilirdi.

Daha sonra ikinci devrim geldi ve sosyalistleri şaşırtacak şekilde, onlara bir miktar iktidar olanağı sundu, çünkü devrim, mülkiyetin ve burjuva düzeninin en güçlü destekçisi olan ordunun tamamen dağıtılmasına neden olmuştu. Fiziksel desteğin çöküşüyle ayna anda, bu düzenin manevi desteği de parçalandı, ne kilise ne de aydınlar iddialarını koruyabildiler. Egemenlik, devletteki ezilen sınıflara, işçilere ve köylülere devredildi, ancak köylüler kendilerini yönetebilecek bir sınıf oluşturmazlar. Onlar, ne pahasına olursa olsun kendilerine derhal barış getirmeyi ve toprak açlıklarını derhal tatmin etmeyi vaat eden bir proleter partisinin öncülüğünü isteyerek kabul ettiler. Proletarya kitleleri de, kendilerine barış ve ekmek vaat eden aynı partinin saflarına katıldılar.

Böylece Bolşevik Parti, iktidarı ele geçirmesine olanak sağlayan gücü elde etti. Bu durum, sosyalizmin gelmesi, yani proletaryanın siyasi iktidarı ele geçirmesi için Marx ve Engels'in gerekli gördüğü önkoşulun nihayet gerçekleşmesi anlamına gelmiyor muydu? Gerçekte, ekonomik teori, sosyalist üretimin Rusya'nın toplumsal koşulları altında birdenbire uygulanabileceği fikrinin aksini göstermektedir ve daha az olumsuz olmayan nokta ise, bu teorinin pratikte doğrulanmasıdır, yani yeni rejim hiçbir şekilde proletaryanın tek başına egemenliği anlamına değil, proletarya ve köylü unsurların koalisyonundan oluşan bir egemenlik anlamına gelmiştir ve bu, her bir unsuruna kendi egemenlik alanında dilediğini yapma özgürlüğü vermiştir. Ancak proletarya toprak konusunda köylülüğün önüne hiçbir engel koymamış ve köylülük de proletaryaya fabrikalar konusunda engel çıkarmamıştır. Bununla birlikte, dünya tarihinde ilk kez bir Sosyalist Parti büyük bir devlette egemen olmuştur. Hiç kuşkusuz bu çok büyük ve savaşan proletarya için görkemli bir olaydır.

Ancak bir Sosyalist Parti, iktidarını sosyalizmi getirmek dışın-

da ne için kullanabilir? Derhal bunu yapmaya başlaması ve hiç düşünmeden karşılaştığı engelleri kaldırması gerekir. Dolayısıyla, yeni rejim kısa sürede kazandığı büyük popülerliğe karşın oyların çoğunluğunu alamazsa ve demokrasi yeni rejimle çatışma haline gelirse demokrasi için yazık olur. Bu durumda yerine, uygulanması çok daha kolay olan diktatörlük getirilmelidir, çünkü halkın özgürlüğü Rusya'da henüz çok yeni bir şeydir ve halk kitleleri arasında henüz derin kökleri yoktur. Sosyalizmi getirmek artık diktatörlüğün göreviydi. Buradan çıkarılacak ders, yalnızca kendi ülkesinde hâlâ muhalefette olan unsurlar için yeterli olmakla kalmayacak, diğer kapitalist ülkelerin proletaryasını taklit etmeye zorlayacak ve onları devrim yapmaya kışkırtacaktı.

Bu, her proleter ve her sosyalist için çarpıcı bir cesarete ve büyüleyici bir göz kamaştırıcılığa sahip bir düşünce akışıdır. Yarım yüzyıldır mücadele ettiğimiz, sık sık çok yakınlaştığımızı düşündüğümüz ancak hep kaçırdığımız şey, artık nihayet gerçekleşecekti. Bütün ülkelerin proleterlerinin Bolşevizmi selamlaması şaşırtıcı değildir. Proleter egemenliğinin gerçekleşmesi, teorik düşüncelerden daha ağır basmaktadır. Ve zafer bilinci, hâlâ komşunun koşullarıyla ilgili karşılıklı bilgisizlik tarafından güçlendirilmektedir. Pek az kişi dış ülkeleri izleyebilmektedir ve çoğunluk, yabancı ülkelerin aslında bizimle aynı olduğunu düşünüyor ve buna inanılmadığında ise, yabancılarla ilgili çok fantastik fikirler ortaya atılıyor.

Sonuç olarak her yerde aynı emperyalizmin egemen olduğu şeklindeki kolay düşünceye ve siyasi devrimin Rusya'da olduğu kadar Batı Avrupa halklarına da yakın olduğu ve diğer yandan sosyalizm için gerekli koşulların, Batı Avrupa'da olduğu gibi Rusya'da da mevcut olduğu şeklindeki, Rus sosyalistlerinin sahip olduğu kanaate sahibiz.

Ordu dağıtıldıktan ve Meclis yasaklandıktan sonra olan şey, atılan adımın yalnızca sonucuydu.

Bütün bunlar, tam olarak cesaretlendirici olmasa bile çok anlaşılırdır. Diğer yandan, Bolşevik yoldaşlarımızın attıkları adımları

neden, Rusya'daki özgün durum zemininde açıklamadığını ve onların düşüncesine göre, diktatörlük veya geri çekilme dışında seçenek bırakmayan özel koşulların baskısı ışığında haklı göstermediğini anlamak pek mümkün değil. Kendi yaptıklarını dayandırdıkları ve evrensel geçerliliği olduğunu iddia ettikleri yeni bir teori formüle ederek bunun ötesine geçtiler.

Bizim açımızdan bunun açıklaması, onların sempati duymamız gereken özelliklerinden birinde, yani teoriye olan büyük ilgilerinde yatmaktadır.

Bolşevikler Marksisttir ve kendi etkileri altındaki proleter kesimlerde Marksizme büyük bir ilgi uyandırmışlardır. Ancak diktatörlükleri, gelişmelerinin birbirini izleyen aşamalarının sunduğu engelleri kimsenin atlayarak veya hukuki yasalarla aşamayacağı şeklindeki Marksist öğreti ile çelişki halindedir. Bu durumda, eylemlerine nasıl bir Marksist temel bulabiliyorlar?

Fırsatçılık yaparak, Marx'ın 1875'te yazdığı bir mektupta kullandığı "proletarya diktatörlüğü", ifadesini hatırladılar. Marx bunu yaparken aslında, bir *hükümet biçimini* değil bir siyasi *koşulu* anlatmaya çalışmıştı. Şimdi bu ifade, özellikle Sovyetlerin egemenliğinde ifadesini bulduğu şekilde, bir hükümet biçimini anlatmakta kullanılmaktadır.

Şimdi Marx eğer bir yerlerde, bazı koşullar altında, bir proletarya diktatörlüğünün gelebileceğini söylediyse, bunu sosyalizme geçiş için kaçınılmaz bir koşul olarak açıkladı. Hatta, neredeyse aynı zamanlarda, İngiltere ve Amerika gibi ülkelerde, sosyalizme barışçıl geçişin mümkün olduğunu söyledi ve bu da, diktatörlük değil demokrasi temelinde mümkündür; aynı zamanda diktatörlükten, demokrasinin kaldırılmasını anlamadığını da belirtmiştir. Ancak bu durum diktatörlük şampiyonlarını şaşırtmıyor. Marx bir keresinde proletarya diktatörlüğünün kaçınılmaz olabileceğini söyledi diye, bunu Sovyet Anayasası'nda ilan ediyorlar ve muhaliflerin oy hakkının ellerinden alınmasının, Marx'ın kendisi tarafından, proletaryanın doğasına karşılık gelen ve onun egemenliğinin ayrılmaz bir parçası olarak, bir hükümet biçimi olarak kabul edildiğini açıklıyorlar. Bu şekilde, proletaryanın ege-

menliği sürdükçe ve sosyalizmin kuruluşu genel olarak tamamlanana ve bütün sınıf ayrımları ortadan kalkana kadar, sürmesi gerekiyor.

Diktatörlük bu anlamıyla, daha sakin zamanlar geldiğinde yerini tekrar demokrasiye bırakacak geçici bir acil önlem olarak değil, uzun sürecek ve kendimizi uyarlamamız gereken bir koşul olarak görülüyor.

Bu yorum, sosyalist devrim üzerine 9 ve 10. Tezler tarafından doğrulanmaktadır:

> (9) Bugüne kadar proletarya diktatörlüğüne olan gereksinim, alacağı biçim sorulmadan düşünülmüştür. Rus sosyalist devrimi bu biçimi keşfetmiştir. Bunun biçimi, kalıcı proletarya ve (Rusya'da) yoksul köylü sınıflarının diktatörlüğünün türü olan Sovyet Cumhuriyeti'dir. Dolayısıyla şu yorumları yapmak gerekmektedir. Şu anda, kelimenin dar anlamıyla geçici bir olgudan değil, ancak bütün bir tarihsel dönem boyunca sürecek özgün bir devlet biçiminden bahsediyoruz. Şimdi yapılması gereken, devletin yeni biçimini örgütlemektir ve bu, karşı karşıya olunan büyük görev ve mücadeleye uygun özel bir devlet örgütünün işlevi olan burjuvaziye karış alınması gereken özel önlemlerle karıştırılmamalıdır.
>
> (10) Dolayısıyla, proletarya diktatörlüğü burjuvaziye karşı bir sürekli savaş halindedir. Komünistlerin şiddeti hakkında bağırıp çağıranların, diktatörlüğün gerçekte ne olduğunu tamamen unuttukları da açıktır. Devrimin kendisi, çıplak güce dayalı bir eylemdir. Diktatörlük kelimesi, bütün dillerde zor yoluyla hükmetmek anlamına gelir. Burada, zorun sınıfsal anlamı önemlidir, çünkü devrimci zorun tarihsel gerekçesini oluşturmaktadır. Ayrıca, son derece açıktır ki, devrim ne kadar zor bir durumda olursa, diktatörlük de o kadar keskin olmak zorundadır.

Yukarıdakilere göre, bir hükümet biçimi olarak diktatörlüğün yalnızca kalıcı olacağı değil, bütün ülkelerde ortaya çıkacağı açıktır.

Rusya'da yeni kazanılan genel özgürlük tekrar sonlandırıldıysa, halkın özgürlüklerinin derin köklere sahip olduğu, bu özgürlüklerin yarım yüzyıldan fazla bir zamandır mevcut olduğu ve halkın bunları sık sık gerçekleşen kanlı devrimlerle kazanıp sürdürdüğü ülkelerde de, proletaryanın zaferinin ardından bu gerçekleşmelidir. Yeni teori ciddi ciddi bunu ileri sürmektedir. Daha da tuhaf olanı yalnızca eski Çarlık boyunduruğunu hâlâ hatırlayan ve kalfa olan bir çırağın kendisinden sonra çırak olanlara kendi yediği dayağı atması gibi, artık bundan kurtulmanın coşkusunu yaşayan Rusya işçileri arasında değil, yeni teori İsviçre gibi eski demokrasilerde bile destek bulmaktadır.

Ancak çok daha garip ve daha da az anlaşılır bir şey bizi beklemektedir.

Tam bir demokrasi hiçbir yerde bulunamaz ve her yerde değişim ve iyileştirmeler için mücadele etmemiz gerekiyor. İsviçre'de bile halkın yasama gücünün genişletilmesi, nispi temsil ve kadınlara oy hakkı için bir mücadele yürütülmektedir. Amerika'da, iktidarın ve en üst yargıçların seçim yöntemi çok sert bir şekilde sınırlandırılmalıdır. Bürokratik ve militarist devletlerde, demokrasinin çıkarları için öne sürmemiz gereken talepler çok daha büyüktür. Ve bu mücadelelerin ortasında, en aşırı savaşçılar başlarını kaldırıp düşmanlara şunu söylemektedir: Azınlıkların, muhalefetin korunması için talep ettiklerimizi, yalnızca biz muhalefetteyken ve biz azınlıktayken talep ediyoruz. Biz çoğunluk olur olmaz ve devlet iktidarını ele geçirir geçirmez yapacağımız ilk iş, daha önce kendimiz için istediğimiz şeyleri, yani oy hakkını, basın ve örgütlenme özgürlüğünü vs. ortadan kaldırmak olacaktır.

Sosyalist devrim ile ilgili tezler bu noktada çok açık:

> (17) Demokratik bir cumhuriyet ve genel özgürlük (yani burjuvazi için de özgürlük) için öne sürülen eski talepler, artık geride kalan dönem, hazırlık ve güç biriktirme dönemi için oldukça doğruydu. İşçinin kendi basını için özgürlüğe ihtiyacı varken, burjuva basın onun için zararlıydı, ancak o dönemde, burjuva basının bastırılması için bir talep öne sü-

remezdi. Sonuç olarak proletarya, gerici cemiyetler, kara emek örgütleri için bile özgürlük talep etti.

(18) Artık, sermayeye doğrudan saldırı, emperyalist haydut devletin doğrudan devrilmesi ve yok edilmesi ve burjuvazinin doğrudan bastırılması dönemindeyiz. Dolayısıyla, içinde bulunduğumuz dönemde, genel özgürlüğü (yani karşı-devrimci burjuvazi için de) savunmak yalnızca gereksiz değil, ancak doğrudan doğruya tehlikelidir.

(19) Bu aynı zamanda basın ve sosyal hainlerin önde gelen örgütleri için de geçerlidir. Karşı-devrimin aktif unsurları olan bu örgütlerin maskeleri düşürülmüştür. Proleter hükümete karşı silahlarla bile saldırmaktadırlar. Eski memurlardan ve yenilen finans kapitalin para torbalarından aldıkları destekle, çeşitli komplolar yürütmek için en enerjik örgütler olarak sahneye çıktılar. Proletarya diktatörlüğü onların ölümcül düşmanıdır. Dolayısıyla kendilerine, buna karşılık gelen bir şekilde yanıt verilmelidir.

(20) İşçi sınıfı ve yoksul köylülük ise en geniş özgürlüğe sahiptir.

Gerçekten en geniş özgürlüğe mi sahipler?

"Sosyal hainler" de proleterdir ve sosyalisttir, ancak muhalefet ettikleri için, burjuva muhalefeti gibi haklarından mahrum bırakılmaktadır. Bir burjuva hükümet muhaliflerine karşı benzer adımlar atsa, buna karşı öfkelenmez ve bütün gücümüzle muhalefet etmez miydik?

Kuşkusuz böyle yapmamız gerekirdi, ancak burjuva hükümet, yukarıdakine benzer sosyalist anlayışlara atıfta bulunabilse ve buna karşılık gelen bir pratik uygulayabilse, çabalarımızın yalnızca gülünecek bir sonucu olurdu.

Hükümet geldikten sonra muhalefetteki duruşlarından farklı olmalarından ve bütün demokratik iddialarından vazgeçmelerinden ötürü liberallere ne kadar çok eleştiri yöneltmişizdir. Liberaller en azından artık, demokratik taleplerinden resmi olarak vazgeçmekten ihtiyatlı bir şekilde uzak duruyorlar. Kurallara göre hareket ediyorlar; bu yapılır, ancak söylenmez.

Bu tezlerin yazarlarının daha onurlu olduğu inkar edilemez;

daha zeki olup olmadıkları ise kuşkuludur. Zafere ulaştıktan bir gün sonra, bugün uğruna savaştıkları demokrasiden vazgeçeceklerini açıkça ilan etseler, Alman Sosyal Demokratların aklı konusunda ne düşünülürdü. Demokratik ilkelerini tersine çevirdikleri veya hiç demokratik ilkelerinin olmadığı; demokrasinin onlar için yalnızca devlet iktidarına tırmanmaya yarayan bir merdiven olduğu ve tepeye ulaşır ulaşmaz ihtiyaç duymayacakları bu merdiveni bir kenara atacakları, yani devrimci oportünistler oldukları düşünülecektir.

İktidarı ele geçirmek için, tehdit altındaki demokrasiyi kurtarmak için değil demokrasiye rağmen kendi iktidarlarını sürdürmek için diktatörlük yöntemini kabul ederlerse, Rus devrimcileri için bile bu miyop bir menfaatçiliktir. Bu son derece açıktır.

Diğer yandan, henüz iktidarda olmayan, dahası, şu anda yalnızca zayıf bir muhalefeti temsil eden bazı Alman Sosyal Demokratların bu teoriyi neden kabul ettiği pek açık değildir. Şu anda yalnızca Rusya'da egemen olan istisnai koşulların ürünü olarak savunulabilecek bu diktatörlük yönteminde ve halkın geniş kesimlerinin oy hakkının elinden alınmasında, genel olarak mahkum edilmesi gereken bir şey göreceklerine, işi gücü bırakıp Alman Sosyal Demokrasisi'nin de gerçekleştirmek için mücadele etmesi gereken bir koşul olarak bu yöntemi övüyorlar.

Bu iddia yalnızca tamamen yanlış değil, aynı zamanda en ileri derecede yıkıcıdır. Genel olarak kabul gördüğü takdirde, partimizin propaganda gücünü en üst düzeyde paralize ederdi, çünkü bir avuç sekter fanatik dışında, bütün Alman ve aynı zamanda dünya proletaryası, genel demokrasi ilkesine bağlıdır. Proletarya kendi egemenliğine, yeni bir ayrıcalıklı ve yeni bir oy hakkından mahrum bırakılmış sınıfla başlamayı içeren her düşünceyi öfkeyle reddederdi. Bütün halk için genel haklar talebini zihinsel bir rezervle ilişkilendirmeye ve yalnızca kendisi için ayrıcalıklar için mücadele etmeye yönelik her öneriyi reddederdi. Ve demokrasi talebinin aslında küçük bir hile olduğunu ciddi ciddi ilan etmeye yönelik komik imayı da en azından bunlar kadar reddederdi.

Rusya'da bir hükümet biçimi olarak diktatörlük, Bakunin'in

eski anarsizmi kadar anlaşılırdır. Ancak onu anlamamız, onu kabul etmemiz gerektiği anlamına gelmez; ilkini, ikincisi kadar kesin bir şekilde reddetmemiz gerekir. Diktatorluk, bir Sosyalist Parti'nin halkın çoğunluğuna karsı olarak elde ettiği egemenliği korumanın bir dayanağı olarak değil, kendi gucunun otesindeki gorevlerle boğuşmanın bir aracı olarak kendini gösterir; bu gorevlerin yerine getirilmesi, onu tüketir ve aşındırır ve bunu yaparken sosyalizmin ideallerinden kolaylıkla ödünler verir ve bu idealleri desteklemek yerine onlara engel teşkil eder.

Neyse ki diktatorluğun başarısızlığı devrimin yenilgisiyle eşanlamlı değildir. Bu ancak Bolşevik diktatörlüğü yalnızca bir burjuva devriminin başlangıcı olsaydı böyle olurdu. Diktatorluğun yerine demokrasi gelirse devrimin temel kazanımları korunacaktır.

Karl Kautsky (1854-1938)

Prag'da doğan ve Viyana'da felsefe ve tarih öğrenimi gören Karl Kautsky Avrupa işçi hareketinin en önemli önderlerinden birisidir. Siyasi yaşamına Avusturya Sosyal Demokrat Partisi'nde başlayan Kautsky zaman içinde Alman sosyal demokratları içerisinde sivrildi ve 1895'te Engels'in ölümüyle birlikte hareketin önde gelen "otorite"si durumuna geldi.

Bu dönem sosyal demokrat hareketi burjuva reformizmine kaydırmaya çalışan Bernstein'a karşı duran ve işçi hareketinin bağımsız kimliğini savunan Kautsky bir dizi başlıkta Rus devrimci hareketinde sivrilmeye başlayan Lenin'i de etkiledi. Bu etki, yalnızca Rusya'da değil, tarihsel anlamda tüm bir işçi hareketini derinden etkileyen Ne Yapmalı kitabında görülebilir.

Ancak Kautsky, kapitalizmin emperyalist karakterini, gelişmiş ülkelerde işçi sınıfı içerisinde belirginleşen ideolojik ve siyasi sorunları görmezden geldi ve yaklaşan savaşın ortaya çıkaracağı devrimci olanakları hafife almaya başladı. 1914'te Lenin'in büyük ihanet olarak adlandırdığı bir tercih yaparak, Alman burjuvazisinin savaş bütçesinden yana tavır aldı.

Artık, uluslararası işçi hareketi sosyal demokratlar ve komünistler arasında bölünmeye gidiyordu ve bölünmenin doruk noktası 1917 Ekim Devrimi oldu. Lenin önceleri büyük saygı duyduğu Karl Kautsky ile tarihsel bir hesaplaşmaya girdi. Karşılıklı polemik yazıları, broşürler ve kitaplar birbirini takip etti.

Yazılama tarafından basılan bu kitap, Lenin'in "Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky" adlı kitabının hedef aldığı çalışmadır. Kautsky tarafından kontrolleri yapılan 1919 İngilizce baskısından Türkçe'ye çevrilmiştir.

Proletarya Diktatörlüğü

KARL KAUTSKY

